

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YAPI DENETİM KURULUŞUNUN
BELİRLENMESİNE YÖNELİK KANUNDA
YAPILAN DEĞİŞİKLİĞİN YAPI DENETİM
SİSTEMİNE ETKİSİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ

Orhan ARSLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Haziran-2025
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Orhan ARSLAN tarafından hazırlanan “Yapı Denetim Kuruluşunun Belirlenmesine Yönelik Kanunda Yapılan Değişikliğin Yapı Denetim Sistemine Etkisi: Konya İli Örneği” adlı tez çalışması 20/06/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof. Dr. Murat ORAL
(Konya Teknik Üniversitesi)

.....

Danışman

Doç. Dr. Zafer KUYRUKÇU
(Konya Teknik Üniversitesi)

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Sevde Gülizar DİNÇER
(Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi)

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Mevlüt UYAN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Orhan ARSLAN

Tarih

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YAPI DENETİM KURULUŞUNUN BELİRLENMESİNE YÖNELİK KANUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİĞİN YAPI DENETİM SİSTEMİNE ETKİSİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ

Orhan ARSLAN

**Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı**

Danışman: Doç. Dr. Zafer KUYRUKÇU

2025, 151 Sayfa

Jüri

Doç. Dr. Zafer KUYRUKÇU

Prof. Dr. Murat ORAL

Dr. Öğr. Üyesi Sevede Gülizar DİNÇER

Deprem kuşağında yer alan ülkemizin en önemli sorunlarından biri yapı kalitesinin düşük olması ve mevcut yapı stokunun depreme karşı dayanımının zayıf olmasıdır. Bunun başlıca nedeni yapı üretimi aşamasında, mimarlık ve mühendislik hizmetlerinden tam anlamıyla faydalanılmaması ve yapı denetim sisteminin sağlıklı çalışmamasıdır. 1999 yılında Marmara Depremi, 2012 yılında Van Depremi, 2020 yılında Elâzığ Depremi, 2023 yılında Kahramanmaraş Depremi ve diğer yaşanan depremlerde oluşan can ve mal kaybı, yapı denetiminin ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma ile ülkemizde uygulanmakta olan yapı denetim sisteminde yapılan değişikliklerin, yapı kalitesine etkilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda yapı denetim kavramı ile yapı denetimin tarihsel gelişimi hakkında değerlendirmeler yapılarak, yurt dışında yapı denetim uygulamaları incelenmiştir. Literatür taraması sonucunda, 2019 yılı ve öncesinde yapılan bilimsel çalışmaların, Kanunda yapılan düzenlemeden önce hazırlanmış olduğu, çalışmalarda tespit edilen en büyük sorunun yapı sahibi / yapı müteahhitleri ile yapı denetim kuruluşları arasındaki ekonomik ilişkiler olarak belirlendiği, Kanunda yapılan düzenleme ile bu sorunun büyük ölçüde çözülmüş olduğu görülmüştür. Bu tez çalışması ile 2019 yılında yapılan köklü değişikliklerle yeni bir uygulama şekli kazanan yapı denetim sisteminin önceki döneme kıyasla yapı kalitesine etkisinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda mevzuatta yapılan değişikliklerin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesi amacıyla Konya İlinde faaliyet gösteren, yapı denetim kuruluşu ortakları, denetim elemanları, müteahhitler, şantiye şefleri, ilgili idare ve İl Müdürlüğü personelinin oluşan katılımcılara yönelik anket yapılmıştır. Mevzuatta yapılan değişikliklerin incelenmesi ve anket sonuçlarından elde edilen veriler ışığında; 2019 yılında Kanun ve İkincil mevzuatta yapılan değişikliklerden elektronik ortamda iş dağılımı, elektronik beton izleme sistemi ve yapı müteahhitlerinin sınıflandırılması başta olmak üzere yapılan bütün değişikliklerin 2019'dan önceki döneme kıyasla denetim kalitesine ve yapı kalitesine önemli katkıları olduğu, mevzuatta bulunan eksikliklerin yapılan değişikliklerle giderilmeye çalışıldığı, ancak uygulamada yaşanan eksikliklerin tam anlamıyla giderilemediği, Kanunun amacına tam anlamıyla ulaşamadığı sonucuna varılmıştır. Yapı denetim sistemine ve denetime tabi olmadan hiçbir yapı yapılamayacağı hususunda halkın bilinçlendirilmesi, yapı denetimde görevi bulunanların mesleki bilgi ve tecrübelerinin artırılmasına yönelik hizmet içi eğitim verilmesi, denetim kalitesinin artırılması için kamu görevlilerinin de daha fazla sahada olması ve etkin denetim yapması, dijitalleşme ve yapay zekâ ile proje ve denetim faaliyetlerinin etkinleştirilerek yapı kalitesinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Ortamda İş Dağılımı, Yapı Denetimi, Yapı Denetim Sorunları

ABSTRACT

MS THESIS

THE EFFECT OF THE AMENDMENT MADE IN THE LAW ON DETERMINATION OF BUILDING INSPECTION AGENCY ON BUILDING INSPECTION SYSTEM: KONYA PROVINCE EXAMPLE

Orhan ARSLAN

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture**

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Zafer KUYRUKÇU

2025, 151 Pages

Jury

Assoc. Prof. Dr. Zafer KUYRUKÇU

Prof. Dr. Murat ORAL

Asst. Prof. Dr. Sevde Gülizar DİNÇER

One of the most important problems of our country, which is in an earthquake zone, is the low quality of the buildings and the weak earthquake resistance of the existing building stock. The main reason is that architectural and engineering services are not fully utilized during the construction phase and the building inspection system does not work properly. The loss of life and property in the Marmara in 1999, the Van in 2012, the Elâzığ in 2020, the Kahramanmaraş in 2023 and other earthquakes reveal how important building inspection is. This study aims to determine the effects of the changes in our country's building inspection system on building quality. In this context, the concept of building inspection and the historical development of building inspection were evaluated and building inspection practices were examined abroad. As a result of the literature review, it was seen that the scientific studies conducted in 2019 and before were prepared before the amendment made in the Law; the biggest problem identified in the studies was determined as the economic relations between the building owner/building contractors and building inspection organizations. This problem was largely solved with the amendment made to the Law. This thesis aims to evaluate the effect of the building inspection system, which gained a new application form with the radical changes made in 2019, on building quality compared to the previous period. In this direction, to determine the positive and negative aspects of the changes made in the legislation, a survey was conducted with participants consisting of building inspection organization partners, inspection personnel, contractors, construction site managers, relevant administration and Provincial Directorate personnel operating in Konya Province. In the light of the examination of the changes made in the legislation and the data obtained from the survey results; It has been concluded that all changes made in the Law and Secondary Legislation in 2019, especially the distribution of work in the electronic environment, the electronic concrete monitoring system and the classification of building contractors, have made significant contributions to the quality of inspection and building quality compared to the period before 2019, that the deficiencies in the legislation were tried to be eliminated with the changes made. Still, the weaknesses experienced in practice could not be fully eliminated, and the purpose of the Law could not be fully achieved. It is recommended that the public be made aware that no building can be built without being subject to the building inspection system and inspection, that in-service training be provided to increase the professional knowledge and experience of those responsible for building inspection, that public officials be in the field more and conduct more effective inspections to improve the quality of inspections, building quality be increased by activating project and inspection activities with digitalization and artificial intelligence.

Keywords: Distribution of Work in Electronic Environment, Building Inspection, Building Inspection Problems

ÖNSÖZ

Tez çalışması boyunca bana bilgi birikimi ve deneyimleri ile yol gösteren danışmanım Doç. Dr. Zafer Kuyrukçu'ya desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Çalışma sürecinde desteğini esirgemeyen Konya İl Yapı Denetimi Çalışma Birimi görevlilerine minnetlerimi sunarım.

Orhan ARSLAN
KONYA-2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	3
1.2. Çalışmanın Kapsamı	3
1.3. Kaynak Araştırması	4
2. MATERYAL VE YÖNTEM.....	12
2.1. Anketin Uygulanması	13
2.2. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi	13
3. YAPI DENETİM SİSTEMİ VE TARİHSEL SÜRECİ.....	15
3.1. Yapı Denetimi Kavramı	15
3.1.1. Yapı Denetimi	15
3.1.2. Yapı Denetimin Tarihsel Süreci	15
3.1.3. Yurtdışında Yapı Denetim Uygulamaları	21
3.1.3.1. Almanya’da Yapı Denetim Uygulaması.....	22
3.1.3.2. Fransa’da Yapı Denetim Uygulaması	22
3.1.3.3. İngiltere’de Yapı Denetim Uygulaması	23
3.1.3.4. Belçika’da Yapı Denetim Uygulaması	24
3.1.3.5. ABD’de Yapı Denetim Uygulaması	24
3.1.3.6. Japonya’da Yapı Denetim Uygulaması	25
4. 4708 SAYILI YAPI DENETİM HAKKINDA KANUN VE UYGULAMADA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	26
4.1. Yapı Denetim Kanununun İncelenmesi	27
4.1.1 Kanun ile Getirilen Yapı Denetim Sisteminin Amaçları	28
4.1.2. 4708 Sayılı Kanun ve Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği ve Ekleri ile Belirlenmiş Olan, Tarafların Görev ve Sorumluluk Tanımları.....	28
4.1.2.1. Yapı Denetim Kuruluşlarının Görev ve Sorumlulukları.....	29
4.1.2.2. Yapı Denetim Komisyonlarının Görev ve Sorumlulukları.....	30
4.1.2.3. Yapı Denetimi Çalışma Biriminin Görev ve Yetkileri	30
4.1.2.4. İlgili İdarelerin Görev ve Sorumlulukları	31
4.1.2.5. Yapı Sahibinin Görev ve Sorumlulukları	33
4.1.2.6. Yapı Müteahhidi ile Şantiye Şefinin Görev ve Sorumlulukları.....	34
4.1.2.7. Proje Müellifinin Görev Sorumlulukları.....	35
4.1.2.8. Yapı Malzemeleri Laboratuvarının çalışma usul ve esasları	35

4.2. Yürürlükte Olan Yapı Denetim Süreci	37
4.3. Konya İlinde Yapı Denetimi	46
5. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA.....	55
5.1. Anket Sorularına Verilen Cevapların Değerlendirilmesi.....	55
5.2. Ankete Katılanların Cinsiyet faktörüne göre farklılıkların analizi	92
5.3. Ankete Katılanların Çalıştığı Kurum / Kuruluş faktörüne göre farklılıkların analizi	94
5.4. Ankete Katılanların Yapı Denetim Sisteminde Çalışma Süresi faktörüne göre farklılıkların analizi.....	114
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	122
6.1. Sonuçlar	122
6.2. Öneriler	126
KAYNAKLAR	129
EKLER	133
Ek-1 Anket Soru ve Cevapları	133
Ek-2 Yapı Denetim Sisteminde Kullanılan Mevzuat	146
Ek-3 Yapı Denetim Sözleşmeleri Fesih Hükümleri	148
Ek-4 Küme Yapı Tanımı.....	149
Ek-5 Yapı Denetimi Kanununda Henüz Yürürlüğe Girmeyen Değişiklikler.....	150
Ek-6 Etik Kurul Kararı	151

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

m ²	: metrekafe
F	: Varyans oranı
n	: Örneklem büyüklüğü
p	: Anlamlılık değeri
%	: Yüzde simgesi

Kısaltmalar

AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Bakanlık	: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
İl Müdürlüğü	: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü
EBİS	: Elektronik Beton İzleme Sistemi
İK	: İmar Kanunu
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MAKS	: Mekansal Adres Kayıt Sistemi
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdare Sistemi
Ort.	: Ortalama
PAİY	: Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğı
R.G.	: Resmi Gazete
s	: Standart sapma değeri
Sd	: Serbestlik derecesi değeri
TBDY	: Türkiye Bina Deprem Yönetmeliğı
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMMOB	: Türk Mimar ve Mühendisler Odaları Birliğı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
Şantiye-M	: Yapı Müteahhitliğı ve Şantiye Şefliğı Bilişim Sistemi
UYDS	: Ulusal Yapı Denetim Sistemi
Vb	: Ve benzeri
YDHK	: Yapı Denetim Hakkında Kanun
YDUY	: Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğı
YDK	: Yapı Denetim Kuruluşu
YİBF	: Yapıya İlişkin Bilgi Formu

1. GİRİŞ

Deprem kuşağında yer alan ülkemizin en önemli sorunlarından biri yapı kalitesinin düşük olması ve mevcut yapı stokunun depreme karşı dayanımının zayıf olmasıdır. Bunun başlıca nedeni yapı üretimi aşamasında, mimarlık ve mühendislik hizmetlerinden tam anlamıyla faydalanılamaması ve yapı denetim sisteminin sağlıklı çalışmamasıdır. 1999 yılında Marmara ve Düzce’de yaşanan depremler 18.000’den fazla can kaybı, 40.000’den fazla yaralanma, çok sayıda yapının kullanılamaz hale gelmesi ve ağır ekonomik kayıpların oluşmasına neden olmuştur. Depremlerde oluşan zararların azaltılması konusunda somut adımlar atılmasına gereksinim duyulmuş, önce 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile denetim süreci başlatılmış, 2001 yılında ise halen yürürlükte olan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun uygulanmasına pilot illerde başlanmıştır. Kanun, Bakanlar Kurulu Kararı ile 01.01.2011 tarihi itibarıyla tüm illerde uygulanmaya başlanmıştır. 2012 yılında Van Depremi, 2020 yılında Erzincan Depremi, 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli depremler ve yaşanan diğer depremler ülkemiz topraklarının %96’sının deprem kuşağında yer aldığı gerçeğini tekrar tekrar hatırlatmış olup can ve mal kaybı yaşanmaya devam etmiştir. Yaşanılan her afet ve deprem, imar ve yapı denetim sisteminin yeniden gözden geçirilmesine sebep olmuştur.

Ülkemizde uygulanmakta olan yapı denetim sistemi, mevzuatta yapılan değişikliklerle, 01.01.2019 tarihi itibarıyla yeni bir uygulama şekli kazanmış ancak bu tarihten önce yapı ruhsatı alınarak yapımı devam etmekte olan yapıların denetim hizmeti, düzenlemeden önceki mevzuat hükümlerine göre devam etmekte olduğundan halen geçiş süreci yaşanmaktadır. Mevzuatta 2019 yılında yapılan birçok düzenleme olması nedeniyle bu tarih milat kabul edilerek, Kanun ve ikincil mevzuatta yapılan değişiklikler incelenmiştir.

Yapı denetimi, yapıların can ve mal güvenliğini sağlayacak, mevcut imar planlarına, standartlara, fen ve sanat kurallarına uygun kaliteli yapı yapılması için proje aşamasından başlayarak yapının inşaat süreçlerinde denetlenmesidir. İnşaat maliyetlerinin yüksekliği ve özellikle kaba yapıda yapılan imalatların geri dönülemez, düzeltilemez olduğu, deprem ve diğer afetlerde yapı güvenliğinin ne kadar önemli olduğu düşünüldüğünde, yapı denetiminin vazgeçilemez bir unsur olduğunu kabul etmek gerekir.

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuat olarak Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinde yürürlüğe girdiği tarihten itibaren fazlaca değişiklik yapıldığı görülmektedir. Kanunun 5. maddesinde yapılan ve 01.01.2019 tarihinde

yürürlüğe girmiş olan “Yapı denetim hizmet sözleşmeleri, yapı sahipleri ile Bakanlıkça yayımlanacak usul ve esaslara göre elektronik ortamda belirlenen yapı denetim kuruluşları arasında akdedilir. Bu sözleşmenin bir sureti taahhütname ekinde ilgili idareye verilir. Yapı denetim hizmet sözleşmeleri Bakanlıkça belirlenen haller dışında feshedilemez.” hükmü, yapı sahipleri ile yapı denetim kuruluşları arasındaki ekonomik ilişkilerin sona ermesine, yapı sahibi / yapı müteahhitlerinin yapı denetim kuruluşu seçmesine engel teşkil etmiştir.

2019 yılı ve öncesinde yapılan bilimsel çalışmalar, bu düzenlemeden önce hazırlanmış olduğundan, çalışmalarda tespit edilen en büyük sorun yapı sahibi / yapı müteahhitleri ile yapı denetim kuruluşları arasındaki ekonomik ilişkiler olarak belirlenmiştir. Kanunda yapılan düzenleme ile bu sorunun büyük ölçüde çözülmüş olduğu görülmektedir. 2019 yılından sonra hazırlanmış bilimsel çalışma sayısının az olması ve sistemin henüz geçiş sürecini tamamlamamış olması nedeniyle yapı denetim sistemine getirilen yeni düzenlemelerin kazanımlarına ilişkin değerlendirilme yapılamamıştır. Çalışmaların ortak değerlendirmesinde; ülkemizde uygulanmakta olan yapı denetim sisteminin, Kanunun uygulanmasından önceki döneme göre yararlı ve müspet yol alındığı ancak istenilen hedefe ve kaliteye ulaşamadığı ve sistemin sorunlarının bulunduğu, kullanılan metotlarla belirlenmiş ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Yapı Denetimi Hakkında Kanunda yapılan değişikliklerin Konya İlinde uygulanmasının inceleneceği çalışmada Kanun, Yönetmelik ve literatür taraması yapılmıştır. İkinci bölümde kavram araştırması yapılarak denetim, yapı denetimi kavramı, yapı denetim kavramının geçmişi ve yurt dışında uygulanan örneklerle ilgili araştırma yapılmıştır. Yapı Denetimi Kanununun amaçları ile Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğinin taraflara yüklediği görev ve sorumluluklar irdelenmiştir. 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunda yapılan değişiklikler belirlenerek yürürlükte olan yapı denetim süreci ile ilgili genel bir değerlendirme yapılarak tez çalışmasında hedeflenenler açıklanmıştır. Dördüncü bölümde tez çalışmasında analiz edilmek üzere seçilen Konya İlindeki yapı denetim sistemi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Kanun ve Yönetmelik değişikliği ile uygulamada Konya İlinde yaşanan bazı sorunlar sıralanmıştır. Çalışmada yapı denetim sisteminin yürütülmesinde görevli kurumlar olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, ruhsat kesmeye haiz İlgili İdarelerden veri toplama tekniği kullanılarak sistemin sorunlarının belirlenmesi, ayrıca Konya İlinde faaliyet gösteren yapı denetimi kuruluşları görevlilerine, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliğinde görevli personel ve ilgili idarelerde görevli personele yönelik anket soruları belirlenip anket

yöntemi ile sayısal veriler elde edilmesi planlanmıştır. Yapılan inceleme ve anket sonuçlarına göre yapılan değişikliklerin yapı kalitesine etkisi değerlendirilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

1.1. Çalışmanın Amacı

Ülkemizde nüfus artışı ve hızlı kentleşme ile artan konut ve bina ihtiyacının karşılanması adına denetimsiz ve kaçak yapılaşmanın önü açılmıştır. Farklı zamanlarda çıkarılan imar afları, mühendislik hizmeti almayan veya yapım aşamasında fen, sanat ve sağlık kurallarına uymayan birçok yapının iskân edilmesine sebep olmuştur. 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanunu'nda yapıların denetimine ilişkin fenni mesuliyet, ruhsat ve eki projelerin gerektirdiği uzmanlığa sahip meslek mensupları tarafından üstlenilerek kamu adına denetim yapılmaktaydı. Yaşanılan afetler sonrası oluşan can, mal ve ağır ekonomik kayıplar denetim sürecinin fenni mesuliyet olarak yürütülemeyeceğini ortaya koymuş, bu konuda ilk dönüm noktası olarak kabul edilebilecek 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun 2001 yılında yürürlüğe alınmıştır. Kanunun uygulanması ile ilgili sorunların tespiti ve kolay çözüme kavuşturulması için on yıl boyunca 19 pilot ilde uygulanan Kanun, ikinci dönüm noktası olan 01.01.2011 tarihi itibarıyla bütün illerde uygulanmaya başlanmıştır. Geçen zaman içerisinde Kanunun en büyük sorununun yapı sahipleri ile yapı denetim kuruluşlarının ekonomik ilişkilerinin olması olduğu belirlenmiş ve üçüncü dönüm noktası olarak bu ekonomik ilişkiyi sonlandırmak adına yapı denetim kuruluşlarının Bakanlık tarafından görevlendirilmesine yönelik düzenleme 01.01.2019 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Bu çalışma ile 2019 yılında Kanun ve İkincil mevzuatta yapılan değişikliklerden elektronik ortamda iş dağılımı, elektronik beton izleme sistemi ve yapı müteahhitlerinin sınıflandırılması başta olmak üzere yapılan bütün değişikliklerin 2019'dan önceki döneme kıyasla denetim kalitesine ve yapı kalitesine etkisinin incelenmesi ve yapı denetim sisteminin işleyişi ve aksaklıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun ve İkincil mevzuatlarında, 2019 yılında birçok düzenleme yapılması nedeniyle bu tarih milat kabul edilerek, yapı denetim sisteminin amacı olan, *“can ve mal güvenliğini teminen, imar planına, fen, sanat ve sağlık*

kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması” için Kanun ve ikincil mevzuatta yapılan değişiklikler incelenmiştir.

Konya’da faaliyet gösteren; 96 adet yapı denetim kuruluşunda çalışan teknik personel, şantiye şefleri, proje müellifleri, yapı müteahhitleri, ruhsat vermeye yetkili ilgili idarelerdeki yapı kontrol birimi ile imar ve şehircilik biriminde görevli teknik personel ve Bakanlığın taşra teşkilatı olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’nde görevli teknik personel ile anket çalışması yapılmıştır.

Çalışma kapsamında yapılan bütün değişikliklerin 2019’dan önceki döneme kıyasla denetim kalitesine ve yapı kalitesine önemli katkıları olup olmadığı ile Kanunun amacına ulaşıp ulaşılamadığı sorusuna cevap aranmıştır.

1.3. Kaynak Araştırması

Yapılan kaynak araştırması sonucunda en verimli olduğu değerlendirilen ve 2008-2024 yılları arasında yayımlanmış olan, 15 adet yüksek lisans tezi ve 5 adet makale incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde literatürde, yapı denetimin sorunları ve çözüm önerileri ele alındığı görülmektedir. Bu tez çalışmasında Kanun da yapılan değişikliklerin önceki döneme kıyasla yapı denetim sistemine etkileri ele alınmıştır.

Boysal (2022) yılında yapmış olduğu *“4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamındaki yapı denetimi sistemi ve sorunları üzerine bir saha çalışması, Osmaniye İli örneği”* başlıklı çalışma ile, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuat olan Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği ve yapı denetim sisteminin, uygulamasında kullanılan meri mevzuatı değerlendirmiş, yapı denetimin tarihi incelenmiş, ve Türkiye’deki mevcut yapı denetim sistemi ve yabancı ülkelerdeki yapı denetim sistemine yönelik bilgi verilmiştir. Osmaniye İlinde faaliyet gösteren yapı denetim kuruluşlarının, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’nün ve ilgili idarelerin görüş ve düşünceleri alınmıştır. Yapı denetim sisteminde görevleri bulunan proje müellifi, şantiye şefi, yapı müteahhidi, ruhsat kesmeye yetkili idarelerde görevli teknik personelden oluşan 267 kişi ile mevcut sistemin işleyişi hakkında anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan anket çalışması sonucunda; demografik özelliklere yönelik sonuçlar, mevzuatın getirdiği uygulamaya yönelik sonuçlar, şantiye yönetimine yönelik uygulamalarla ilgili sonuçlar, uygulamaya yönelik genel görüşler ile ilgili sonuçlar, sektörle ilgili genel görüşlerle ilgili sonuçlar, mevzuat ve uygulamaya yönelik önerilerle ilgili sonuçlar başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

Engin ve Özbil (2022) yılında yapmış olduğu *“Türkiye’de uygulanan yapı denetimi sisteminin sorunları ile ilgili yaklaşımlar”* başlıklı çalışmada, 4708 sayılı Yapı Denetimi Kanununda bulunan eksiklikler değerlendirilmiş ve eksikliklerin giderilmesi yönünde bazı öneriler yapılmıştır. Günümüzde uygulanmakta olan yapı denetim sisteminin sorunları belirlenmiş ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Yılmaz (2021) yılında yapmış olduğu *“Yalın inşaat ve israf kavramının yapı denetim firmalarındaki farkındalığının tespitine yönelik bir çalışma: Adana örneği”* başlıklı çalışma ile, yalın üretim felsefesi ve israf kavramlarını, en temel anlamda hizmete veya ürüne değer sağlamayan her şeyi israf olarak nitelendiren ve ortadan kaldırmaya çalışan bunun neticesinde maliyetlerin azalarak işletmeye rekabet avantajı kazandırılmasını hedefleyen üretim felsefesi olarak değerlendirmiştir. Bu kavramların inşaat sektörünün temel kollarından birisi olan yapı denetim firmalarındaki bilinirlik düzeyi ile konuya dair farkındalık seviyesinin ölçülmesi amacıyla Adana İli içerisinde ikamet eden teknik personeller ile yüz yüze görüşülerek anket yapılmıştır. Yalın üretim, yalın inşaat ve israf kavramlarının bilinirliğinin ölçülmesinin hedeflendiği bu çalışmada, Adana il sınırları içerisinde faaliyetine devam eden yapı denetim kuruluşlarında çalışan, 343 personele, 28 soruluk anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde ankete katılan yapı denetim teknik personelinin bahsedilen konular hakkında yeterli bilince sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

Bilici (2021) yılında yapmış olduğu *“İnşaat sektöründe yapı denetimi ve Kırşehir İlindeki uygulamaların incelenmesi”* başlıklı çalışmada, yapı denetimi mevzuatı, tarihsel gelişimi ve yabancı ülkelerde uygulanmakta olan yapı denetim sistemleri ile ilgili genel bilgilendirme de bulunmuş, Kırşehir İlinde faaliyetine devam eden yapı denetim kuruluşlarında görev alan 53 teknik personel ile anket çalışması yapmıştır. Çalışma sonucunda; 01.01.2019 tarihinden itibaren uygulamaya başlanılan değişikliklerle, yapı sahiplerinin istedikleri yapı denetim kuruluşlarını seçememesi ve elektronik ortamda iş dağıtımı yapılması, yapı denetim çalışanları tarafından en iyi gelişme olarak görülmektedir. Bu düzenleme sonrasında yapı denetim kuruluşunda çalışanların gelir düzeyi, çalışma standartları ve şartlarında düzelme olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Yapı Denetimi Hakkında Kanunun uygulanmasından önce yapılan yapılar ile Kanunun uygulanmasından sonra yapılan yapılar arasında inceleme ve denetim açısından ciddi farklılıklar olduğu değerlendirilmiştir.

Güncü (2020) yılında yapmış olduğu *“Yapı denetim kuruluşlarının sorunları ve yapı denetimi sistemindeki sorunlar- Van örneği”* başlıklı çalışmada, Van İlinde

bulunan yapı denetimi firmalarında görev alan teknik personel, ilgili idarelerde ruhsat sürecinde görev alan teknik ve idari personel, laboratuvarlarda görevli teknik ve idari personel, proje müellifi, şantiye şefi, yapı müteahhidi ve Van Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü personeli ile anket çalışması yapılarak, sistemdeki sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Doğan (2020) yılında yapmış olduğu *“Elektronik Beton İzleme Sistemi sonrası yapı denetimli binalarda kullanılan hazır beton kalitesinin Isparta İli ölçeğinde değerlendirilmesi”* başlıklı çalışmada, ülkemizde yapıların deprem dayanımının yüksek olarak yapılmasının büyük önem arz ettiğini, bu konuda belirleyici kriterin demir ve beton dayanımı olduğu, hazır beton kullanımının ülkemizde yaygınlaşması ile birlikte beton kalitesinde iyileşmeler olduğu, ancak istenilen kalitenin yakalanamadığı, bu nedenle Bakanlık tarafından yapı denetim sistemi içerisinde hazır beton denetimindeki suiistimalleri önlemek üzere, dünyada ilk kez uygulanan beton numunelerinin dijital ortamda izlendiği, Elektronik Beton İzleme Sistemi (EBİS)’ni uygulamaya başladığı belirtilmektedir. EBİS in uygulamasına ilişkin bilgiler verilerek, Isparta İlinde, EBİS’ in kullanılmasından sonra alınan beton numunelerinin kalitesine yönelik çalışma yapılmış olup EBİS sonrası elde edilen verilerin bu sistemden önce elde edilen verilere göre daha güvenilir olacağı, raporlanan olumsuz durumların azalacağı, yapı sahipleri tarafından istenilen düşük değerde beton numune sonucu ile karşılaşma oranının azalacağını düşünüldüğü belirtilmiştir.

Özdemir (2020) yılında yapmış olduğu *“Yapı Denetim Kuruluşlarına İmar Kanunu kapsamında para cezası verilip verilemeyeceğine hakkında bir inceleme: yapı denetim kuruluşlarının fenni mesuliyet sorumlulukları”* başlıklı çalışmada, yapı denetiminde öncelikli olarak görevli olanın belediyeler ve il özel idareler olduğu, ilgili idarelerin yapı denetim kuruluşu ve fenni mesullerden teknik destek aldığı, bazı hallerde belediye encümenlerince yapı denetim kuruluşlarına para cezası verildiği, bu kapsamda Mahkemelere başvurulduğu, yargının daha önce yapı denetim kuruluşlarına İmar Kanunu kapsamında para cezası verilemeyeceği yönünde görüşü benimsediği ancak sonrasında bu görüşten dönmeye başladığı belirtilerek, 3194 sayılı İmar Kanununa istinaden yapı denetim kuruluşuna para cezası verilip verilemeyeceği konusunda inceleme yapılmıştır. Yapı denetim firmasının ilgili idareye karşı fenni mesuliyet görevini de üstlenmekte olduğu belirtilerek, firmalara sadece Yapı Denetim Hakkında Kanun kapsamında ceza verilebileceğine ilişkin yorumun yeniden gözden geçirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yağız (2019) yılında yapmış olduğu *“Türkiye’de yapı denetim uygulaması ve konut niteliğine etkisi: Bursa alan araştırması”* başlıklı çalışmada, nitelikli konut üretiminde yapı denetiminin yeri ve unsurlarına ilişkin araştırma yapmış, yapı denetimi kavramı ve diğer ülkelerde uygulanan yapı denetimi örnekleri incelenmiş, ülkemizde uygulanan sistemle farklılıkları ve benzer yanları değerlendirilmiştir. Bursa İlnde faaliyet gösteren yapı denetim kuruluşlarının görüşleri ile birlikte ilgili Bakanlığın taşra teşkilatı olan Bursa Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’ne iletilen şikayetler dikkate alınmış ve şikayetlerin genel özellikleri belirlenmiştir. Nitelikli konut üretilmesinde, yapı denetiminin etkisi ile ilgili öneriler getirilmeye çalışılmıştır. Uygulamalar çerçevesinde var olan aksaklıkların giderilmesi, ekonomik kaygılardan uzaklaşılması, süreçte yer alan paydaşların tutum, davranış ve birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesi, etkin bir yapı denetiminin gerçekleştirilmesi ile konut niteliğinin artırılabilceği, ekonomik, fiziksel ve sosyokültürel açıdan kullanıcı istek ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, proje ve yapım aşamasında görev ve sorumluluk bilincinin artması durumunda konut üretiminde niteliğin sağlanabileceğini ifade etmiştir.

Güleş (2019) yılında yapmış olduğu *“4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri”* başlıklı çalışmada, Yapı Denetimi Hakkında Kanun esas alınarak denetimin önemi, kapsamı ve amacı üzerinde durulmuştur. Geçmiş dönemde uygulanan yapı denetimlerle ilgili süreç anlatılarak, yabancı ülkelerdeki sistemler irdelenmiştir. Yapı Denetim Hakkında Kanunun güncel haliyle uygulamadaki durumu karşılaştırarak durum tespiti yapılmıştır. Kanunun uygulanmasında tespit edilen sorunlar ve eksiklikler üzerinde durulmuş, yapıların üretiminde geleceğe yönelik kalıcı, kapsamlı, köklü, radikal ve çözüm üreten önlemlerin alınması gerektiği, yapı denetimi ile ilgili değişim iradesinin ortaya konularak, yapılaşma ve şehirleşme konusunda yasal düzenleme yapılması yönünde öneri getirilmiştir.

Akdemir (2019) yılında yapmış olduğu *“Yapı denetimi kuruluşunun seçiminin AHP ve TOPSIS çok kriterli karar verme yöntemleri ile yapılması”* başlıklı çalışmada, yapı sahiplerinin, projelerin hazırlanması sürecinden başlayarak, yapım sürecini denetleyecek yapı denetimi kuruluşu ile anlaşma yapmak zorunda oldukları belirtilerek, çalışılacak yapı denetim kuruluşun seçiminin oldukça önemli olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada, birinci derece deprem bölgesinde yer alan Sakarya İlnde yapılacak toplu konut projesi için örnek yapı denetim kuruluşunun seçimi yapılmıştır. Beş (5) ayrı yapı denetim kuruluşunun, dört (4) ana kriterin değerlendirilmesiyle yapılacak seçimin, “Çok

Kriterli Karar Verme” uygulamasını gerektirdiği belirtilmiş, söz konusu yöntem çerçevesinde hangi yapı denetim kuruluşunun seçilmesi gerektiği belirlenmiştir. 01.01.2019 tarihinden itibaren ilgili Bakanlık tarafından yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi nedeniyle, çalışmada belirlenen yöntemlerin kullanılmasına gerek kalmamıştır.

Demir (2019) yılında yapmış olduğu *“Türkiye’ deki yapı denetim sisteminin incelenmesi ve Bolu İli örneği”* başlıklı çalışmada, ülkemizde uygulanmakta olan yapı denetim sistemi üzerinde durmuştur. Yapı denetimi sisteminin işleyişi ve denetim kuruluşlarının sorunları ile ilgili Bolu İlinde faaliyet gösteren yapı denetim kuruluşu personeli ile 2018 yılında anket çalışması yapmıştır. 4708 sayılı Yapı Denetimi Kanunu, ikincil mevzuat ve yapılan anket çalışması sonucunda, Kanunla uygulanmakta olan denetim sisteminin problemli olduğu, bunların bir kısmının 01.01.2019 tarihinde yapılan değişiklik ve güncelleme ile düzenlendiği, kanun kapsamında eksikliklerin giderilmesi için ilave düzenlemeler yapılarak sistemin aksayan yönlerinin giderilmesi gerektiği, yapı denetim kuruluşlarının işleyişini etkileyen sorunların en alt düzeye indirilmesi ve yapı denetim kurallarına uymayanlara daha çok cezai müeyyide uygulanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Başak (2017) yılında yapmış olduğu *“Depreme dayanıklı yapı imalatında, 4708 sayılı Yapı Denetim Kanununun rolü, uygulamadaki etkisinin belirlenmesi, kalite ve verimliliğin artırılması”* başlıklı çalışmada, yapı denetim sistemlerinin ülkemizde ve diğer ülkelerde uygulanan Kanun, yönetmelik ve uygulamaları incelenmiş, ülkemizde Kanun öncesi ve sonrasında mevcut olan denetim faaliyetleri karşılaştırılmıştır. Ayrıca yapılan denetimlerin etkinliğinin ve verimliliğinin ne derecede olduğu, projelerin deprem dayanımı açısından daha uygun nasıl oluşturulabileceği, uygulamada yaşanan eksik ve aksayan kısımların tespit edilerek daha kaliteli bir denetim faaliyetinin nasıl yapılabileceğine ilişkin anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması, Bakanlık personeli, yapı denetim kuruluşları, ruhsat kesmeye yetkili idareler, meslek odaları ve yapı müteahhitleri mensuplarına ile yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; Türkiye Bina Deprem Yönetmeliğinde, tasarımla birlikte yapım aşamasındaki denetimi de göz önünde bulunduracak şekilde yeniden düzenlenmesinin, denetimde görev alan personelin denetimcilerin tecrübe kazanmasının denetiminin kalitesini arttıracığı belirtilmiştir. Denetim sisteminin çok yönlü ve eş zamanlı yapılmasının daha kaliteli yapı yapılmasını sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Taşçı (2017) yılında yaptığı *“Yapı denetimi uygulamaları ve kalite sorunları, Konya örneği”* başlıklı çalışmada, yapı denetim kalitesinin ve yapı kalitesinin denetiminin incelenmesi, sorunların tespiti, aksaklıkların belirlenmesi ve giderilmesine yönelik çalışma yapmıştır. Kalite, Mimari kalite, yapım süreçlerinde kalite ve denetim kalitesi kavramları üzerinde durulmuş, yürütülmekte olan yapı denetim sisteminde sorunların tespiti için Konya ilinde alan araştırılması yapılmıştır. Çalışma sonucunda, ekonomik ilişki, hukuki sorunlar, kuruluşların mesleki yeterlilik sorunları, ekonomik sorunları ve denetlenememe sorunları tespit edilerek çözüm önerileri getirilmiştir.

Çelik ve Ünal (2017) yılında yapmış olduğu *“Yapı denetim firmalarının sorunlarının belirlenmesi ve Adana örneği”* başlıklı çalışmada, yapı denetim kuruluşlarındaki sorunları tespit etmek ve denetim personelinin sorunlarına çözüm üretmek üzere, Adana İlinde faaliyet göstermekte olan 25 kuruluş ile bire bir görüşülmüş, 73 denetim kuruluşu personeline anket sorusu yöneltilmiştir. Yapılan anket çalışması sonucunda, yapı denetim sisteminin çok fazla sayıda paydaşı bulunduğu, paydaşların üzerine düşen görevi tam ve eksiksiz yerine getirmesinin hem yapı üretim kalitesini arttıracığı hem de yapı denetim çalışanlarının iş yükünü azaltacağı belirtilerek paydaşları ilgilendiren öneriler getirilmiştir.

Yılmaz vd. (2016) yılında yaptığı *“Bir bütün olarak iş sağlığı güvenliği ve yapı denetim mevzuatı: Yapı denetim görevlilerinin kamu inşaatlarında iş sağlığı güvenliği denetimine etkileri”* başlıklı çalışmada, inşaat sektörünün ülke ekonomisinin lokomotif olduğu, inşaat sektöründe yoğun iş gücü kullanıldığı, bu yüzden İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) yönünden en riskli sektöre olduğu, en çok ölümlü kaza yaşanan iş kolu olduğu belirtilmiştir. 2001-2012 yıllarında yapılan yasal düzenlemelerle inşaat sektöründe meydana gelen iş kazaları sayısında başarı elde edilemediği, Yapı Denetim Kanununda iş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığı hususunda yapı denetim kuruluşlarının denetim ve bildirimde bulunma görevleri olduğu ancak bu görevin yerine getirilmediğine değinilmiştir. 4857 sayılı İş Kanun ve 6331 sayılı İSG Kanununa yönelik tedbirlerin, Yapı Denetim Kanunu ve Kamu İhale - Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunları kapsamında gerçekleştirilen kamuya ait inşaat denetimlerinin birleştirilmesi gerektiği konusu incelenmiştir.

Kural (2015) yılında yaptığı *“İnşaat sektöründe yapı denetimi ve Afyonkarahisar İlindeki uygulamaların araştırılması”* başlıklı çalışmada, yapı denetimi tanımı ve kanunun amacı üzerinde durulmuş, yapı denetimi sisteminin gelişimi, ülkemizde ve yabancı ülkelerde uygulanan yapı denetim sistemleri ile ilgili bilgi

verilmiştir. Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında uygulanmakta olan yapı denetim sisteminin sorunlarının belirlenmesi amacıyla, Afyonkarahisar İlnde hizmet veren 9 adet yapı denetim firması ile Eskişehir İlnde hizmet veren 1 adet yapı denetim firmasında görevli 90 personel ile Ocak- Haziran 2015 tarihleri arasında 37 sorudan oluşan anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda yapılan değerlendirmede, uygulanmaya başlandığı tarihten günümüze 13 yıl geçmesine rağmen, Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında yürütülmekte olan sistemde hala sorunların olduğuna ilişkin tespitlerin olduğu belirtilmektedir.

Koca (2016) yılında yaptığı *“Yapı denetim sisteminde belediyenin karşılaştığı sorunlar ve çözüm yolları için sistem önerisi”* başlıklı çalışmada, yapı denetimi kavramı, önemi, amacı gelişimi hakkında bilgi verilerek, başka ülkelerde uygulanmakta olan sistemlerden örnekler verilmiş, denetleme kavramının sektördeki yerinden bahsedilmiştir. Mevcutta yürürlükte olan Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve uygulamalara ilişkin bilgi verilerek, Kanundan kaynaklanan sorunlara, yapı sahipleri ve müteahhitlerin görev ve sorumluluklarına, yapı denetim kuruluşlarında görev alan denetçi mimar ve mühendislerin görevini yaparken karşılaşılabileceği olumsuzluklara, ilgili idarelerin karşılaştıkları sorunlara, etkili bir denetim sisteminin oluşabilmesi için yetkin personele duyulan ihtiyaca değinilmiştir. Yapılan anket çalışması ile sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmış, bilinçli, eğitilmiş, kanun ve yönetmeliklere saygılı insanlarla sorunların çözümüne daha kolay ulaşılabileceği dile getirilmiştir.

Doğan (2013) yılında yaptığı *“Ankara’da yapı denetim sorunlarının belirlenmesi ile ilgili saha çalışması”* başlıklı çalışmada, yapı denetim kavramı ve amacı hakkında bilgilendirme yapılmış, yapı denetim sisteminin gelişimi incelenmiş, farklı ülkelerde uygulanmakta olan sistemler hakkında bilgi verilmiştir. Yapı Denetim Sisteminin problemlerinin belirlenmesi ile ilgili olarak Ankara İlnde faaliyet göstermekte olan yapı denetim firmaları ile ilgili değerlendirilme yapılmıştır. Ankara ilinde faaliyet gösteren 20 yapı denetim kuruluşu ve 100 katılımcıya anket uygulanmıştır. Yapılan anket çalışması sonucunda; yapı denetim sisteminin işleyişinde problemler olduğu, mevzuat ve uygulamaların, sistemin bütün paydaşlarının katılımı ile tarafların verimliliği, faydalarını ve etkinliğini artırma bağlamında yeniden değerlendirilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Karaoğlu (2011) yılında yapmış olduğu *“4708 sayılı Yapı Denetim Kanunun denetimdeki verimliliği”* başlıklı çalışmada, 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun kapsamında, yapılan denetim faaliyetlerinin etkin ve faydalı olup olmadığı incelenmiştir. Daha faydalı ve verimli bir denetim için, yapılması gereken yasal ve

uygulamaya yönelik düzenlemeler, sigorta unsurunun geliştirilmesi, kanunun kapsamının genişletilmesi, malzeme denetimlerinin yapılması vb. önerilerde bulunulmuştur.

Sakallı (2008) yılında yapmış olduğu *“Yapı denetim sisteminde yaşanan sorunlar, 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun’daki eksiklikler ve çözüm önerileri”* başlıklı çalışmasında, yapı denetim kavramı ve amacı hakkında bilgilendirme yapılmış, yapı denetim sisteminin tarihsel gelişimi incelenmiş, yabancı ülkelerde uygulanmakta olan sistemler hakkında bilgi verilmiştir. Yapı denetim sisteminin ülkemizdeki gelişimi anlatılmış, uygulanmakta olan yapı denetimi sisteminin işleyişinde karşılaşılan sorunlar belirlenerek, çözümü için öneriler getirilmiştir. Bu amaçla İstanbul’da faaliyet gösteren yapı denetim kuruluşlarının sorunlara bakış açısını belirlemek amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, yapı denetim sisteminin sağlıklı olarak yürütülmediği anlaşılmıştır. Yapı denetim sisteminde görev alan bütün paydaşların üzerine düşen görevi eksiksiz yapması gerektiği, bu bağlamda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca bazı düzenlemelerin yapıldığı ancak düzenlemelerin mevcut sistemde aksayan yönlerin düzeltilmesi için yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Yapılan kaynak araştırması sonucunda 2019 yılı ve öncesinde yapılan bilimsel çalışmalarda yapı denetim sistemine yönelik sorunların belirlenmesi ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmış olup yapı sahipleri ile yapı müteahhitleri arasındaki ekonomik ilişkilerin en önemli problem olduğu belirlenmiştir. Yapılan yasal düzenlemelerin 01.01.2019 tarihinden sonra yapı ruhsatı alınan yapıları kapsamaması, sistemin önemli ölçüde değiştirilmiş olması, 2019 yılından sonra hazırlanmış bilimsel çalışma sayısının az olması gibi nedenlerden dolayı yapılan çalışmalarda yapı denetim sistemine getirilen yeni düzenlemelerin etkilerine ilişkin değerlendirmeler yapılamamıştır.

Bu çalışma ile 2019 yılından sonra mevzuatta yapılan değişikliklerin yapı denetim sisteminde görevleri olan paydaşlara yansımalarının anket çalışması ile değerlendirilmesi ve yapılan değişikliklerin denetim kalitesi ile yapı kalitesine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Konya İli örnek alınarak yapı denetim kuruluşunun belirlenmesine yönelik Kanunda yapılan değişikliklerin yapı denetim sistemine etkisinin incelendiği bu çalışmada ayrıntılı literatür taraması gerçekleştirilmiştir. İlk olarak kavram araştırması yapılmış, denetim ve yapı denetim kavramı ve yapı denetiminin tarihsel gelişim süreci araştırılmıştır. Yabancı ülkelerde uygulanan yapı denetim sistemleri incelenerek gelişmiş ülkelerdeki örneklerin nasıl uygulandığı belirlenmiştir. Literatür taramasında genellikle farklı şehirlerin örnek seçilerek yapı denetim sisteminin sorunlarının belirlenmesi ve çözüm önerileri üzerinde durulduğu için bu çalışmada Kanunda yapılan değişikliklerin yapı kalitesine etkisi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu bağlamda örnek olarak seçilen Konya İlinde faaliyet gösteren yapı denetimi kuruluşları görevlilerine, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliğinde görevli personel ve ilgili idarelerde görevli personel, müteahhit, şantiye şefine yönelik anket soruları belirlenip anket yöntemi ile sayısal veriler elde edilmesi planlanmıştır. Çalışmada yapı denetim sisteminin yürütülmesinde görevli kurumlar olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, ruhsat kesmeye haiz İlgili İdarelerden veri toplama tekniği kullanılarak sistemin sorunlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Elde edilen sonuçlar neticesinde, yapı denetim kalitesi ve yapı kalitesinin artırılması yönünde öneriler sunulmuştur (Şekil 2.1).

Amaç: Yapı Denetimi Kanununda yapılan değişikliklerin incelenerek yapı denetim sistemine etkilerinin değerlendirilmesi

Literatür Taraması	Veri Toplanması	Analiz
↓	↓	↓
Denetim Kavramı	Konya İlinde yürütülen yapı denetim sistemine ilişkin İl Müdürlüğü ve İlgili İdarelerden bilgi toplanması	Anket ile elde edilen verilerin istatistiksel analizinin yapılması
↓	↓	↓
Yapı Denetim Kavramı	Yapı Denetim Sisteminde farklı kurum/kuruluşlarda görevli 120 kişi ile anket çalışması yapılması	İlgili kurum ve kuruluşlardan elde edilen verilerin analizlerinin gerçekleştirilmesi.
↓		
Yapı Denetimin Tarihsel Gelişimi		
↓		
Kanunda yapılan Değişikliklerin İncelenmesi		

Şekil 2.1. Çalışmanın Yöntemi

2.1. Anketin Uygulanması

Anket formu, internet üzerinden Google Forms’ da oluşturulmuş ve katılımcılara bağlantı gönderilerek anketin doldurulması sağlanmıştır. Anket 65’i Yapı Denetim Kuruluşu ortakları ve denetim elemanları, 35’i Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği ve İlgili İdarelerde görevli personel ve 20’si müteahhit ve şantiye şeflerinden oluşan 120 kişi ile yapılmıştır. Yapı Denetim Kuruluşlarına, Konya Yapı Denetimler Derneği aracılığı ile müteahhitlere Konya Müteahhitler Derneği aracılığı ile, şantiye şeflerine Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliği’ ne bağlı meslek odaları aracılığı ile İl Müdürlüğü ve İlgili İdarelerin görevlileri ile bizzat görüşülerek anketin doldurulması sağlanmıştır.

Anket formu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun ve ikincil mevzuat hükümleri ve uygulamada karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak bütün katılımcılara ortak sorulan 60 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun ilk soruları cinsiyet, yaş, unvan vb. katılımcıyı tanımaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Diğer sorular “Kesinlikle katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum”, ve “Evet, Hayır” şeklinde olup bazı sorular ise çoktan seçmeli şeklinde hazırlanmıştır. Bütün sorularda cevaplama zorunluğu bulunmaması ve bazı sorularda çoktan seçmeli ve fazla cevap verme imkânı tanınması nedeniyle bazı soruların cevap sayılarında farklılıklar oluşmuştur. Kullanıcılara uygulanan anket formu Ek-1’de verilmiştir. Anket çalışması, Konya Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 28.04.2025 tarih ve 203253 sayılı kararı ile gerçekleştirilmiştir (Ek-6).

2.2. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında istatistiksel analizlerin tamamı IBM SPSS Statistics 30 programı kullanılarak yapılmıştır. Anket verilerinin analizi çerçevesinde öncelikle çarpıklık ve basıklık değer katsayıları referans alınarak veri toplama aracının normal dağılım tespiti yapılmıştır. Bu doğrultuda analizlerde kullanılması gereken parametrik test yöntemlerine karar verilmiştir.

Anket analizlerinin ilk bölümünde anket katılımcılarının demografik özellikleri tespit edilmiş ve grafikler oluşturulmuştur. Çalışmanın devamında, ankete katılan grupların eğitim durumu, tamamına yakın bölümünün lisans ve yüksek lisans mezunu olması nedeniyle farklılık göstermeyeceği düşünülerek değerlendirmeye alınmamıştır. Ankete katılanların deneyim süreleri ile ilgili analiz yapılacağından yaş kriteri ile ilgili

analiz yapılmamıştır. Bu noktada ankete katılanların verdikleri cevapların cinsiyete bağlı farklılık gösterip göstermediğini analiz etmek amacıyla “Bağımsız Gruplar T Testi” uygulanmıştır.

Bağımsız grupların Tek yönlü varyans analizi ANOVA testi ise iki veya ikiden fazla grubun ortalama değerlerinin belirlenen faktöre bağlı anlamlı bir farklılık gösterip göstermeme durumunu ele almak amacıyla kullanılmaktadır (Emiralioglu, 2024; Shavelson, 2016). Eşit aralıklı veya eşit oranlı ölçme düzeyinde olmadığında ancak en az sıralama ölçme düzeyinde olduğunda, normal dağılım göstermediğinde Kruskal-Wallis testi kullanılmaktadır. Ankette katılımcı sayısı dikkate alınarak yapılan basıklık ve çarpıklık değerlendirmesinde normal dağılım olmadığı görülmüş, bu nedenle Kruskal-Wallis ve Tek yönlü varyans analizi ANOVA testi yapılarak karşılaştırma yapılmıştır. Her iki test sonuçlarının istatistiksel açıdan anlamlılık değerine ($p<0,05$) göre eş değer sonuç vermesi nedeniyle anket sonuçlarının analizinde Tek yönlü varyans analizi ANOVA testi sonuçları kullanılmıştır.

Ankete katılanlar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü personeli, İlgili İdare personeli, yapı denetim kuruluşu ortak ve denetim elemanları, müteahhitler ve şantiye şefleri olmak üzere beş ayrı gruptan oluşmaktadır.

Yapı denetim sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için yapı denetimi sisteminin değerlendirilmesi amacıyla kullanıcılara yöneltilen her bir sorunun ankete katılan gruplar için anlamlı bir farklılık gösterip göstermeme durumu için Post Hoc testlerinden Tukey HSD testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen tüm analiz sonuçlarında istatistiksel açıdan anlamlılık değeri $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

3. YAPI DENETİM SİSTEMİ VE TARİHSEL SÜRECİ

3.1. Yapı Denetimi Kavramı

Yapı; karada ve suda, daimî veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesislerdir. Bina; kendi başına kullanılabilen, üstü örtülü ve insanların içine girebilecekleri ve insanların oturma, çalışma, eğlenme veya dinlenmelerine veya ibadet etmelerine yarayan, hayvanların ve eşyaların korunmasına yarayan yapılardır (İmar Kanunu, 1985). Yapı Denetimi, can ve mal güvenliğini teminen, imar plânına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve uygulama kontrolünü sağlamak üzere yürütülen çalışmalardır.

3.1.1. Yapı Denetimi

Denetim, bir işin yolunda gidip gitmediğinin incelenmesi, teftiş edilmesidir. Yapı Denetimi, bütün yapıların, yapısal özellikleri dikkate alınarak ekonomik ve güvenilir bir şekilde, projelere ve mevzuatta belirtilen standartlara uygun, çevreye duyarlı, estetik, gerekli malzeme test ve deneylerinin yapılması ve belirlenen zaman içerisinde tamamlanması için yürütülen inceleme ve faaliyetlerdir. Başka bir deyişle, can ve mal güvenliğinin sağlanması, imar planına, fen ve sanat kurallarına uygun kaliteli yapı yapılabilmesi için proje ve yapım süreçlerinin denetlenmesi işidir.

3.1.2. Yapı Denetimin Tarihsel Süreci

Yapı Denetimi ve yapı dayanıklılığına ilişkin ilk uygulamalar, 4.000 yıl kadar önceye Mezopotamya topraklarına kadar gitmektedir. Hamurabi Kanunlarının bir bölümünde yapı dayanımı kavramından söz edilmektedir. Babil Kralı Hamurabi tarafından yapılan düzenlemeye göre tanımlanan kurallardan biri şöyledir (Yılmaz, 2007);

“Bir ustanın bir kişi için yaptığı ev yeterince dayanıklı olmaması sonucunda yıkılır da ev sahibi ölürse yapan usta ölümle cezalandırılır. Evin içindeki eşyaların zarar görmesi durumunda ise zarar gören eşyalar yenileri ile değiştirilir. Eğer ev dayanıklı olmadığı için

yıkılırsa evi yapan usta, kendi imkanları ile evi tekrar yapmak zorundadır” (Yılmaz, 2007).

Roma İmparatorluğu dönemi, çağdaş toplumsal hukukun çıkış noktalarından biridir. Bu dönemde yapılan yasal düzenlemeler ile bu konuya önem verildiği bilinmektedir. Örneğin bir kemerin yapımı tamamlanarak kalıbının sökülmesi aşamasında sorumlu mühendis, kemerin altında bulunmaktadır. Böylece kemerin yıkılması halinde sorumlu mühendisin bunu ilk öğrenecek kişi olması öngörülmüştür (Sakallı, 2008). İnşaat işlerinde çalışan köleler, yapım işlerindeki başarılarının karşılığında serbest bırakılmışlardır. Roma İmparatorluğunda yapı denetimine önem verildiğinin en önemli kanıtı, kısmen harabeye dönüşmüş de olsalar birçok yapının günümüze kadar ulaşmış olmasıdır (Sakallı, 2008). Ortaçağ Avrupa’sındaki inşaat yapım yaklaşımında da bir nitelik kaygısı ve yapı denetimin varlığı görülmektedir. Yapı ve mühendislik bilgisinde eksiklik olması nedeniyle yapılarda taşıyıcı sistemlerin olması gerekenden daha büyük kesitli ve daha az açıklıkla yapılmış olması aşırı sağlam ve güvenli sınırlar içerisinde kalan yapıların günümüze ulaşmasını sağlamıştır (Bayraktar, 2001).

Ortaçağda ve daha öncesinde, herhangi bir tehlikenin meydana gelmemesi için, yapı denetimi kavramı gelişmiş, çeşitli kurallar ve son derece katı hükümler konulmuştur. Yapıların sağlam yapılmaya çalışılması o dönemin önceliği olup ayrıca kurumsal bir yapı denetim sisteminin var olup olmadığı konusunda net bir bilgi bulunmamaktadır (Bayraktar, 2001). Tamamen “kısasa kısas” esasına dayanan bu ilk uygulamalar, sonrasında yerini hukuksal düzenlemelere bırakmıştır. 19. yüzyıldan itibaren Fransa başta olmak üzere birçok Avrupa Birliği ülkesinde, yapı sahipleri ve yapıyı kullananların hakları, yapıyı yapanlara karşı, medeni kanun ve borçlar kanunu ile güvence altına alınmaya başlanmıştır (Yılmaz, 2007).

Osmanlı İmparatorluğunun görkemli günlerinde de yapı denetimi güvenliği ve kalitesi, üzerinde durulan ve büyük bir özenle takip edilen konulardan biriydi (Bekiroğlu, 2010). Ancak 16. yüzyıla kadar yapılaşmanın nasıl yapıldığına dair fazla bilgi bulunmamasına rağmen Türk İslam Devletlerinin merkezi bir yönetim anlayışına sahip olması sebebiyle yapılaşmanın sarayla ilişkili teşkilatlarca veya saraya bağlı yürütüldüğü söylenebilir. Osmanlı’da imar sistemi ve teşkilatının oluşmasında önemli paya sahip olan mimarlar bu konunun tek hakimiydi. Osmanlı imar teşkilatının başkanı olan mimarbaşılar günümüzün bayındırlık ve iskan bakanı ve belediye başkanları gibi çalışmaktaydı. Mimarbaşı kadı ile beraber İstanbul’daki yapılaşmayı kontrol altında tutmakta ve

merkezde bulunan tüm inşai faaliyetlerin yürütülmesinin sorumluluğu yanında taşrada yapılacak olan yapıların projelendirilmesi, kontrolü, teknik ekibin oluşturulması gibi görevleri de bulunmaktaydı. Özellikle büyük yapıların inşasında mimarbaşı veya onun uygun gördüğü hassa mimari inşaatın projesine uygun yapıp yapılmadığını doğrudan doğruya kendisi denetlemekteydi. Mimarbaşının ayrıca, malzeme ve yapım maliyetlerini kontrol altında tutmak, yapı malzemelerinin standartlara uygunluğunu denetlemek görevleri de bulunmaktaydı. Mimarbaşına bağlı çalışan mimar kethüdaları, çavuş ve mimar-ı sani adlı görevlilerle birlikte bütün gün İstanbul'u dolaşarak kaçak ve düzensiz yapılaşmayı kontrol ederlerdi (Taş, 2003).

Osmanlının son döneminde görülen şehirleşme çabası batı toplumundan büyük oranda etkilenmiştir. Ancak yapılan köklü değişimlerin ülkenin özellikleri dikkate alınmadan birebir kopyalanarak alınması nedeniyle sadece sonucu hedefleyen ve zamana yayılmayan düzenlemeler sindirilememiştir. Bundan dolayı günümüze yetersiz şehircilik ve imar altyapısı, eksik belediyeçilik anlayışı ile zamanın gerisinde bir yasal mevzuat ve yapı sektörü kalmıştır.

Bir dönüm noktası olarak kabul edilen 1351 sayılı Kanun, 1928 yılında çıkarılmış, geniş bir planlama ve uygulama yetkisi bulunan Ankara Şehri İmar Müdürlüğü kurulmuştur. Ankara Şehri'nin imar planları, uluslararası ölçekte düzenlenen bir yarışma sonucunda hazırlanmıştır (Bekiroğlu, 2010).

Ankara şehrinin imar çalışmaları sırasında edinilen tecrübelerden de faydalanılmak suretiyle 1580 sayılı 'Belediye Kanunu' ile 1593 sayılı 'Umumi Hıfzıssihha Kanunu' 1930 yılında çıkarılmıştır (Taş, 2003; Bekiroğlu, 2010). Çıkarılan Kanunlarla belediyelere bölgelerinde yapılan yapıların fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılması ve kullanılması için her türlü yetki verilmiştir. Belediyelerin yapı denetimi konusunda yetkileri ile ilgili Kanundan kaynaklanan bir zafiyet söz konusu olmamasına rağmen denetim sisteminin doğru uygulanmaması durumunda karşı karşıya kalacağı yasal sorumlulukları belirgin bir şekilde düzenlenmemiştir. 1933 yılında 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yolları Kanunu yürürlüğe girmiş, Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren uygulanmakta olan Ebniye (binalar) Kanunu önemli ölçüde değiştirilmiştir. Türkiye'de imar mevzuatı ve yapı denetimin temelleri bu Kanunla atılmıştır. 2290 sayılı Kanun ile kentlerin imar planlarının yapılması, yeni yapılacak yapılar, yollar, fenni mesuliyet, yapı denetimi ruhsat prosedürleri gibi konularda zamanın şehircilik anlayışına uygun düzenlemeler ve yenilikler getirilmiştir.

Yapıların projelerinin denetimi yerel yönetimlere, yapılan imalatların ve yapı malzemelerinin fen ve sağlık kurallarına, ilgili mevzuat ve standartlara, uygunluğunun denetimi ise fenni mesul olarak serbest çalışan, kamu adına denetim yapan teknik personele verilmiştir (Bekiroğlu, 2010).

1945 yılından itibaren sanayileşmenin ve kentlerdeki yeni iş olanaklarının ortaya çıkmasının etkisi ile köylerden şehirlere doğru göç başlamış, bu durum yoğun göçe hazırlıksız olan şehirlerin plansız ve kontrolsüz büyümesine, kaçak ve denetimsiz yapılaşmasına yol açmıştır. Belediyeler ise örgütlenme ve gelirleri açısından bakıldığında bu problemlerle başa çıkacak yapıda olmadıklarından dolayı 1950'lerden sonra hız kazanan sanayileşme ve göç sürecinde denetimsiz yapılaşma eğilimi mevcut yasa ve yönetmelikleri uygulanamaz hale getirmiştir. 6785 sayılı İmar Kanunu ile 1956 yılında planlama anlayışını belediyelerin mücavir alan sınırlarına taşıyarak planlama ile ilgili yetkiler tek merkezde toplanmıştır. Bu yasayla imar bölgelerinin belirlenmesi esnasında doğal afet tehlikesinin ortaya çıkartılması ve fenni mesuliyet sistemi ile yapı denetimi sağlanması konularına önem ve öncelik verilmiştir. (Taş, 2003; Bekiroğlu, 2010).

1980'li yıllarda Türkiye'nin ekonomi politikalarında köklü değişimler olmuş ve bu durum imar politikalarına da yansımıştır (Bekiroğlu, 2010). Avrupa'da merkeziyetçi yapının dağılarak planlama yetkilerinin merkezden alt birimlere aktarılması ve ülkemizdeki merkezi yönetimin ağır işleyen bürokrasisi sebebiyle planlama faaliyetlerinin tek merkezli yapı ile geliştirilemeyeceği gerçeği görülmüş ve 1985 yılında halen yürürlükte bulunan 3194 sayılı İmar Kanunu çıkarılarak planlama, yerleşme ve yapılaşma süreçlerine ilişkin tüm yetkiler yerel yönetimlere devredilmiştir. Yasa, 1980'lerin yerelleşme akımına uygun olmakla birlikte yerel yönetimlerin yapılanmasında ve denetim sistemlerinde büyüyen problemlerle baş edilebilmesini sağlama yönünde bir düzenleme getirmemiştir. Özellikle 1990'lı yıllardaki hızlı kentleşmenin yol açtığı konut sorunu nedeni ile kontrolsüz yapılaşma çok büyük boyutlara ulaşmış, sorumluları cezalandırmak yerine ödüllendirir gibi çıkan 2981 sayılı imar af kanunu ile kaçak ve kontrolsüz yapılaşma teşvik edilmiştir. 3194 Sayılı İmar Kanuna göre Belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, dışında ise Valilikler yapı ruhsatı vermeye yetkili kılınmışlardır. Ancak kamuya ait yapılara ruhsat verme işleminde denetim, yetki ve sorumluluk yapıyı yaptıran kamu kuruluşuna bırakılmıştır. 3194 sayılı Kanuna göre belediyelerin yapı ruhsatı vermesi ile inşaatın fenni mesul tarafından denetim süreci başlamaktaydı. Fenni mesul, projeye aykırı bir uygulama gördüğünde durumu idareye haber vermekle yükümlü kılınmış ama herhangi bir yasal yaptırım gücü ile

donatılmamıştır. İdare eğer isterse inşaatı durdurmakta ve yasal müeyyideyi uygulamaktadır. Aksi halde fenni mesulün yasal olarak uygulatabileceği bir yaptırım bulunmamaktadır. Fenni mesuliyetinin karşılığı olan ücreti denetlemekle sorumlu olduğu yapımcıdan aldığı için fenni mesul, uygulamada yapı sahibi ve/veya müteahhidinin çalışanı durumundadır. Bundan dolayı da İmar Kanunu'nun içeriğindeki yapı denetimi sisteminde fenni mesuliyet, içi boşaltılmış bir sanal kimlikten öteye gidememiştir.

2290 sayılı Belediye Yapı ve Yolları Kanunu ile 1933 yılında temelleri atılan yapı denetim sistemi, 1970 yılından itibaren meydana gelen hemen her büyük afet ve önemli can ve mal kaybına neden olan çökme – göçme olayları sonrasında tartışılmıştır. “Fenni mesuliyet” sisteminin hiçbir işe yaramadığı bunun yerine, yapı polisi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve denetim yapmalarının sağlanması, denetimin meslek odalarına yaptırılması, sigorta, sorumluluk sisteminin uygulanması, sertifikalı mühendislik sisteminin getirilmesi gibi çeşitli öneriler geliştirilmiş ancak fenni mesuliyet sistemi değiştirilememiştir (Bekiroğlu, 2010).

Ancak 1999 yılında yaşanan Marmara ve Düzce depremlerinde 18.000’den fazla insanımızın hayatını kaybetmesi 40.000’den fazla kişinin yaralanması, çok sayıda yapının kullanılamaz hale gelmesi ve depremin doğrudan yol açtığı ekonomik kayıplar üzerine devlet, deprem zararlarının azaltılması konusunda somut adımlar atma gereksinimi duymuş ve 10 Nisan 2000 tarihinde yapı denetimini özel kuruluşlara bırakan 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe girmiştir (Bekiroğlu, 2010). Bu sayede teknik müşavirlik ve mimarlık-mühendislik hizmetlerinin yetkin bir yapı içinde yürütülmesi öngörülmüştür. 595 sayılı KHK ile getirilen yapı denetim sistemi ile denetim hizmetini rekabet koşullarından korumak için denetim hizmet bedeli yapı maliyetinin belirli bir oranı ölçüsünde belirlenmiştir. Denetimin bağımsız ve yetkin kişi ve kuruluşlarca yapılabileceği hususu prensipte kabul edilmiştir. Ayrıca denetim görevi yapacak mimar ve mühendislerin belgelendirilmesi koşulu getirilerek bu konuda da ilgili meslek odaları yetkilendirilmiştir. Bu konuda 601 sayılı KHK çıkarılarak “Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun” ile “Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği Kanununun bazı maddeleri değiştirilmiş, uzman mimar ve mühendis olma koşulları yeniden düzenlenmiş, hizmet kalitesini yükseltmek ve üyeleri üzerinde etkin mesleki denetim yapılmasını sağlamak amacı ile mühendis ve mimar odalarına geniş yetkiler verilmiştir. 595 sayılı KHK ile getirilen en önemli düzenlemelerden biri de tüketici konumundaki mal sahiplerini yapı denetim kuruluşlarının kusurlarından kaynaklanabilecek zararlardan korumak maksadıyla yapı denetim kuruluşlarına yapı denetim sigortası yaptırma

zorunluluğunun getirilmesi olmuştur (Bekiroğlu, 2010). Yapı kalitesinin temininde görevlendirilen ve sorumlu tutulan aktörler proje mühendisi, müteahhit, şantiye mühendisi ve yapı denetim kuruluşlarıydı. Bunlar personel kapasitesi ve diğer fiziki imkanlar açısından A, B ve C şeklinde 3 kategoriye ayrılmıştı. Proje mühendislerinin “uzman” unvanına sahip olması şart koşulmuş, uzman olabilme şartları da daha sonra çıkartılan 601 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile tarif edilmişti. Kısaca, yapı denetim kuruluşu yapı sahibinin görevlisi sıfatıyla kamu adına hem projeyi hem de inşaatı denetliyor, malzeme, işçilik ve fenni kalitesinin asgari sınırlardan daha üst seviyede olmasını temin ediyordu. Bu fonksiyonu getirirken Yapı Denetim Kuruluşunun on yıl süreyle devam edecek bir sorumluluk sigortasını bulundurması şart koşulmuştu. Başlangıçta 27 pilot ilde başlatılan yapı denetim uygulamalarının daha sonraları bütün yurttan geçerli olması öngörülmekteydi. Nüfusu 50.000’den fazla olan yerleşim merkezleri ile il merkezlerinde en yüksek mülki amirin başkanlığında belediye, mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, meslek odası ve ticaret odası temsilcilerinin meydana getirdiği Yapı Denetim Komisyonları, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı bünyesinde teşkil edilen Yapı Denetimi Yüksek Komisyonunun koyacağı kuralları uygulama sorumluluğu bulunmaktaydı. 595 sayılı KHK’de yapı sahibinin yapı denetim kuruluşunca kendisine verilecek mesleki hizmet karşılığında belediye aracılığıyla buna yapı tahmini bedelinin %4-8 arasında bir ücret ödemesi öngörülmüştü. Yapı denetim şirketinin izni olmadan herhangi bir yapıya ilgili belediye veya kuruluş tarafından kullanım ruhsatı verilmesi mümkün değildi. Şirket, kullanım iznini takip eden 10 yıllık süre içinde binada meydana gelen hasarları (doğal afetlerden kaynaklananlar dahil) mal sahibine ödemek zorundaydı. 595 sayılı KHK kapsamındaki “Yapı Denetim Kurulları” Türkiye’de ilk defa olarak atanmış kimseler ile seçilmiş kimseleri, bu işte mesleki veya ekonomik menfaatleri olan tarafları bir araya getiren, demokratik ağırlığı olan birimlerdi. Bu kurulların bir de imar düzeniyle ilgili yanlış yöndeki toplumsal isteklere karşı koyabilme kabiliyeti vardı. Belediyelerin seçmen baskısından kurtulmasının çok kolay olmadığı düşünüldüğünde kurullar önemli bir fonksiyon üstlenmekteydi (Gülkan, 2001).

Yapı Denetim Kararnamesinin en önemli yanı ise Türkiye’de ilk defa yapıların taşıyıcı sisteminin projesini ve hesabını yapan proje müellifinin başka bir meslektaş tarafından denetlenmesi ve yapı kalitesinin temini yönünde ileriye doğru bir adım atılması olmuştur (Gülkan, 2001).

Yapı denetim sisteminde bu kanun hükmünde kararname ile getirilen düzenleme uzun süreli olamamış 10 ay süre ile 27 pilot ilde uygulandıktan sonra KHK, Anayasa

Mahkemesi tarafından mülkiyet hakkına sınırlama getirdiği gerekçesiyle iptal edilmiştir. Sonrasında halen uygulanmakta olan 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun 13 Temmuz 2001 tarihinde yürürlüğe girerek 19 pilot ilde uygulamaya başlamıştır. 14.06.2010 tarih ve 624 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 01.01.2011 tarihi itibarıyla 81 ilde uygulanmaya başlamıştır. 7143 sayılı Kanun ile, 4708 sayılı Kanunun 5. maddesine eklenen “*Yapı denetim hizmet sözleşmeleri, yapı sahipleri ile Bakanlıkça yayımlanacak usul ve esaslara göre elektronik ortamda belirlenen yapı denetim kuruluşları arasında akdedilir. Bu sözleşmenin bir sureti taahhütname ekinde ilgili idareye verilir. Yapı denetim hizmet sözleşmeleri Bakanlıkça belirlenen haller dışında feshedilemez.*” hükmü ile yapı denetim kuruluşları ile yapı sahipleri / yapı müteahhitleri arasında yer alan ekonomik ilişkinin sonlandırılması, yapının denetimini üstlenecek kuruluşun ilgili Bakanlık tarafından elektronik ortamda belirlenmesine yönelik uygulamaya 01.01.2019 tarihinde başlanmıştır.

3.1.3. Yurtdışında Yapı Denetim Uygulamaları

Dünyada farklı ülkeler de uygulanan yapı denetim sistemlerinin incelenmesi, ülkemiz de uygulanan sistemle karşılaştırmasının yapılabilmesi ve etkinliğinin kıyaslanabilmesi için yapılmıştır.

Uygulama şekilleri farklı da olsa gelişmiş ülkelerde yapı denetim işi düzenli bir sistemde yürütülmektedir. Sanayisi gelişmiş ülkelerde teknolojinin ve şehirleşmenin gelişmesi ile birlikte yapıların denetlenmesi süreci de gelişim göstermiştir. Şehirleşmenin getirdiği bina ihtiyaçları gereksinimi, kullanılacak malzeme ve yapı denetim işinin de önemini artırmıştır. 1990 yılında İngiltere’nin öncülüğünde Avrupa Birliği üyesi ülkeler, The Consortium of European Building Control adı altında, Avrupa genelinde ortak hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla, Avrupa Yapı Denetimi Ortak Girişimi’ni kurmuşlardır. Avrupa ülkelerinde temel olarak iki sistem uygulanmaktadır. Bunlardan birincisi Almanya’da uygulanan kamunun ciddi ve sıkı bir denetim yaptığı sistemdir. Diğeri ise Fransa’nın uyguladığı sigorta zorunluluğu olan sistemdir. Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin bu iki sisteme benzeyen veya bu iki sistemin karmasından oluşan bir sistemi uyguladığı görülmektedir. Avrupa ülkelerinde yapı denetimi sistemine özel kuruluşlar dahil edilmekle birlikte, sistemin temelinde kamu kurum ve kuruluşları bulunurken, İspanya, Fransa, Lüksemburg ve Belçika gibi ülkelerde yapı denetimi işini özel kuruluşlar

yürütmekte olup yerel yönetimler bu sistemin içine dahil edilmemiştir (Demir, 2017; Visscher ve Meijer, 2007).

3.1.3.1. Almanya’da Yapı Denetim Uygulaması

- Almanya’da yapı denetim faaliyeti, konusunda uzmanlaşmış ve onaylanmış mühendislik kuruluşları tarafından yerine getirilmektedir.
- Genel olarak denetim faaliyeti yapısal inceleme ve saha denetimini kapsamaktadır.
- Mühendislik kuruluşları denetim faaliyetlerinden sorumludur.
- Denetim Mühendislerinden bağımsız, istatistik ve yapısal problemler konusunda derin bilgi sahibi olması ve tümüyle kalifiye olma niteliği aranmaktadır.
- Denetim Mühendisi (Yapı Polisi):
 - 10 yıl tasarım tecrübesi, ekonomi ve ekoloji alanlarında yeterli bilgi sahibi, malzeme bilgisi, yapı mevzuatına hâkim, bir yıldan fazla şantiye tecrübesi bulunan, 35 ila 60 yaşları arasında olması gerekmektedir.
 - Kamu görevi yapar ve ilgili imar ve yapı müdürlüğü adına çalışır.
 - Kamu hizmeti yetkilisi proje bazındadır. Belediye projeyi havale ettiğinde göreve başlar.
 - Proje müellifi veya yapı sahibi ile arasında ticari ilişki yoktur.
 - İnşaatı durdurma yetkisine sahiptir. Kararlarına uyulmadığında inşaat çalışanlarına yüklü para cezası verilmektedir.
 - Ücretlerini inşaat müdürlüklerinden almaktadırlar (Karaoğlu, 2011; Mönnig, 1994; ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi Raporu, 1998).

3.1.3.2. Fransa’da Yapı Denetim Uygulaması

- Fransa, yapı denetim uygulamasında çağdaş tüketici bilincinin çok üst düzey olduğu bir ülkedir. Toplumun düzgün ve iyi işleyen mala verdiği geleneksel önemden kaynaklandığı, köklü ve üst düzey bir inşaatçılık geleneği mevcuttur.
- Sistemin temelleri 1802’ye dayanmakta olup, 1978 yılında sigorta zorunluluğu getirilmiştir.
- Zorunlu ve ihtiyari (10 yıllık- 2 yıllık) sigorta uygulaması bulunmaktadır.

- Yasanın bürokrasiyi bir miktar arttırıcı ve bina maliyetini %2,5-3.0 yükseltici karakterine karşın, bina kalitesini sağlamada yararı olduğu hususu tartışmasız kabul edilmektedir. Bu yasayla gelen zorunlu sigorta uygulaması hem yapıya gelen zararlar hem de yüklenicinin sorumluluğu için düşünülmüştür.
- 170 m²'den büyük yapıların sigortalanması mecburidir.
- Sigorta şirketi müteahhidin yaptığı işi, denetim firmasına denetletmek şartıyla yapı sahibine karşı sigortalatır.
- Ülke genelinde örgütlenmiş SOCOTECE adlı denetim şirketleriyle yürütülmektedir.
- Şirketler proje onaylamada ve şantiye denetimlerini yapmakla sorumludur.
- Belediyeler ise yapıyı imar kuralları, genel yerleşim düzeni, mimari proje ve çevre koşullarına uygunluğu bakımından inceleyerek inşaat ruhsatı vermektedirler (ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi Raporu, 1998; Karaoğlu, 2011; Visscher ve Meijer, 2007).

3.1.3.3. İngiltere'de Yapı Denetim Uygulaması

- İngiltere'deki yapı denetim sisteminin temelini yapım yönetmelikleri oluşturmakta olup bu yönetmelikler, İngiltere'de konut yapım endüstrisini belirli bir düzene sokmaktadır.
- Ülke çapında bir standart getirmek ve kalitesiz inşaatı engellemek ile Avrupa Birliği direktifleri dahilinde, yapılarda yeterli inşaat standartlarına uygunluk amaçlanmaktadır (Bayraktar, 2001).
- Yangın güvenliği, kullanılacak malzemelerin standartları vb. birçok ayrıntıyı yer veren yönetmelikler mümkün olduğunca kapsamlıdır. Yönetmeliklere uyulmadığında ağır cezalar uygulanmaktadır (Sakallı, 2008).
- İngiltere'de uygulanmakta olan yapı denetim sisteminde yapı denetim hizmetleri iki şekilde verilmektedir.
 - Hükümetin yerel kolu olan yerel tarafından verilen yapı denetim hizmeti.
 - Onaylı denetim firmaları ve yeminli müfettişler tarafından verilen yapı denetim hizmeti.
- İnşaatın çeşidi ve büyüklüğüne göre aşağıdaki hizmet birimine başvurulur.
 - Kapsamlı plan başvurusu
 - Bina yapım ilanı

Her iki uygulama için de belediyeye ücret ödenmesi gerekmektedir. Belediyeler ilgili faaliyete göre kendi ücretini belirlemektedir (Kesen, 2006). İngiltere’de lisanslı denetmenler yapı denetim için yetkilendirilmiş firmalardır. Lisans alabilmek için gerekli koşulları yerine getirmeleri gerekmektedir. Lisans süresi 5 yıl ile sınırlandırılmıştır (ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi Raporu, 1998; Karaoğlu, 2011; Decker, 2013; Visscher ve Meijer, 2007).

3.1.3.4. Belçika’da Yapı Denetim Uygulaması

- Belçika’da özel yapıların tümü ile resmi yapıların büyük bir bölümü, merkezi tek bir şirket tarafından denetlenmektedir. Fransa ve Almanya’daki uygulamaların karma bir yapısı uygulanmaktadır.
- Sigorta işlemi mecburi olmamasına rağmen yaygın olarak ihtiyaçtan dolayı gerçekleştirilmektedir.
- Belçika’da yerel otoritelerin yanı sıra özel firmalar ve denetmenler bulunmaktadır. Yerel yönetimler denetim görevini bağımsız denetmenlere devretse de süreci takip etmektedirler.
- Kamu yapıları yaptıran kurumun kontrol elemanlarınca denetlenmektedir.
- Diğer yapılar SECO (Belçika’nın en önemli yapı denetim örgütü-65 yıllık) denetiminde projelendirilmekte ve inşa edilmektedir.
- Denetim hizmeti maliyetin %1’i civarındadır. Projelerin SECO’ya gelmesi ile denetim başlamaktadır.
- Yapı ruhsatı müracaatı bir mimar tarafından yapılabilmektedir. Bu şekilde tüm binalar mimar eliyle yürütülmektedir.
- Tek katlı olup 150 m²’yi geçmeyen yapılar denetimden muaf tutulmaktadır (ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi Raporu, 1998; Decker, 2013; Karaoğlu, 2011).

3.1.3.5. ABD’de Yapı Denetim Uygulaması

- ABD mal ve hizmet kalitesine büyük önem verilen bir liberal kapitalist ekonomiye sahip olup, mülkiyetin hızlı el değiştirdiği bir toplumdur.
- Özel mülk finansmanının banka ile desteklenmesi, yapı kalitesi, mesleki sorumluluk, sigorta ve tüketici koruması sarmalını en optimal sonuçla şekillenmesini sağlamıştır.

- Amerika’da yapı denetim anlamında Avrupa ülkelerinde olduğu gibi tek tip bir model kullanılmamakta ancak tüm yapıların mimarların sorumluluğunda tasarlanıp yapılması ve koordine edilmesi sebebiyle pratik bir sistem oluşturulmuştur (ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi Raporu, 1998; Karaoğlu, 2011).

3.1.3.6. Japonya’da Yapı Denetim Uygulaması

- Yapı denetim görevi asli olarak yerel yönetimlerine devredilmiştir. Sistemin en önemli unsuru mimarlardır. Yerel yönetimler yeterli sayıda ve nitelikte teknik eleman istihdam etmek zorundadır.
- Proje hazırlanması ve inşaat kontrolü görevlerini mimarlar tarafından yerine getirmektedir. Belediye inşaat aşamasında yapıyı kontrol etmemekte, inşaat bittikten sonra projeye uygun olduğu takdirde yapıya iskân ruhsatı vermektedir.
- Bina Standartları Kanunu, Uygulama Talimatı ve Uygulama Yönetmeliği bulunmaktadır.
- Almanya’dakine benzer yetkin inşaat mühendisi veya mimar denetmenler bulunmakta, bu denetmelerin atamaları yerel yönetimlerin yetkisinde yürütülmektedir (ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi Raporu, 1998; Karaoğlu, 2011).

4. 4708 SAYILI YAPI DENETİM HAKKINDA KANUN VE UYGULAMADA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yapı Denetim süreci, İmar Kanunun 28. maddesi hükümleri doğrultusunda, fenni mesuliyet olarak yürütülmekte iken, 1999 tarihinde Marmara ve Düzce’de meydana gelen deprem felaketi sonrasında, mevcut yapı kalitesinin çok düşük olduğu ve yapı denetiminin yetersiz kaldığını ortaya çıkarmıştır. Deprem yaralarının sarılmaya çalışıldığı 2000 yılında Yapı Denetimi konusunda yasal düzenleme yapılması için öncelikle 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yayımlanarak, günümüzde uygulanmakta olan yapı denetim sisteminin ilk adımları atılmıştır.

2001 yılında kabul edilerek, Resmi Gazetede yayımlanan ve yayım tarihinden 30 gün sonra, Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Düzce, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova’dan oluşan 19 pilot ilde uygulanmaya başlayan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun halen yürürlüktedir.

01.01.2011 tarihi itibarıyla uygulama alanı bütün illeri kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Pilot uygulama ile sistemin işleyişinin değerlendirilmesi ve aksaklıkların giderilmesi planlanmıştır. 2008 yılında Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği yayımlanmıştır. Kanun ve Yönetmelik çerçevesinde yapı denetimi, kurucu ortakları mimar ve mühendis olma zorunluluğu olan ve Bakanlıktan izin belgesi alan tüzel kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Yapı denetim kuruluşlarında, denetim hizmetini yürütmek üzere Bakanlıktan denetçi belgesi almış mimar ve mühendisler ile denetçilere yardım etmek üzere yardımcı kontrol elemanı unvanlı mühendis ve mimarlar görev almaktadır.

Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuat olan Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği ile, sistemin uygulamasında görev yapmakta olan, Merkez ve İl Yapı Denetim Komisyonları, ruhsat kesmeye yetkili İlgili İdareler, yapı denetimi kuruluşları, kuruluşlarda görevli denetim personelinin görev ve sorumlulukları ile kuruluş sayısı, denetim yetki alanları ve istihdam edilmesi gereken denetim personel sayıları gibi birçok hususta düzenlemeler getirilmiştir.

4.1. Yapı Denetim Kanununun İncelenmesi

595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Anayasa Mahkemesi Başkanlığınca yürütmesinin durdurulması ve iptal edilmesinden sonra mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun 13.07.2001 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmış, 13.08.2001 tarihinde uygulanmaya başlanmıştır. Kanunun uygulamasına ilişkin çıkartılan Yapı Denetimi Uygulama Usul ve Esasları Yönetmeliği de 13.08.2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği ise 05.02.2008 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İlk aşamada belli pilot iller de uygulamaya konulan Kanun, Bakanlar Kurulunun 14.06.2010 tarihli ve 624 sayılı Kararı ile 01.01.2011 tarihi itibarıyla 81 ilde uygulanmaya başlamıştır. 4708 Sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun da 08.08.2011 tarihinde 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişiklikler 09.12.2012 tarihinde Yüksek Mahkeme tarafından iptal edilmiş ve kararın resmi gazete’de yayımından altı ay sonra yürürlüğü durdurulacağı belirtilmiş, 12.07.2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunla iptal edilen değişikliklerin uygulamasına devam edilmiştir.

Kanunun amacı özetle; *“can ve mal güvenliğini teminen, imar planına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemek”* şeklinde tanımlanmıştır.

Kanunun kapsamı özetle; *“...kamuya ait yapı ve tesisler ile bodrum katı dışında en çok iki katlı ve toplam 200 metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar hariç, tarım ve hayvancılık amaçlı yapı ve tesisler, Güneş enerjisi santralleri, rüzgar enerji santralleri, Köy yerleşik alanlarında, toplam inşaat alanı 500 metrekareyi geçmeyen konut yapıları, hariç olmak üzere, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak yapıların denetimini kapsar.”* şeklinde tanımlanmıştır (YDHK, 2001)

4708 Sayılı Yapı Denetim Sisteminde denetim görevini yürütecek özel kuruluşlara ihtiyaç olduğu belirlenerek, Bakanlıktan izin belgesi alarak, münhasıran yapı denetim faaliyeti yürüten, yazılı sermayesinin tamamı mimar, inşaat, makine veya elektrik mühendislerine ait olan tüzel yapı denetim firmaları kurulmuştur.

4.1.1 Kanun ile Getirilen Yapı Denetim Sisteminin Amaçları

Yapıların, kullanıcıların istediği konfor şartlarını yerine getirmesi, güvenli ve sağlıklı ortam sunması ve çevreye zarar vermemesi için denetlenmesi gerekmektedir. Ayrıca yapılacak yapı ile ilgili tüm çalışmalar profesyonel kişiler tarafından yürütülmelidir. Ancak günümüz şartlarında bir yapının, çok karmaşık şekilde yapıldığı düşünüldüğünde, yapı sahibi ya da kullanıcılarının yapım aşamasını gerektiği gibi kontrol edemeyeceği son derece açıktır. 4708 sayılı Kanun kapsamında, denetim konusu bir bütün içinde ele alınmış ve yapılması gerekenler düzenlenmiştir (Karaoğlu, 2011).

Mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Deprem Şurası Mevcut Yapıların Değerlendirilmesi ve Yapı Denetimi Komisyonu Raporunda (2004) Yapı Denetimi Hakkında Kanun ile amaçlanan hususları aşağıda başlıklar halinde sıralanmıştır (Deprem Şurası, 2004):

- Deprem dayanımı yüksek çağdaş norm ve standartta yapı inşa etmek,
- Yapı kalitesinin artması, ekonomik ömrünün uzatılması, bakım ve onarım maliyetlerinin azaltılması,
- Yapıda can ve mal güvenliğini sağlamak,
- Yapı denetim sistemi içerisinde görevi bulunan proje müellifi, yapı denetim kuruluşları, laboratuvar görevlileri, denetçi mühendis ve mimar, şantiye şefi, yapı müteahhidi gibi yapı sorumlularına görev yetki ve sorumluluk verilmesi,
- Yapılaşma süreci içerisinde Kanunen yapılan denetimin etkinliğini artırmak,
- Uzmanlaşma kavramı getirilerek mimarlık ve mühendislik hizmetlerinin kalitesini yükseltmek,
- Yapım kusurları sebebiyle bina satın alanların uğrayacakları can ve mal kayıplarını azaltmak,
- Yapı sektörü kullanıcı bilincinin geliştirilmesi ve tüketicinin korunması,
- İnşa süresince aykırılığa neden olanlara yaptırımların etkili bir şekilde uygulamak

4.1.2. 4708 Sayılı Kanun ve Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği ve Ekleri ile Belirlenmiş Olan, Tarafların Görev ve Sorumluluk Tanımları

Bu başlıkta yapı denetimi kuruluşu, merkez ve il yapı denetimi komisyonları, ruhsat kesmeye yetkili idareler, yapı sahibi, şantiye şefi, yapı müteahhidi, proje müellifi

ve laboratuvar kavramları üzerinden kanun ve yönetmelikle belirlenen tanımlamalara yer verilmiştir.

4.1.2.1. Yapı Denetim Kuruluşlarının Görev ve Sorumlulukları

Yapı denetim kuruluşları, Kanunun 3. maddesi ile imar mevzuatı uyarınca öngörülen fenni mesuliyet görevinin yerine getirmek üzere kurulmuştur. Kanun kapsamındaki yapıların yapı denetim kuruluşu denetimde yapılması zorunlu hale getirilmiştir. Denetim hizmetinin gerçekleştirilmesi için yapı sahibi veya vekili ile yapı denetim hizmet sözleşmesi imzalaması gerekmektedir. Yapı sahibinin, yapı müteahhidini vekil tayin edemeyeceği belirtilmiş ve yapı denetim kuruluşlarının görevleri yasayla açıklanmaktadır.

Yapı denetim firmalarının ortaklarının tamamı, mimar, inşaat, makine veya elektrik mühendisi olması zorunludur. Yapı denetim kuruluşu denetim hizmetini yürütmek üzere; denetçi belgesi olan mimar ve mühendis ve yardımcı kontrol elemanları istihdam eder.

Yapı denetim kuruluşlarının görevleri;

- Uygulama projeleri ve hesapları kontrol ederek, ilgili idareye uygunluk görüşü bildirmek,
- Yapının ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun olarak yapılmasını denetlemek,
- Kullanılan yapı malzemeleri ile imalatların proje ve eklerine uygun yapıldığının kontrol etmek ve malzeme deneylerini yaptırmak,
- Yapıda, iş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda gerekli tedbirlerin alınması için yapı müteahhidini yazılı uyarmak, uyulmadığı takdirde durumu ilgili kuruma bildirmek.
- Proje, teknik şartname, ruhsat ve eklerine aykırı imalat yapılması durumunda ilgili idareye bildirmek,
- Yapının bittiğinde ilgili idareye, iş bitirme tutanağı vermek olarak sıralanabilir.

Yapı denetim kuruluşları denetim faaliyeti haricinde başka ticari faaliyette bulunamaz. Kuruluşlarda görevli denetim elemanlarının, denetim faaliyetine devam ettiği sürece ayrıca mesleki ve inşaat işleri ile ilgili ticari faaliyette bulunamazlar.

4.1.2.2. Yapı Denetim Komisyonlarının Görev ve Sorumlulukları

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun uygulaması ile ilgili iş ve işlemleri yürütülmesi için, Bakanlığın merkez teşkilatında Merkez Yapı Denetim Komisyonu ve taşra teşkilatında İl Yapı Denetim Komisyonları teşkil edilir. Denetçi mimar ve mühendisler belge verilmesi ve Yapı denetim kuruluşlarına izin belgesi verilmesi hariç Kanunda belirtilen diğer görevler İl Yapı Denetim Komisyonları tarafından yapılır.

Bakanlık tarafından konu ile ilgili Bakanlık personeli arasından, bir başkan ve toplam yedi üyeden oluşan Merkez Yapı Denetim Komisyonu, uygun görülen birim uhdesinde faaliyetini yürütür. Merkez Yapı Denetim Komisyonu tarafından, İl Müdürlüğünün teklifi üzerine bir başkan ve toplam beş üyeden oluşan İl Yapı Denetim Komisyonu, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü bünyesinde faaliyetlerini yürütür.

Yapı Denetim Komisyonları, komisyon başkanının yazılı veya sözlü daveti ile toplanır. Toplantı için üye tam sayısının çoğunluğu aranır ve toplantıda çekimser oy kullanılamaz. Oyların eşit olması durumunda, başkanın bulunduğu taraf çoğunluk olarak kabul edilir.

Yapı Denetim Komisyonu, yapı denetim kuruluşlarının kuruluş aşamasında yönetmelikte belirtilen büro ve asgari donanım şartlarını sağlayıp sağlamadığını değerlendirmek, yapı denetimi ve laboratuvar kuruluşlarının faaliyetlerini denetlemek, mimar ve mühendisler denetçi belgesi düzenlemek, yapı denetimi ve laboratuvar kuruluşlarına, izin belgesi düzenlemek ve denetçi mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarının kayıtlarını tutmakla görevlidir (YDUY, 2008).

Komisyon, yapı denetim kuruluşlarının ve laboratuvarların denetçi mimar ve mühendisleri ile yardımcı kontrol elemanları için meslek içi eğitim ve faaliyet programları tertip ederek, eğitimlerin düzenlenmesi amacıyla, gerektiğinde, kamu ve özel sektör kuruluşları ile iş birliği yapar.

4.1.2.3. Yapı Denetimi Çalışma Biriminin Görev ve Yetkileri

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünde görevli personelden oluşturulan il yapı denetim çalışma birimi, Kanunun uygulanması ile ilgili ortaya çıkabilecek ihtilafların çözümü, tarafların yapı denetimi konusundaki her türlü müracaatlarının incelenmesi ve sonuçlandırılması için görevlendirilmiştir. İtiraz halinde

konu, il yapı denetim çalışma birimince İl Yapı Denetim Komisyonuna intikal ettirilir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, bu görevlerin yürütülmesi için gereken personel eğitimi ve donanımın sağlanması da dâhil olmak üzere gereken her türlü tedbiri alır.

İl Müdürlükleri görevli teknik personelden oluşturulan il yapı denetim çalışma biriminin görev ve yetkileri şunlardır:

- Yapı denetim ve laboratuvar kuruluşlarının faaliyetlerini denetleyerek sonuçlarını İl Yapı Denetim Komisyonuna bildirmek.
- Yapı denetim ve laboratuvar kuruluşlarının Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine göre görevlerini icra etmelerini temin için inceleme, araştırma ve bilgilendirme faaliyetlerinde bulunmak.
- Yapı denetimi faaliyeti sebebiyle yapı denetim kuruluşu, laboratuvar sahibi ve sorumluları, yapı sahibi, yapı müteahhidi, denetçi mimar ve denetçi mühendis, yardımcı kontrol elemanları, şantiye şefi ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek ihtilafların çözümüne yardımcı olmak.
- İl veya Merkez Yapı Denetim Komisyonu tarafından Kanun, yönetmelik ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde verilecek diğer görevleri yerine getirmek (YDUY, 2008).

4.1.2.4. İlgili İdarelerin Görev ve Sorumlulukları

İlgili idare, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde yapılacak uygulamalar için büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyeleri, bu alanlar dışında kalan yerlerde valilikler olmak üzere, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi düzenleme yetkisine sahip diğer idareleri ifade etmektedir (YDHK, 2001). İlgili idare, Kanun ve ilgili mevzuat ile belirlenen görevlerini mevzuatta belirtilen süre içinde tam ve zamanında yerine getirmek zorundadır. İnşaat yapım ve denetim aşamaları için görev ve sorumlulukları, Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinin 2. bölümünde aşağıdaki başlıklar altında sıralanmıştır:

- Yapı ruhsatı müracaatına istinaden görevli yapı denetim kuruluşunun uygun görüş verdiği belgeleri incelemek, eksiklik veya yanlışlık yok ise yapı ruhsatı düzenleme görevi bulunmaktadır.

- Yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni belgesi düzenleyen ilgili idarede görevli personel, görevlerinin gerektiği gibi yerine getirilmemesi durumunda oluşacak her türlü yapı kusuru ve meydana gelecek zararlardan, tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre sorumludurlar.
- Yapıda tespit edilen eksiklikler veya o yapıdan sorumlu bulunan denetçi mimar ve mühendis veya yardımcı kontrol elemanlarının görevinden ayrılması gibi nedenlerle, yapı denetim kuruluşunun talebi olması durumunda ilgili idare seviye tespit tutanağı ve yapı tatil zaptı tanzim ederek inşaatı durdurur. Durumu 3 gün içerisinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı il yapı denetim komisyonuna bildirir. Faaliyeti durdurulan inşaatta eksiklikler giderildikten sonra inşaatın devamına izin verir.
- İnşaatın tamamlanmasını müteakip yapı denetim kuruluşu ve yapı müteahhidi tarafından tanzim edilen iş bitirme tutanağı ilgili idareye sunulur. İlgili idarece incelenerek on beş iş günü içerisinde onaylanır veya eksikliklerin tamamlanması belirtilerek, giderilmesinin gerektiği yazılı olarak bildirilir.
- İlgili idare; yapı sahibinin, yapı denetimi hizmet sözleşmesinde yer alan hükümlere uymaması halinde yapı tatil zaptı düzenler ve inşaatı durdurur, yapı denetim kuruluşunun sözleşme hükümlerine uymaması halinde durumu il yapı denetim komisyonuna bildirir.
- Yapı denetim kuruluşu tarafından hakkediş raporları düzenlenerek ilgili idareye sunulur. İlgili idare hakkediş raporu ve eklerini birlikte kontrol eder, yapının bu kısmında denetimle ilgili herhangi bir kusur veya eksiklik yok ise, başvuru tarihinden itibaren yedi iş günü içerisinde yapı denetim hizmet bedeli yapı denetim kuruluşuna ödenir. Aksi takdirde, başvuru tarihinden itibaren yedi iş günü içinde, gerekçeleri ile birlikte durumu yapı denetim kuruluşuna bildirilir.
- Yapı denetim kuruluşunca, iş bitirme tutanağının ilgili idareye verilmesini müteakip, ilgili idare tarafından yapı, ruhsat ve ekleri açısından kontrol edilerek en geç on beş iş günü içinde iş bitirme tutanağı onaylanır. Aksi takdirde, durum, ilgili idarece gerekçeli ve yazılı olarak yapı denetim kuruluşuna bildirilir.
- Yapı kullanma izni belgesi düzenlenmesi aşamasında, yapı denetim kuruluşu tarafından hazırlanan iş bitirme tutanağının ilgili idarece onaylanması ve gerekli diğer iş ve işlemlerin yapılması sonrası, yapı kullanma izni belgesi tanzim edilerek ilgili idarece kuruluşa bilgi verilir (YDUY, 2008).

- Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği kapsamında 23.06.2021 tarihinden itibaren iş bitirme durumuna gelen yapılara, Bakanlıktan yapı müteahhitlerince temin edilen bina kimlik sertifikasının asılacağı hükme bağlanmış olup ilgili idare sertifikanın binaya asılmasını müteakip yapı kullanma izin belgesi düzenleyecektir.

4.1.2.5. Yapı Sahibinin Görev ve Sorumlulukları

Yapı sahibi, yapı üzerinde mülkiyet hakkına sahip olan gerçek ve tüzel kişileri ifade etmektedir (4708 Sayılı YDHK 1. Md.). Yapı denetim hizmeti; yapı denetim kuruluşu ile yapı sahibi veya kanuni vekili arasında akdedilen hizmet sözleşmesi hükümlerine göre yürütülür.

Yapı denetim kuruluşunun denetçisinin aynı zamanda yapı sahibi olduğu durumlarda, yapı sahibi olan denetçiye görev verilmemek kaydı ile, çalışmakta olduğu yapı denetim kuruluşu tarafından işin denetiminin üstlenilmesi mümkündür.

Yapı sahibi, yapı denetimi hizmet bedelini zamanında ödemekle yükümlüdür. Yapı sahibi projelerde ve diğer ruhsat eki belgelerde bulunmayan herhangi bir imalatı, ruhsata bağlanmadığı sürece yapı müteahhidi ve yapı denetim kuruluşundan isteyemez. Ayrıca yapı sahibi tamamlanan yapısını, yapı kullanma izni belgesi düzenlenmeksizin kullanamaz (YDUY, 2008).

Yapı kullanma izni belgesi alınan bir yapıda, tadilata ilişkin ruhsatlandırma yapılmadan değişiklik yapılamaz. Yapım işinin bittiğini gösteren iş bitirme tutanağı ilgili idarece onaylandıktan sonra yapılacak olan değişikliklerden yapı sahibi sorumludur.

Yapı ruhsatı alındıktan sonra iki yıl içerisinde inşaata başlanılmadığı veya başlandığı halde beş yıl içerisinde bitirilmediği ve bu süre içinde ruhsat yenilemesi yapılmadığı durumlarda, yapı sahibi ile yapı denetim kuruluşu arasında yapılan sözleşme başka bir bildirim gerektirmeksizin kendiliğinden sona erer. Bu durumdaki işler için ilgili idare tarafından seviye tespiti onaylanarak İl Yapı Denetim Komisyonuna gönderilir. Söz konusu işin yapı alanı, yapı denetim kuruluşu ile birlikte, sorumlu denetçi mimar ve mühendisleri ve yardımcı kontrol elemanlarının denetlediği yapı alanından düşülür. Yapı sahibi, yapı denetim kuruluşu ile yeniden sözleşme tanzim ederek işe devam edebilir (YDUY, 2008).

4.1.2.6. Yapı Müteahhidi ile Şantiye Şefinin Görev ve Sorumlulukları

Yapı Müteahhidi, yapım işini, yapı sahibine karşı taahhüt eden veya ticari amaçla ya da kendisi şahsi finans kaynaklarını kullanarak üstlenen, ilgili meslek odasına kayıtlı, gerçek ve tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Yapı müteahhidi, sahip olduğu mali ve teknik kaynaklarını kullanarak veya taşeron marifetiyle yapım işini ticari maksatla üstlenen, yapının plana ve mevzuata, fen, sanat ve sağlık kurallarına, ruhsata ve eki projelere uygun olarak ve bünyesindeki mimar ve mühendisler ile diğer uzmanların gözetimi altında inşa edileceğini yapı sahibine ve ilgili idareye taahhüt eden gerçek veya tüzel kişidir.

Yapı müteahhidi; Proje müellifi, yapı denetim kuruluşu, laboratuvar görevlileri, denetçi mimar ve mühendisler ile birlikte yapının fen, sanat ve sağlık kurallarına, ruhsat ve eklerine aykırı, hatalı kusurlu ve eksik, yapılmış olması nedeniyle ortaya çıkan hasardan dolayı yapı sahibi ve ilgili idareye karşı, kusurları oranında sorumludurlar. Bu sorumluluğun süresi; yapı kullanma izninin alındığı tarihten itibaren, yapının taşıyıcı sisteminden dolayı on beş yıl, taşıyıcı olmayan diğer kısımlarda ise iki yıldır (YDHK, 2001)

Yapım işleri yürütülen şantiyede, mimar veya mühendis mesleğine haiz olmak üzere bir şantiye şefinin bulundurulması zorunludur. Bu nedenle mimar ya da mühendis unvanı olmayan müteahhitler, bir sözleşmeyle şantiye şefi çalıştırırlar. Şantiye şefinin herhangi bir sebeple yapı ile ilişkisinin kesilmesi durumunda, yapı müteahhidi tarafından en geç üç iş günü içinde yapı denetim kuruluşuna bildirilir. Yapı müteahhidi ve yapı denetim kuruluşu tarafından seviye tespit tutanağı düzenlenerek ilgili idareye sunulur. Yeni bir şantiye şefi görevlendirilmeden, yapı müteahhidi tarafından yapısal faaliyete devam edilemez.

Şantiye şefi; yapının yürürlükteki mevzuat çerçevesinde, ruhsat ve eklerine uygun, yapı denetim personelinin talimatları doğrultusunda inşa ettirmek, yapı denetimin uygun şartlar altında yapılması için gerekli tedbirleri almak ve denetim sırasında şantiye mahallinde hazır bulunmak, yapı denetleme defterini şantiyede bulundurmak, yapı denetim kuruluşunca düzenlenen diğer tutanaklarla, denetleme defterinin ilgili bölümlerini imzalamakla yükümlüdür.

Şantiye şefi ve yapı müteahhidi, yapım işlerindeki kusurlardan dolayı müteselsilen sorumludur.

Şantiye şefi, şantiyede imalatına başlanacak bütün işlerle ilgili yapı denetim kuruluşunda görevli denetim personeline bir gün önceden haber vermekle yükümlüdür (YDUY, 2008).

4.1.2.7. Proje Müellifinin Görev Sorumlulukları

Proje Müellifi: “Mimarlık, mühendislik tasarım hizmetlerini iştigal konusu olarak seçmiş, yapının etüt ve projelerini ilgili mevzuata, mühendislik ve mimarlık proje düzenleme esasları, imar planı, ilgili idarenin imar yönetmelikleri ile yürürlükte bulunan diğer yönetmelik, genelge, şartname ve standartlara uygun olarak hazırlayan gerçek ve tüzel kişiyi ifade etmektedir.”

İlgili meslek odasına üye olmayan veya sicil durum belgesi bulunmayan proje müellifinin projesi, yapı denetim kuruluşunca incelenmez.

Ruhsat eki projelerin birbiri ile uyumlu olması şarttır. Projelerin birbiri ile uyumlu olmamasından kaynaklanan sorumluluk, öncelikle proje müelliflerine ait olmak üzere, sırası ile yapı denetim kuruluşuna, proje ve uygulama denetçisi mimar ve mühendisler ve ilgili idareye aittir (YDUY, 2008).

Proje müellifleri, yapının fen, sanat ve sağlık kurallarına, ruhsat ve eklerine aykırı, hatalı kusurlu ve eksik yapılmış olması sebebiyle ortaya çıkan hasardan dolayı yapı sahibi ve ilgili idareye karşı, kusurları oranında sorumludurlar (YDHK, 2001).

4.1.2.8. Yapı Malzemeleri Laboratuvarının çalışma usul ve esasları

Laboratuvar, İnşaat ve yapı malzemeleri ile ilgili ham madde ve mamul madde üzerinde ilgili standartlarına veya teknik şartnamelerine göre ölçüm, muayene, kalibrasyon yapabilen ve diğer özelliklerini tayin eden, Bakanlıktan izin almış tesis olarak tanımlanmaktadır (YDHK, 2001).

Laboratuvarlar, zemin laboratuvarı ve yapı malzemesi laboratuvarı olmak üzere iki ayrı şekilde belgelendirilir. Zemin laboratuvarları yapı malzemesi konusunda, yapı malzemesi laboratuvarları ise zemin deneyleri konusunda kapsam genişletemez.

Laboratuvar tarafından gerçekleştirilecek muayene ve deneylerin standartlara, talimatlara uygun yapılmasını, muayene ve deney sonuçlarının, laboratuvarın kalite sistemine uygun olarak tutulmasını sağlayacak denetçi mühendisi çalıştırmak zorundadır.

Denetçi mühendislerin meslek odalarına üyeliği bulunması ve Bakanlıktan denetçi belgesi alması gerekmektedir.

Laboratuvar, tarafsızlığı ile personelinin teknik kararları etkileyebilecek her türlü ticari, mali ve diğer baskılardan uzak çalıştığını beyan etmek ve bununla ilgili gerekli tedbirleri almak zorundadır. Laboratuvar, deney çalışmaları ile ilgili dürüstlüğü ve karar verme bağımsızlığına olan güveni tehlikeye atacak hiçbir faaliyette bulunamaz. Bu hususla ilgili aşağıdaki şartlara uyar:

- Yapı denetim kuruluşları ile beton, hazır beton, beton çelik çubuk ve benzeri yapı malzemesini üreten veya pazarlayan firmalar yapı denetimi amacıyla laboratuvar hizmetinde bulunamaz ve rapor veremezler. Bakanlıktan izin belgeli laboratuvarlar, bu firmalara ait alet, cihaz ve personelden ne sebeple olursa olsun faydalanamazlar.
- Laboratuvar çalışanları dışındaki kişi veya kuruluşların muayene, deney ve sonuçlarına etkisini önler.
- Laboratuvarlarda görev alan personelin ücretleri, deney sayısına veya deney sonucuna bağlı olamaz.
- Laboratuvarın diğer görev ve sorumluluklarından bağımsız olarak, bu Yönetmelik ve TS EN 17025 standardı kurallarının uygulanmasını ve daima takip edilmesini sağlamak için gerekli yetki ve sorumluluğa sahip, kalite yöneticisi atanır.
- Laboratuvar tescilli hakların korunmasını sağlayan ve müşterilerine ait gizli bilgilerin, sonuçların elektronik olarak muhafaza edilmesini ve iletilmesini korumaya alan, karar vermeyi güvence altına alan, tarafsızlık, yeterlilik, politika ve prosedürlerine sahip olmak zorundadır.
- Kuruluşu ve yönetim yapısını, herhangi bir ana kuruluş içindeki yerini; kalite yönetimi, teknik faaliyetleri ve destek hizmetleri arasındaki ilişkileri tarif eder ve deney kalitesine etkisi olan uygulama, yönetme ve doğrulama görevini yerine getiren bütün personelin sorumluluklarını, yetkilerini ve birbirleri ile olan ilişkilerini belirler.

Betonarme yapıların beton deneylerinin izlenmesine yönelik kullanılacak rfid etiket ücretleri ile betonarme yapının taşıyıcı sistemine ilişkin taze beton, sertleşmiş beton (karot) ve betonarme çeliği deney bedelleri yapı müteahhidi tarafından karşılanır. Bu kapsamda yapı müteahhidi ile laboratuvar kuruluşu arasında sözleşme akdedilir. Betonarme yapılar dışında kalan diğer yapıların taşıyıcı sistemine ilişkin deney bedelleri,

yapı denetimi hizmet bedeline dahildir (Yapı Malzemeleri ve Zemin Laboratuvarları Uygulama Yönetmeliği, 2020).

Bakanlıktan izin belgeli laboratuvarlarla ilgili çıkarılan en önemli mevzuat, “4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Kapsamında Denetimi Yürütülen Yapılara Ait Taze Betondan Numune Alınması, Deneylerinin Yapılması, Raporlanması Süreçlerinin İzlenmesi Ve Denetlenmesine Dair Tebliğ”dir. Tebliğ 18 Aralık 2018 tarihli ve 30629 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak uygulanmaya başlanmıştır. Tebliğ ile 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamına giren yapılardan alınacak taze beton numunesi içine çip konularak numune alınması amaçlanmıştır. Çipli beton numunesinin Bakanlığın belirlediği bir cihaz ile kırımı sağlanarak, laboratuvar sonuçlarına müdahalenin önüne geçilmeye çalışılmış, sonuçların ana bir merkezde toplanması amaçlanmıştır. Elektronik Beton İzleme Sistemi, Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayi Başkanlığı adına Aselsannet Ltd. Şti. ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın birimi olan Yapı İşleri Genel Müdürlüğü’nün 04/1/2018 tarihinde imzaladığı protokol kapsamında birlikte yürüttüğü ilgili Tebliğden anlaşılmaktadır. Tebliğ hükümlerine göre; beton dökümünün ilgili yapı denetim kuruluşu tarafından en az bir gün önce laboratuvar kuruluşuna bildireceği, ilgili standartına uygun olarak alınan her bir taze beton numunesinin içerisine çip yerleştirileceği ve çipsiz numunelerin kırımının beton kırım cihazınca gerçekleştirilemeyeceği belirtilmiştir (Güncü, 2020).

Taze beton numuneleri 24-72 saat arasında şantiye ortamında kaldıktan sonra kürlenmesi gerekmektedir. Ancak bu durumun tespiti EBİS’ten önce yapılamamaktaydı. Numuneler standartta belirtilen süreler içerisinde şantiye sahasından alınıp küre tabi tutulabilmektedir. Tebliğ ile sadece taze beton numunelerinin süreçlerine dair elektronik takip sistemi getirilmiş, çelik çubuk ve karot numuneleri ile ilgili böyle bir çalışma bulunmamaktadır. Çip konularak alınan numunelerin beton dayanım sonucunun uygun çıkmaması durumunda alınan karot numuneleri ve raporlama süreçlerinde halen elektronik takip sistemi bulunmamaktadır (Güncü, 2020).

4.2. Yürürlükte Olan Yapı Denetim Süreci

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, yayımlandığı 2001 tarihinden günümüze kadar Anayasa Mahkemesinin Kararları ve mevzuatta öngörülen düzenlemeler neticesinde 14 kez değiştirilmiştir. En son değişiklik 12.12.2024 tarihli ve 32750 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 7534 sayılı Köy Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik

Yapılmasına Dair Kanun ile, gerçekleştirilmiş, ancak bazı maddeleri yayımından 6 ay sonra, 12.06.2025 tarihinde yürürlüğe girecektir (Şekil 4.1).

Kanunun Uygulanmasında yaşanan en büyük sorunun, yapı denetim kuruluşları ile yapı sahipleri/yapı müteahhitleri arasında ekonomik ilişkilerin bulunması, bir başka deyimle yapı denetim kuruluşlarının denetim ücretini aldığı, yapı müteahhitlerini denetlemesi olduğu bilinmekteydi. Bu sorunun çözümüne yönelik 7143 sayılı Kanun ile, 4708 sayılı Kanunun 5. maddesine eklenen “*Yapı denetim hizmet sözleşmeleri, yapı sahipleri ile Bakanlıkça yayımlanacak usul ve esaslara göre elektronik ortamda belirlenen yapı denetim kuruluşları arasında akdedilir. Bu sözleşmenin bir sureti taahhütname ekinde ilgili idareye verilir. Yapı denetim hizmet sözleşmeleri Bakanlıkça belirlenen haller dışında feshedilemez.*” hükmü ile yapı denetim kuruluşları ile yapı sahipleri / yapı müteahhitleri arasında yer alan ekonomik ilişkinin sonlandırılması, yapının denetimini üstlenecek kuruluşun ilgili Bakanlık tarafından elektronik ortamda belirlenmesine yönelik uygulamaya 01.01.2019 tarihinde başlanmıştır.

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	4708 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
5728	9	08.02.2011
KHK / 648	1,2,4,5,7,12	17.08.2011
KHK / 662	5,6	21.11.2011
Anayasa Mahkemesinin 29/1/2012 tarihli ve E:2011/106, K:2012/192 sayılı yürürlüğün durdurulması kararı	1,5	Yayımlandığı 2/4/2013 tarihinden itibaren 6 ay sonra (2/10/2013)
6495	1,5	02.08.2013
6645	2, 8	23.04.2015
7033	5	01.07.2017
7099	2, 3	10.03.2018
KHK / 700	11	24.06.2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının and içerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7143	1, 5, 12, Geçici Madde 4	1/1/2019
7221	5, 8, 9, 10, 12, Geçici Madde 5	20.02.2020
Anayasa Mahkemesinin 1/10/2020 tarihli ve E:2020/21, K:2020/53 sayılı iptal kararı	8	17.11.2020
7410	1, 5, 8, 12, Ek Madde 1	15.06.2022
	2	15.12.2022
	1, 8, 9, 12	12.12.2024
7534	5	Yayımlı tarihinden 6 ay sonra (12/6/2025)

Şekil 4.1. Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikler (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2024a)

Ülkemizde uygulanmakta olan yapı denetim sistemi, 01.01.2019 tarihinden itibaren yeni bir uygulama şekli kazanmış ancak bu tarihten önce yapı ruhsatı alınarak yapımı devam etmekte olan yapıların denetim hizmeti, düzenlemelerden önceki mevzuat hükümlerine göre devam etmekte olduğundan halen geçiş süreci yaşanmaktadır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından getirilen yeni uygulama ile, 2021 yılı haziran ayı itibarıyla %95 seviyesine ulaşan yapılara Bina Kimlik Sertifikası (BKS) asılması zorunlu hale getirilmiştir. Denetim süreci tamamlanan

binalarda yapı müteahhitlerinin başvurusu üzerine, Bakanlık adına Aselsan tarafından hazırlanan kare kodlu sertifikalar bina girişlerine asılmaktadır. Mobil uygulamalarla binaya gelenler tarafından kare kodun okutulması ile yapının yapım yılı, denetim kuruluşu, denetimine ilişkin bilgilerine ulaşılabilir.

Binalara sertifika asılması aşamasında, denetim bilgileri yanı sıra projelerinin dijital ortama yüklenmesi işlemi gerçekleştirilmektedir. Yetki tanımlaması yapılan kişilerin bina girişinde karekod okutarak binanın projelerine dijital ortamda erişebilmesi hedeflenmiştir.

Yapı Denetimi Hakkında Kanununa 15.06.2022 tarihinde, “Bitmiş yapıların periyodik olarak denetimi ve hizmet bedeli” başlıklı Ek madde eklenmiş, Bakanlıkça uygulamaya esas usul ve esaslar henüz belirlenmemiştir. Getirilen yeni yasal düzenleme ile, Kanun kapsamında denetlenerek bina kimlik sertifikası alan yapılar, sertifikanın asılmasını müteakip beşer yıllık periyotlarla yapı denetim kuruluşlarınca denetlenmesi ve bu denetimlerin Bakanlıkça elektronik ortamda belirlenen yapı denetim kuruluşları tarafından yürütülmesi ile, ilgili idaresinden Yapı Kullanma İzin Belgesi alınarak kullanılmaya başlanan yapıların kullanım aşamasında yapılacak müdahalelerin önlenmesi hedeflenmektedir.

12.12.2024 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 7534 sayılı Kanun ile, 4708 sayılı Kanunun 5’inci, 8’inci ve 9’uncu maddelerinde değişiklikler yapılmıştır. 5’ inci maddesinde yapılan değişiklik yayımından 6 ay sonra yürürlüğe girecek olup elektronik atamayla oluşan bazı sorunları çözüme kavuşturacağı öngörülmüştür. 8’ inci maddesinde yapılan değişiklik ile yapı denetim kuruluşlarına verilecek idari para cezalarının miktarı artırılmıştır. 9’ uncu maddesinde yapılan değişiklik ile Kanunda belirtilen bazı maddelerle ilgili görevini kötüye kullananların, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması hükme bağlanmıştır. Yapılan değişikliklere ilişkin Kanun metinleri Ek-5’te verilmiştir.

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanuna dayalı olarak çıkartılan Yapı Denetimi Uygulama Usul ve Esasları Yönetmeliği 13.08.2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 05.02.2008 tarihinde ise yeni bir Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği Resmî Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği mevzuatta öngörülen düzenlemeler neticesinde 20 kez değiştirilmiştir (Şekil 4.2).

Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği, Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar, Görev ve Sorumluluklar, Yapı Denetim Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları, Yapı Denetim Komisyonunun Çalışma Usul ve Esasları, Yapı Denetimi Hizmet Sözleşmesi ile

İlgili Esasları, Yapı Denetimi Hizmet Bedellerinin Tespiti ve Ödenmesi Esaslar, Yapılara Sertifika Verilmesi ve Teminat, Çeşitli ve Son Hükümler başlıklarında 8 bölümden oluşmaktadır.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin		
	Tarihi	Sayısı
	05.02.2008	26778
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetelerin		
No	Tarihi	Sayısı
1.	31.07.2009	27305
2.	07.8.2010	27665
3.	01.07.2011	27981
4.	03.04.2012	28253
5.	14.04.2012	28264
6.	05.02.2013	28550
7.	22.08.2015	29453
8.	28.01.2016	29607
9.	13.06.2018	30450
10.	29.12.2018	30640
11.	30.05.2019	30789
12.	08.07.2019	30825 Mükerrer
13.	26.07.2019	30843
14.	21.03.2020	31075
15.	11.12.2020	31331
16.	23.06.2021	31520
17.	01.08.2021	31555
18.	12.02.2022	31748
19.	23.12.2022	32052
20.	07.09.2023	32302

Şekil 4.2. Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikler (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2024b)

29.12.2018 tarihli 30640 sayılı Resmi Gazete'de “Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ve “Yapı Sahipleri İle Yapı Denetimi Hizmet Sözleşmesi İmzalayacak Yapı Denetim Kuruluşlarının Elektronik Ortamda Belirlenmesine Yönelik Usul ve Esaslara Dair Tebliğ” yayımlanmıştır. Tebliğ ile, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında denetim sorumluluğunu üstlenecek yapı denetim kuruluşlarının, kendilerine verilen görev ve sorumlulukları

mevzuata uygun ve objektif bir şekilde yerine getirmelerini teminen elektronik ortamda belirlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amaçlanmıştır.

Yapı Sahipleri ile Yapı Denetimi Hizmet Sözleşmesi İmzalayacak Yapı Denetim Kuruluşlarının Elektronik Ortamda Belirlenmesine Yönelik Usul ve Esaslara Dair Tebliğ, Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar, Toplam Yapı İnşaat Alanı, Görev ve Sorumluluklar, Yapı Denetim Kuruluşlarının Elektronik Ortamda Sıralanmasına ve Görevlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar, Son Hükümler başlıklı dört bölümden oluşmaktadır. Resmi Gazete’de yayımlandığı 29.12.2018 tarihinden itibaren 7 kez değiştirilmiştir (Şekil 4.3).

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete’nin		
	Tarihi	Sayısı
	29.12.2018	30640
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetelerin		
No	Tarihi	Sayısı
1.	30.05.2019	30789
2.	26.10.2019	30930
3.	27.08.2021	31581
4.	12.02.2022	31748
5.	09.03.2023	32127
6.	08.09.2023	32303
7.	29.11.2024	32737

Şekil 4.3. Yapı Denetim Kuruluşunun Elektronik Ortamda Belirlenmesine Yönelik Usul ve Esaslara Dair Tebliğ’de yapılan değişiklikler (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2024c)

14.03.2023 tarihli ve 32132 sayılı Resmi Gazetede “*Yapı Denetim Kuruluşlarının Faaliyetlerinin Denetlenmesi, İdari Müeyyide Uygulanması ve İdari Para Cezalarının Tahsil Edilmesinin Usul Ve Esaslarına Dair Tebliğ*” ile “*Laboratuvar Kuruluşlarının Faaliyetlerinin Denetlenmesi, İdari Müeyyide Uygulanması ve İdari Para Cezalarının Tahsil Edilmesinin Usul Ve Esaslarına Dair Tebliğ* yayımlanmıştır. Tebliğlerin yayımı ile daha önce yürürlükte olan Yapı Denetim Kuruluşları ile Laboratuvarların Faaliyetlerinin Denetlenmesi, İdari Müeyyide Uygulanması ve İdari Para Cezalarının Tahsil Edilmesinin Usûl ve Esaslarına Dair Tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır. Yapı

Denetim Kuruluşları ile Laboratuvar Kuruluşlarının faaliyetleri iki ayrı tebliğ ile denetlenmeye başlanmıştır.

Tebliğlere göre, Yapı denetim kuruluşlarının faaliyetleri, ihbar veya şikâyet üzerine veya re'sen incelenir. İnceleme neticesinde, Kanun, Yönetmelik ve ilgili mevzuatta öngörülen esaslara göre denetim görevini yerine getirmeyen veya Kanuna aykırı davrandığı anlaşılan kuruluşları ve bu kuruluşlarda görevli mimar ve mühendisler ile diğer teknik personel hakkında, İl Yapı Denetim Çalışma Birimince hazırlanacak inceleme raporları, her yapı denetimi kuruluşu ve denetlenen her bir yapı için Yapıya İlişkin Bilgi Formu (YİBF) esas alınarak ayrı ayrı hazırlanır. Aynı parselde birden fazla yapı için, Yapıya İlişkin Bilgi Formu (YİBF) esas alınarak ayrı ayrı inceleme raporu düzenlenir.

Kanunda ve Yönetmelikte öngörülen esaslara göre denetim görevini yerine getirmediği anlaşılan yapı denetimi kuruluşları hakkında uygulanacak idari müeyyideler, her bir YİBF için ayrı ayrı olmak üzere, ilgisine göre İl ve/veya Merkez Yapı Denetim Komisyonu Kararı alınarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünce ve/veya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca 4708 sayılı Kanunun 8 inci maddesindeki esaslar doğrultusunda tesis edilir.

18.12.2018 tarihli ve 30629 sayılı Resmi Gazete’de “4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Kapsamında Denetimi Yürütülen Yapılara Ait Taze Betondan Numune Alınması, Deneylerinin Yapılması, Raporlanması Süreçlerinin İzlenmesi ve Denetlenmesine Dair Tebliğ” yayımlanmıştır. Tebliğ ile Yapı Denetim Sisteminin önemli bir parçası olan ve şantiyelerde kullanılan beton kalitesinin belirlenmesine yönelik yapılan faaliyetler yeni bir boyut kazanmıştır.

Elektronik Beton İzleme Sistemi (EBİS), 4708 sayılı Yapı Denetim Kanununa tâbi yapılarda kullanılan betona ilişkin taze beton numunelerinin takibini içeren bir sistemdir. Bakanlık ile Savunma Sanayii Başkanlığı arasında imzalanan protokol kapsamında Bakanlık ve Aselsannet eliyle yürütülmektedir.

EBİS’ te kullanılacak beton kırım cihazları Aselsannet tarafından özel olarak üretilmiş, içerisinde güç kaynağı, görüntü kameraları, RFID okuyucular ve kalibrasyona müdahaleyi önleyen bir anahtar kilit sistemi yer almaktadır.

Aselsannet tarafından mobil bir EBİS uygulaması yazılmış olup, telefon ve tabletler üzerinden erişilebilmektedir. Mobil uygulama üzerinden numune alma, numune şahitliği, şantiye çıkışı ve kürleme işlemleri gerçekleştirilmektedir.

EBİS olarak adlandırılan sistem ile bütün şantiyelerden alınan beton numunelerinin, radyo frekansı ile kimlik tanımlama (RFID) teknolojisini kullanan beton etiketi sayesinde takip edilebilmesi sağlanmıştır. Her bir beton numunesi içerisine radyo frekansı ile kimlik tanımlama etiketi (RIFD) yerleştirilecek ve bu suretle numunelerin;

- Hangi yapıdan,
- Hangi beton mikserinden,
- Hangi gün,
- Hangi saatte,
- Kaç adet numune alındığı,
- Laboratuvarın hangi personeli tarafından alındığı,
- Yapı denetim personelinin şahitlik edip etmediği,
- Numunelerin ilgili standardında belirlenen sürelerde şantiye mahallinde ve kür havuzunda bekletilip bekletilmediği, denetlenmektedir.

Ruhsata tâbi bütün binaların, bir yapı müteahhidinin veya bunların oluşturacağı ortak girişimin sorumluluğu altında yapılması; müteahhitlerin yetki belge numarası alması ve bu numaranın yapım işleri sözleşmelerinde, yapı ruhsatlarında ve yapı kullanma izin belgelerinde kullanılması zorunlu hale getirilmiştir. Yapı müteahhitlerinin, yetki belge numarası iş ve işlemlerini yürütmek üzere Müdürlük bünyesinde İl Müteahhitlik Yetki Belge Komisyonu (Belge Komisyonu) oluşturulmaktadır.

Tek parselde, toplam yapı inşaat alanı 500 metrekareyi geçmeyen ve bir bodrum katı dışında, en çok iki katlı yapıların; yapı müteahhitliğine ilişkin bütün sorumlulukları üstlenmek şartıyla parsel maliki geçici müteahhitlik belgesi olarak kendi yapısını inşa edebilir. Yönetmelikte belirlenen hükümler doğrultusunda. Yapım müteahhitliği yetki belgesi grupları, ekonomik ve mali yeterlikler ile mesleki ve teknik yeterlikler esas alınarak; A, B, B1, C, C1, D, D1, E, E1, F, F1, G, G1, H ve geçici olmak üzere gruplandırılır (Şekil 4.4).

MÜTEAHHİTLİK SINIFLANDIRMA KRİTERLERİ TABLOSU (ŞUBAT 2025)								
S. NO	YAPI SINIR DEĞERİ	GRUP	EKONOMİK VE MALİ YETERLİLİKLER		İŞ DENEYİM		ÜSTLENİLECEK İŞ TUTARI	
			İŞ HACMİ	BANKA REFERANS MEKTUBU	YAPI SINIR DEĞERİNE ORANI	GEREKEN İŞ DENEYİM TUTARI	ÜSTLENİLECEK İŞ TUTARI ORANI	ÜSTLENİLECEK İŞ TUTARI
1	1.020.375.000 TL	A	306.112.500,00 TL	102.037.500,00 TL	2 KATI	2.040.750.000,00 TL	SINIRSIZ	SINIRSIZ
2		B	214.278.750,00 TL	71.426.250,00 TL	7/5 KATI	1.428.525.000,00 TL	1 KATI	1.428.525.000,00 TL
3		B1	183.667.500,00 TL	61.222.500,00 TL	6/5 KATI	1.224.450.000,00 TL	1 KATI	1.224.450.000,00 TL
4		C	153.056.250,00 TL	51.018.750,00 TL	1,00 KATI	1.020.375.000,00 TL	1 KATI	1.020.375.000,00 TL
5		C1	127.546.875,00 TL	42.515.625,00 TL	5/6 KATI	850.312.500,00 TL	1 KATI	850.312.500,00 TL
6		D	102.037.500,00 TL	34.012.500,00 TL	2/3 KATI	680.250.000,00 TL	1 KATI	680.250.000,00 TL
7		D1	76.528.125,00 TL	25.509.375,00 TL	1/2 KATI	510.187.500,00 TL	1 KATI	510.187.500,00 TL
8		E	34.012.500,00 TL	17.006.250,00 TL	1/3 KATI	340.125.000,00 TL	1,15 KATI	391.143.750,00 TL
9		E1	20.407.500,00 TL	10.203.750,00 TL	1/5 KATI	204.075.000,00 TL	4/3 KATI	272.100.000,00 TL
10		F	-	5.101.875,00 TL	1/10 KATI	102.037.500,00 TL	2 KATI	204.075.000,00 TL
11		F1	-	4.336.593,75 TL	17/200 KATI	86.731.875,00 TL	1,75 KATI	151.780.781,25 TL
12		G	-	3.571.312,50 TL	7/100 KATI	71.426.250,00 TL	1,50 KATI	107.139.375,00 TL
13		G1	-	2.550.937,50 TL	1/20 KATI	51.018.750,00 TL	1,50 KATI	76.528.125,00 TL
14		H	-	-	-	-	G1' İN 5/6 KATI	42.515.625,00 TL

Şekil 4.4. Yapım Müteahhitlerinin Sınıflandırılması (Konya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025a)

Yıkım müteahhitliği yetki belgesi grupları, mesleki ve teknik yeterlikler esas alınarak; Y1 - Y2 ve Y3 olmak üzere gruplandırılır. Bu gruplarda ekonomik ve mali yeterlik yerine teminat mektubu istenmektedir. Yetki belgesi geçerlilik süresince yeterliğe esas ekipmanların bulundurulması ve personel istihdamı zorunludur. Gruplandırma işlemleri Bakanlık tarafından oluşturulan Şantiye-M isimli web tabanlı portal üzerinden İl Müteahhitlik Yetki Belge Komisyonu tarafından yapılmaktadır (Şekil 4.5).

YIKIM MÜTEAHHİTLİĞİ SINIFLANDIRMA VE YETERLİK TABLOSU (ŞUBAT 2025)											
YIKIM YAPI SINIR DEĞERİ	GRUP	TEMİNAT MEKTUBU	GEREKEN İŞ DENEYİM TUTARI (Son 5 yıl içerisinde)	TEKNİK PERSONEL İŞGÜCÜ (Mesleki ve Teknik Yeterlik Ekipman Bildirim Formu Ek 4-B)	ASGARİ EKİPMAN (Mesleki ve Teknik Yeterlik Ekipman Bildirim Formu Ek 4-B)					ÜSTLENİLECEK İŞ BÜYÜKLÜĞÜ	
1.020.375.000 TL	Y1	6.802.500,00 TL	120.000 m ² (En az birisinin yapı yüksekliği 26,50 m'yi (dahil) geçen bina yıkım işi)	1	260 HP paletli 2 adet ekskavatör (Biri 20 mt çalışma yüksekliğine sahip)	2 adet 120 HP ekskavatör	1 adet 40 HP mini ekskavatör	1 adet 90 HP yükleyici	1 adet 5 ton su sandıklı arazöz	1 adet pulverize su ile toz bastırma sistemi	SINIRSIZ
	Y2	2.267.500,00 TL	35.000 m ² (En az birisinin yapı yüksekliği 13,50 m'yi (dahil) geçen bina yıkım işi)	1	260 HP paletli 1 adet ekskavatör (Biri 16 mt çalışma yüksekliğine sahip)	1 adet 120 HP ekskavatör	1 adet 40 HP mini ekskavatör	-	1 adet 5 ton su sandıklı arazöz	1 adet pulverize su ile toz bastırma sistemi	Bina yüksekliği 51,50 m'yi geçmeyen binaların yıkım işi (Patlayıcı madde kullanılamaz)
	Y3	1.360.500,00 TL	-	-	-	1 adet 120 HP ekskavatör	-	-	-	1 adet pulverize su ile toz bastırma sistemi	Bina yüksekliği 16,50 m'yi geçmeyen binaların yıkım işi (Patlayıcı madde kullanılamaz)

Şekil 4.5. Yıkım Müteahhitlerinin Sınıflandırılması (Konya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025b)

Müteahhitlik Yetki Belgesinin yasaklama ve iptaline ilişkin işlemler, ilgili idarelerin bildirimi sonrasında, İl Müdürlüğü personelinden teşkil edilen İl Müteahhitlik Yetki Belge Komisyonu tarafından gerçekleştirilmekte olup ilgili idarelerin bildirimde bulunmaması nedeniyle iptal ve yasaklama işleri sağlıklı bir şekilde yürütülememektedir.

Yapı denetim sürecinde görevlilerin yukarıda değişikliklere ilişkin değerlendirmesi yapılanlar dışında çok fazla Kanun, yönetmelik ve tebliğ hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Söz konusu mevzuat Ek-2’de liste halinde verilmekte olup bütün mevzuatlarda çok sık değişiklik yapıyor olması süreci zorlaştırmaktadır. Proje müellifleri, denetim elemanları, ilgili idareler de görevli personel tüm projelerde yürürlükteki tüm mevzuatın güncel haline göre proje ve denetim çalışmalarını yürütmeye çalışması sürecin en zorlayıcı bölümünü oluşturmaktadır. Tüm disiplinlerin projelerini birbiriyle uyumlu bir şekilde hazırlayıp ilgili idareye sunduktan sonra dahi herhangi bir mevzuatta değişiklik olabilmekte, proje aşamasına geri dönülmesine sebebiyet vermektedir.

4.3. Konya İlinde Yapı Denetimi

Konya, Ülkemizin yüzölçümü bakımından en büyük ve nüfus bakımından altıncı büyük şehridir. İç Anadolu Bölgesinin güneyinde yer almakta olup kuzeyden Ankara, batıdan Isparta, Afyonkarahisar, Eskişehir, güneyden Mersin, Karaman, Antalya, doğudan Niğde ve Aksaray İlleri ile çevrilidir. Yüzölçümü 40.838 km², 2025 yılı tahmini nüfusu 2.342.969 kişidir. Konya İlının; Ahırlı, Akören, Akşehir, Altınekin, Beyşehir,

Bozkır, Cihanbeyli, Çeltik, Çumra, Derbent, Derebucak, Emirgazi, Doğanhisar, Ereğli, Güneysınır, Hadim, Halkapınar, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Karapınar, Karatay, Kulu, Meram, Sarayönü, Selçuklu, Seydişehir, Taşkent, Tuzlukçu, Yalıhüyük ve Yunak olmak üzere 31 ilçesi bulunmaktadır (Şekil 4.6).

Konya İlinde, Aralık 2024 tarihi itibarıyla UYDS verilerine göre, Bakanlıktan izin belgesi almış 96 adet Yapı Denetim Kuruluşu ile, 32.317.378 m² toplam inşaat alanı bulunan, 13.495 yapının denetim faaliyeti yürütülmektedir. Denetim faaliyetlerinin yürütülmesinde 8'i Yapı Malzemesi Laboratuvarı, 6'sı Zemin Laboratuvarı olmak üzere toplam 14 adet lisanslandırılmış Laboratuvar kuruluşu görev almaktadır. Konya İli denetlenen toplam inşaat alanı ve yapı denetim kuruluşu sayısı bakımından ülkemizde yer alan en büyük 4. il konumundadır.

Şekil 4.6. Konya İli Haritası (Dinç, 2022)

İllerde faaliyet gösterecek yapı denetimi kuruluşlarının sayısı, Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği 12.maddesi, 3. fıkrasında yer alan; “..o ilde hesap tarihi itibariyle toplam denetlenen inşaat alanının kuruluş yetki sınırı olan 360.000 m² ‘ye bölünmesi ve elde edilen sonucun %10 artırılmasıyla bulunur. Küsuratlar bir üst tam sayıya tamamlanır.” hükmü kapsamında belirlenmektedir. Hesaplamalar her yılın, yılbaşında yapılmakta olup İl Müdürlüğünden alınan bilgiye göre, 2025 yılı itibariyle Konya İlinde 3 tane daha Yapı Denetim Kuruluşu açılması için Bakanlık tarafından yedek kuruluşlara tebligat gönderilmiştir.

Konya Yapı Denetimi Şube Müdürlüğünden alınan bilgilere göre 2018 yılında 52, 2019 yılında 58, 2020 yılında 73, 2021 yılında 76, 2022 yılında 82 ve 2023 yılında 87 yapı denetim kuruluşu denetim faaliyetinde bulunmuştur. Yıllara göre değerlendirme yapıldığında Konya İlinde denetlenen toplam inşaat alanının arttığı gözlemlenmektedir.

01.01.2019 yılında Elektronik Ortamda Dağıtım Uygulamasının başlaması ile Konya İli için belirlenen kuruluş sayısının tamamını kapsayacak şekilde YDK kurulmuştur. Bakanlık tarafından Konya İlinde faaliyet göstermek üzere izin belgesi almak için yedek listede bekleyen, 81 adet yedek yapı denetim kuruluşu bulunduğu görülmektedir. 01.01.2019 tarihinden önce il için belirlenen kuruluş sayısı kadar yapı denetim kuruluşu bulunmamakta olup Elektronik Ortamda Dağıtım Uygulamasının YDK sayısının artmasına hatta yedek liste oluşmasına sebebiyet verdiği görülmektedir.

Yapı Denetim Kuruluşlarının Elektronik Ortamda Belirlenmesi uygulanması neticesinde;

- Yapı Denetim Kuruluşu ile Müteahhitler arasındaki ekonomik ilişkinin sonlandırılması, yapı denetim kuruluşlarının iş alabilmek için hizmet bedelinde yapılan indirim uygulamasını ortadan kaldırmıştır.
- YDK’ları daha önceki uygulamada bölgesel çalışmayı tercih etmekten, bütün ilçelerden iş dağıtımını yapılması, Konya İlının yüzölçümünün büyüklüğü ve ilçeler arası mesafenin fazla olması nedeniyle denetim faaliyetlerine zaman ve maliyet açısından fazlasıyla yük getirmiştir.
- YDK’ları belirli sayıda yapı sahibi /yapı müteahhidi ile çalışmakta iken gelen her işte farklı ve yeni kişilerle çalışmak zorunda bırakılmış, bu durum denetim kalitesini artırmıştır.
- Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğinde dağıtım yapılacak yapılar 4 gruba ayrılmış, bütün gruplardaki işler eşit şekilde dağıtılmaktadır. Elektronik Ortamda

İş Dağılımında denetlenen inşaat alanı eşitlenmekte olup dağıtım havuza atılan iş grubundan, o grupta en az puana sahip YDK'ya atanması şeklinde yürütülmektedir. Bazı YDK'lar tarafından toplam inşaat alanı az ve çok sayıda iş denetlemesi yapılırken, bazı YDK'lar tarafından toplam inşaat alanı fazla ve az sayıda iş denetimi yapılmaktadır. İş gruplarında ve alanlarında eşitlik sağlanmakta ancak iş sayısı ve yapının bulunduğu yerin uzaklığı anlamında eşitlik sağlanamamaktadır.

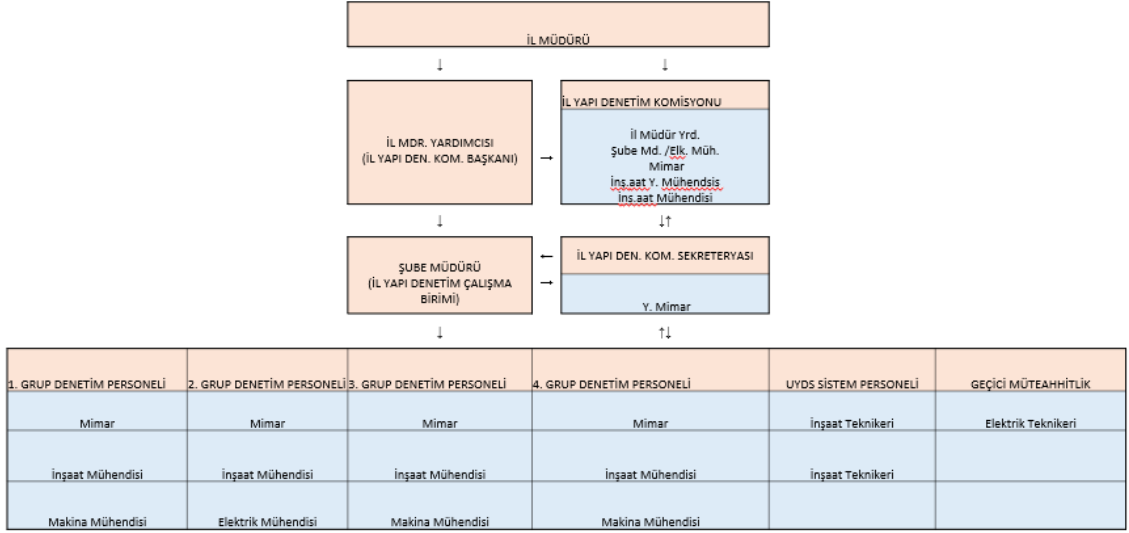
- Güçlendirme, tadilat, inşaat alanı küçük ve fesihli (yarım kalan) işlerin dağıtımı ve denetim işleri YDK'ları tarafından alınmak istenmemesi nedeniyle taraflar arasında anlaşmazlıklara sebebiyet vermektedir. 500 m²'den küçük alanlı işlerin YDK'lara eşit dağıtımının sağlanması için Bakanlıkça düzenlemeye gidilmiş ve küçük alanlı işler ayrı bir grup olarak kuruluşlara eşit dağıtımı sağlanmıştır.
- UYDS'de Yapıya İlişkin Bilgi Formunun (YİBF) girişi daha önce YDK'lar tarafından yapılırken yeni düzenleme ile bu görev Mimar Proje Müelliflerine verilmiştir. Yapı sahipleri mimar müellif ile anlaştıktan sonra projelerin hazırlanması ve YİBF girişi yapılması ile, YDK'nun elektronik ortamda dağıtımı yapılarak YDK belirlenmiş olmaktadır.
- Aynı ada ve parsel içerisinde yapılacak olan yapıların aynı YDK tarafından denetlenebilmesi için "Küme Yapı" kavramı oluşturulmuştur. Küme yapı ile ilgili tanımlamalar Ek-4'te verilmiştir. Küme yapı onay işlemi İl Müdürlüğü'ne verilmiştir. UYDS'de YİBF girişi yapan müelliflerin Küme Yapı seçeneğini seçerek, onay işlemi için gerekli belgeleri İl Müdürlüğü'ne sunmaları gerekmektedir.
- Tek YİBF veya Küme Yapı seçeneğiyle İl Müdürlüğü tarafından onaylanan küme onaylanmak üzere İlgili İdare ekranına düşmektedir. İlgili İdare tarafından yapı grubu, inşaat alanı, ada, parsel vb. bilgileri kontrol edilerek onay işlemi tamamlanan YİBF'ler Bakanlığın havuz sistemine düşmektedir. Mesai saatleri içerisinde tüm ilgili idareler tarafından onaylanan YİBF'ler havuzda toplanmakta, mesai bitiminden itibaren sistem tarafından elektronik ortamda dağıtım işlemi gerçekleştirilmektedir.
- Dağıtım işlemi tamamlanarak YDK belirlenen YİBF ile ilgili YDK'nun denetçi mühendis ve kontrol elemanı görevlendirmesinin, büyüklüğü 50.000 m²'ye kadar olan işlerde 8 iş günü, 50.000 m²'den büyük işlerde ise 11 iş günü içerisinde

yapılması gerekmektedir. Belirtilen süreler içerisinde görevlendirme yapmayan YDK'larına 3 ay süreyle elektronik dağıtım sırasından çıkarılma cezası uygulanmaktadır.

- Herhangi bir nedenle ruhsat kesilmemesi veya ruhsat reddi yapılabilmesi için minimum 15 gün süre beklenilmesi gerekmektedir. 15 günlük süre içerisinde sözleşme imzalanamaması durumunda, ilgili idaresince yapı sahibinden mi, yapı denetim kuruluşundan mı kaynaklandığının tespitinin yapılarak il yapı denetim komisyonuna bildirilmesi gerekmektedir. Ruhsat reddi işleminin yapı denetim kuruluşundan kaynaklanması durumunda, kuruluşa 3 ay süreyle elektronik dağıtım sıralamasından çıkarılma cezası uygulanmaktadır.

Sözleşme imzalanarak işe başlanılmasından sonra işin feshedilebilmesi için Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinin 21. maddesinde belirtilen hususların gerçekleşmesi gerekmektedir. Yönetmeliğin 21. maddesinin, 3. fıkrasında Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri hangi hallerde feshedilebileceği belirtilmiş ve söz konusu hükümler Ek-3' te yer almakta olup elektronik ortamda belirlenen tarafların sözleşmeyi fesih şartları zorlaştırılmış, yapı sahiplerinin yapılarının denetimini, Bakanlığın belirlediği YDK tarafından yürütülmesi sağlanmaktadır. Konya İlinde yürütülmekte olan yapı denetim sisteminde, Kanun da yapılan değişiklikler neticesinde belirtilen uygulamaların eklendiği görülmektedir.

Yapı Denetim Kuruluşlarının Faaliyetlerinin denetlenmesi, yönetmelik ve tebliğ kapsamında İl Yapı Denetim Komisyonu tarafından görevlendirilen, İl Yapı Denetim Çalışma Birimi personeli tarafından gerçekleştirilmektedir. Her bir yapı denetim kuruluşu için yıllık 6 kez şantiye denetimi ve 2 kez büro denetimi, her bir laboratuvar kuruluşu için 3 kez denetim yapılması gerekmektedir. Ancak 96 adet yapı denetim kuruluşunun her birine 8 denetim, 13 adet laboratuvar kuruluşu için her birine 3 denetim gerçekleştirilmesi yıllık toplamda yaklaşık 800 adet denetim yapılmasını gerektirmektedir.

Şekil 4.7. İl Müdürlüğü Organizasyon Şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Konya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, Yapı Denetimi Şube Müdürlüğü bünyesinde söz konusu denetimleri yürütmek üzere mimar, inşaat mühendisi, makine mühendisi veya elektrik mühendisinden oluşan dört ayrı denetim grubu oluşturulmuştur. Denetim gruplarının dışında, Ulusal Yapı Denetim Sisteminde, denetçi mühendislerinin ve denetim elemanlarının işe giriş-çıkışı, vize işlemi, küme yapısı, fesih işlemleri vb. sisteme veri giriş işlemlerini gerçekleştirmek üzere sistem görevlisi iki personel ve geçici müteahhitlik iş ve işlemlerini yürüten bir personel olmak üzere toplam 16 personel ve 1 şube müdüründen oluşmakta ve İl Yapı Denetim Çalışma Birimi olarak tanımlanmaktadır (Şekil 4.7).

İlde faaliyet gösteren yapı denetim kuruluşları ve laboratuvar kuruluşları denetim gruplarına eşit şekilde dağıtılmış, kuruluşların denetim, vize, adres değişikliği vb. bütün işlemleri bağlı bulunduğu denetim grubu tarafından yürütülmektedir.

Konya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından yıllara göre yapılan denetim sayıları tabloda verilmiştir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Yapı Denetimi Çalışma Birimi Denetim Sayıları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

	2021	2022	2023	2024	2025
Kuruluş Sayısı	76	82	87	96	96
Şantiye denetimi	135	306	164	294	11
Büro denetimi	108	156	110	130	63
Toplam	243	462	274	426	74

Denetimler sonucu tespit edilen aykırılıklar, şikâyet ve ilgili idarelerce bildirimde bulunan işlerle ilgili inceleme / soruşturma başlatılmakta, inceleme ile ilgili hazırlanan Teknik İnceleme Raporları karara bağlanmak üzere İl Yapı Denetimi Komisyonuna sunulmaktadır. İl Yapı Denetim Komisyonu tarafından inceleme konusuna göre, Kanunun 8. maddesine göre yeni iş almaktan men veya idari para cezalarından biri verilmektedir. Komisyon toplantı kararları, şikâyet ve cezai müeyyideler, suç duyurusu, meslek odası bildirimi vb. işlemler İl Yapı Denetim Komisyonu sekreteryası tarafından yürütülmektedir (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. İl Yapı Denetim Komisyonu Faaliyet Sayıları (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

KARARLAR	BÜRO DENETİMİ	ŞANTIYE DENETİMİ	ŞİKAYET İNCELEME	ALO 181 İNCELEME	LABORATUVAR DENETİMİ	TEKNİK İNCELEME RAPORU
2021 YILI	120	122	62	1	19	45
2022 YILI	156	306	36	7	9	56
2023 YILI	110	164	30	11	16	35
2024 YILI	136	296	124	8	21	50
2025 YILI	63	11	18	3	12	4

Yapı Müteahhitlerinin Sınıflandırılması ve Kayıtların Tutulması Hakkında Yönetmelik kapsamında, yapı müteahhitlerinin gruplandırılması, yetki belgesi düzenlenmesi ve iptal işlemleri İl Yapı Denetim Çalışma Birimi tarafından yürütülmektedir. İl Yapı Denetim Çalışma Birimi personelinden teşkil edilen Müteahhitlik Yetki Belge Komisyonları, başvuru evrakları ile yeterlilikleri

değerlendirilmekte ve komisyon kararı alınarak Bakanlığın web portalı olan Şantiye-M sistemi üzerinde yapı müteahhitlerinin gruplandırma işlemleri tamamlanmaktadır.

İl Müteahhitlik Yetki Belgesi başvuru evrakları, “konya.csb.gov.tr” internet sitesi içerisinde Müteahhitlik Yeterlik Sistemi > Yapım Müteahhitliği başvuru evrakları bölümünde yayımlanmış, başvuruya esas bütün bilgilere web sitesi üzerinden ulaşılabilir.

Çizelge 4.3. Düzenlenen Belgelerin Sınıflara Göre Dağılımı (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

2019 - 2025 TOPLAM					
A GRUBU	33	ADET	E1 GRUBU	149	ADET
B GRUBU	12	ADET	F GRUBU	642	ADET
B1 GRUBU	4	ADET	F1 GRUBU	65	ADET
C GRUBU	21	ADET	G GRUBU	488	ADET
C1 GRUBU	17	ADET	G1 GRUBU	181	ADET
D GRUBU	51	ADET	GEÇİCİ	4924	ADET
D1 GRUBU	60	ADET	H GRUBU	3731	ADET
E GRUBU	150	ADET	YIKIM	25	ADET
TOPLAM				10553	ADET

İl Müdürlüğünden edinilen bilgiye göre, Yönetmeliğin uygulanmaya başlandığı 2019 yılından günümüze kadar, vergi kaydı Konya Vergi Dairesi Müdürlüklerinde olan toplam 10.553 adet Yapı Müteahhidi için belge düzenlenmiştir. Düzenlenen belgelerin 25’i Yıkım müteahhitliği, 4924 tanesi Geçici müteahhitlik, 3731’i başlangıç grubu olan (H) grubu, 1873’ ü üst gruplara aittir (Çizelge 4.3).

Yapı Müteahhitliği Yetki Belgeleri beş yıl geçerli olmak üzere düzenlenmektedir. Yönetmeliğin yayımı itibariyle ilk beş yıl dolmuş, geçerlilik süresi dolan belgelerin yenilenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yapı denetim sisteminde ortaya çıkan ihtilafların çözülmesi, sistemde sorumluluğu bulunan paydaşların bütün müracaatları, yapı denetim şube müdürlüğü tarafından incelenmekte ve sonuçlandırılmaktadır. Bakanlık ile ruhsat kesmeye yetkili ilgili idarelerin birlikte yürütmekte olduğu çalışmalarda İl Yapı Denetim Çalışma Birimi aracılık etmektedir.

Konya Yapı Denetim Şube Müdürlüğünde, Bakanlıktan izin belgesi almış 96 adet Yapı Denetim Kuruluşu, 14 adet lisanslandırılmış Laboratuvar kuruluşu, 32.317.378 m²

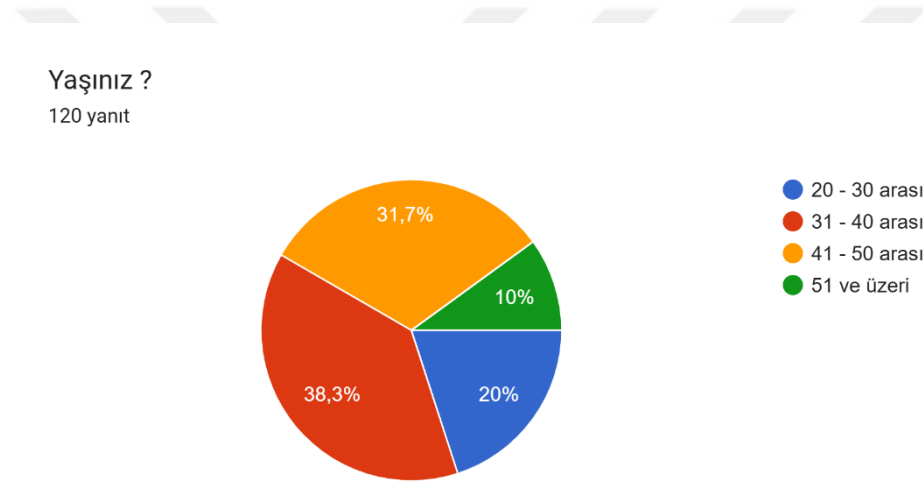
toplam inşaat alanı bulunan, 13.495 yapının denetim faaliyeti ile birlikte müteahhitlik yetki belgesi işlemleri, ihtilaf ve müracaat ve şikayetlerle ilgili teknik inceleme raporu hazırlanması işlemleri birlikte düşünüldüğünde yoğun bir iş temposu ile çalışıldığı görülmektedir.

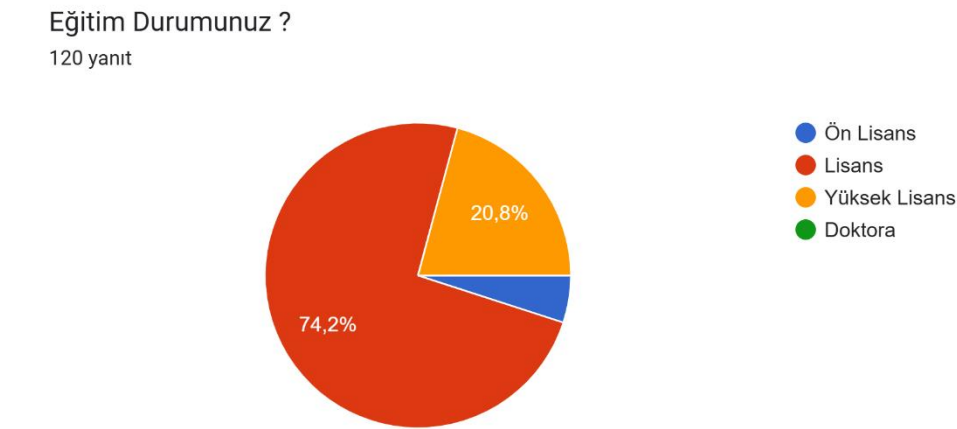
5. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA

5.1. Anket Sorularına Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Anketin ilk on bir sorusu ile katılımcıları tanımaya yönelik, cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, mesleki unvan, branş, mesleğini kaç yıldır yaptığı, çalıştığı işyeri / kurum / kuruluşu, aylık geliri ve yapı denetim sisteminde kaç yıldır çalıştığı soruları yöneltmiştir. Anketi cevaplayanların %85'inin erkek olduğu, %50'sinden fazlasının genç olduğu, %86'sının evli olduğu, %5'inin lisans, %20'sinin yüksek lisans mezunu olduğu, %9'unun inşaat mühendisi, %21'inin mimar, %5'inin makine mühendisi ve %4'ünün elektrik mühendisi olduğu belirlenmiştir (Şekil 5.1, 5.2. ve 5.3).

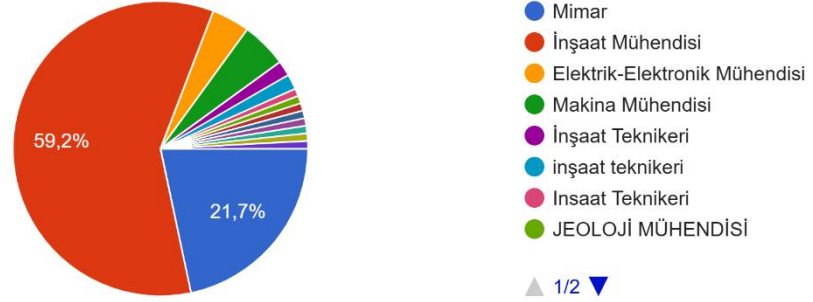

Şekil 5.1. Ankete katılanların yaş dağılımının grafiksel gösterimi

Şekil 5.2. Ankete katılanların eğitim durumunun grafiksel gösterimi

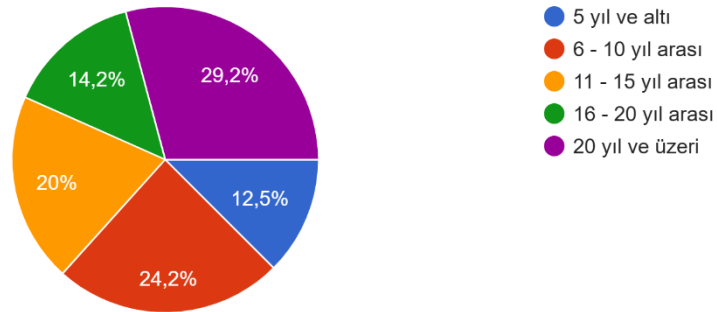
Mesleğiniz ?
120 yanıt

Şekil 5.3. Ankete katılanların meslek durumunun grafiksel gösterimi

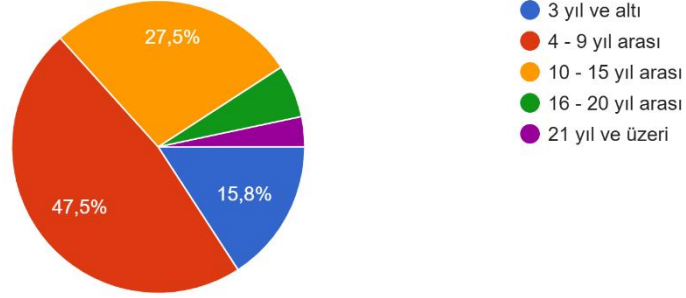
Mesleğinizi kaç yıldır yapıyorsunuz sorusuna yaklaşık %50' si 15 yılın altında, %50' si ise 15 yıldan fazla süredir mesleğini yaptığını belirtirken yapı denetim sisteminde çalışma süresine %47,5'i 4-9 yıldır, %27,5'i ise 10-15 yıldır yapı denetim sisteminde çalıştığını belirtmiş, 3 yıl ve daha az süreyle çalışanların oranı %15 olarak belirtilmiştir. Konya İlinde yapı denetim sisteminin 2011 yılından itibaren uygulanmaya başladığı dikkate alındığında, çalışanların %75' inin tecrübeli personelden oluştuğu görülmektedir (Şekil 5.4. ve 5.5).

Mesleğinizi kaç yıldır yapmaktasınız ?
120 yanıt

Şekil 5.4. Ankete katılanların mesleki deneyim durumunun grafiksel gösterimi

Yapı Denetim Sisteminde kaç yıldır çalışmaktasınız?
120 yanıt

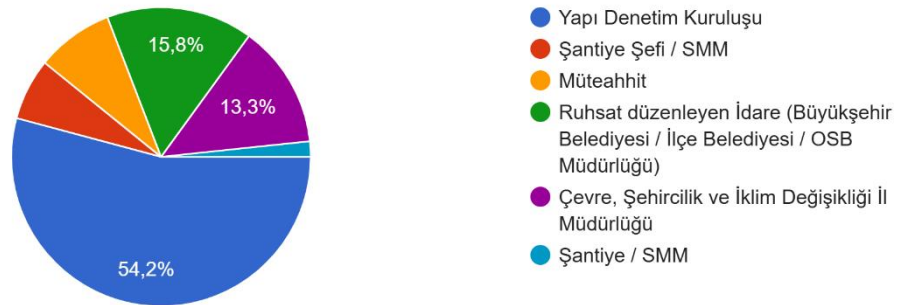

Şekil 5.5. Ankete katılanların yapı denetim sisteminde deneyim durumu grafiksel gösterimi

Katılımcılara Çalıştığı işyeri / kurum / kuruluş sorulmuş, ankete katılan toplam 120 kişinin 65'inin yapı denetim kuruluşunda görevli olduğu, 35'inin Konya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ve ruhsat kesmeye yetkili İlgili İdarelerde görevli olduğu, 20'sinin ise müteahhit / şantiye şefi olduğu belirtilmiştir (Şekil 5.6).

Katılımcılara aylık gelirleri sorulmuş yaklaşık % 46' sının 50.000 – 70.000 TL aralığında aylık geliri olduğu belirtilirken, %19' unun 70.000 TL'den daha fazla geliri olduğu belirtilmiştir (Şekil 5.8).

Çalıştığınız İşyeri/Kurum/Kuruluş ?
120 yanıt

Şekil 5.6. Ankete katılanların çalıştığı işyeri/kurum/kuruluşu grafiksel gösterimi

Unvanınız nedir?

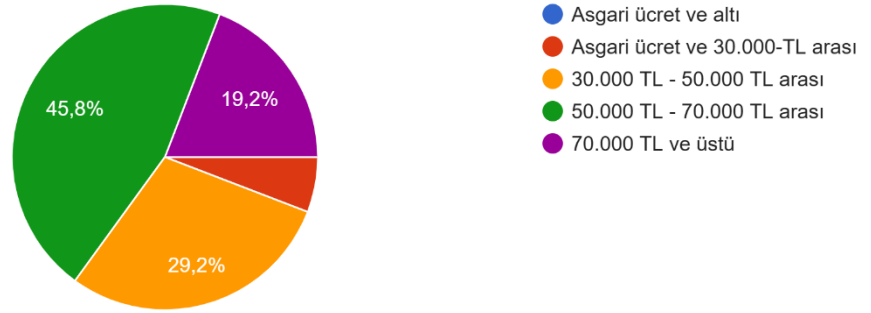
120 yanıt

Şekil 5.7. Ankete katılanların unvan dağılımının grafiksel gösterimi

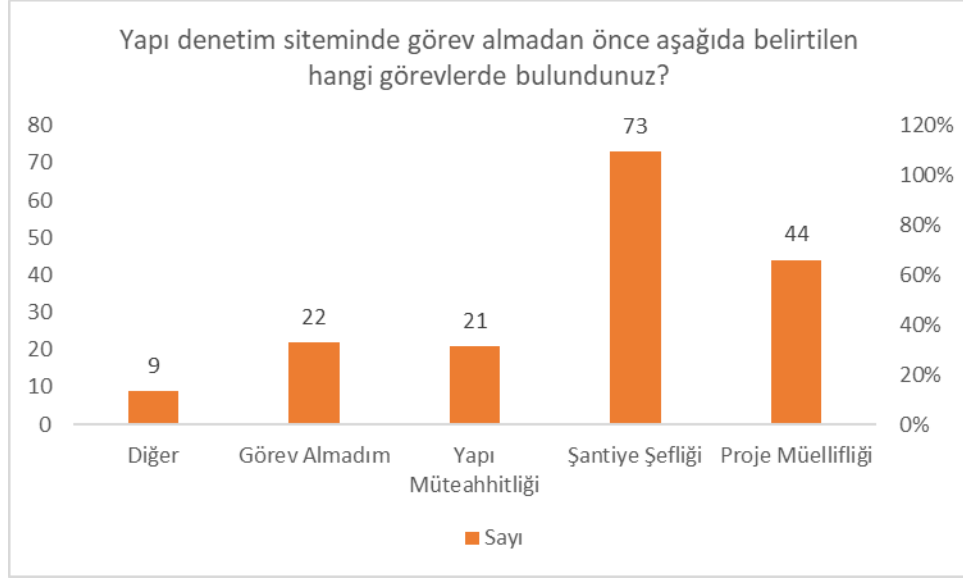
Aylık geliriniz ?

120 yanıt

Şekil 5.8. Ankete katılanların aylık gelirinin grafiksel gösterimi

Anketin 12. Sorusunda katılımcılara yapı denetim siteminde görev almadan önce aşağıda belirtilen hangi görevlerde bulundunuz? sorusu sorulmuş ve şıklardan uygun olan seçeneklerin tümünün işaretlenebileceği belirtilmiştir. Katılımcıların %60,8'i daha önce şantiye şefliği, %36,7'si proje müellifliği, %17,5'i yapı mütahhitliği görevlerinde bulunduğunu belirtirken %18,3' ü herhangi birinde görev almadığını, %7,5'i ise farklı görevlerde bulunduğunu belirtmiştir (Şekil 5.9).

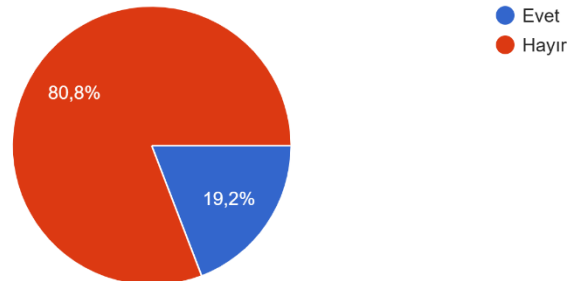

Şekil 5.9. Ankete katılanların yapı denetimden önceki görevlerinin grafiksel gösterimi

Anketin 13. Sorusunda katılımcılara, yapı denetim sistemindeki görevinizden elde ettiğiniz gelirinize eşdeğer gelir elde edeceğiniz mesleğinizle ilgili başka bir iş bulursanız, yapı denetim sistemi içerisinde çalışmaya devam eder misiniz? diye sorulmuş, katılımcıların %80,8'i hayır cevabını vermiştir. Katılımcıların bir bölümünün müteahhit veya şantiye şefi olduğu dikkate alındığında, yapı denetim sisteminde çalışanların tamamına yakın bir bölümünün yapı denetimde çalışmak istemediği anlaşılmaktadır (Şekil 5.10).

Yapı denetim sistemindeki görevinizden elde ettiğiniz gelirinize eşdeğer gelir elde edeceğiniz mesleğinizle ilgili başka bir iş bulursanız, yapı de...tim sistemi içerisinde çalışmaya devam eder misiniz?

120 yanıt

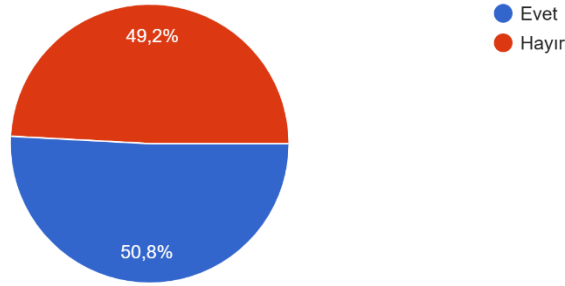

Şekil 5.10. Ankete katılanların yapı denetimde çalışmaya devam etme isteğinin grafiksel gösterimi

Anketin 14. Sorusunda katılımcılara yapı denetimi sistemi içerisinde kullanılan Kanun, Yönetmeklik vb. mevzuatla eğitime katılıp katılmadıkları sorulmuş, katılımcıların %49.2'si herhangi bir eğitime katılmadığını belirtmiştir. Yapı Denetim Hakkında Kanunun yayımlandığı günden itibaren 14 kez, Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliğinin yayımından itibaren 20 kez ve diğer ikincil mevzuatların defaatle değiştiği, dinamik bir mevzuat olmasına rağmen yapı denetim sisteminde görev alanların yarısının eğitim almasının yetersiz olduğu değerlendirilmektedir (Şekil 5.11).

Yapı denetimi sistemi içerisinde kullanılan Kanun, Yönetmeklik vb. mevzuatla ilgili eğitime katıldınız mı?

120 yanıt

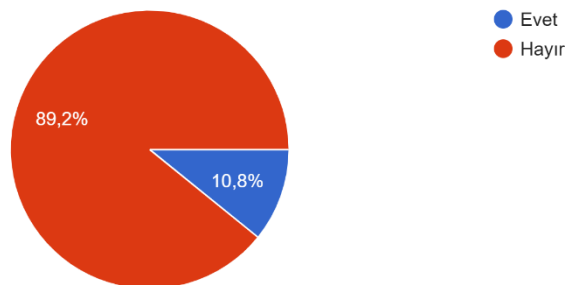

Şekil 5.11. Ankete katılanların mevzuata yönelik eğitim alanların grafiksel gösterimi

Anketin 15. Sorusunda katılımcılara Kanun ve ikincil mevzuata aykırılık sebebiyle cezai müeyyide uygulandı mı? diye sorulmuş katılımcıların %89.2'si hayır cevabını vermiştir (Şekil 5.12).

Kanun ve ikincil mevzuata aykırılık sebebiyle cezai müeyyide uygulandı mı?

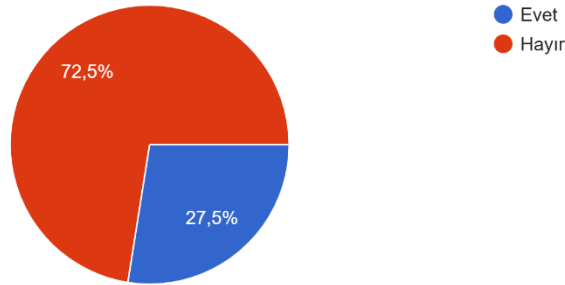
120 yanıt

Şekil 5.12. Ankete katılanların cezai müeyyide uygulananların grafiksel gösterimi

Anketin 16. Sorusunda katılımcılara yapı denetimi sisteminin yürürlükte olmasını, kaçak yapının önlenmesi ile mücadele için yeterli buluyor musunuz? diye sorulmuştur. Katılımcıların %72.5' i “hayır” cevabını, % 27.5'i ise “evet” cevabını vermiştir. Yapı denetim süreci projelerin hazırlanması ve mimar proje müellifinin yapı denetim sisteminde yibf (yapıya ilişkin bilgi formu) alması ile başlamakta olup kaçak yapılar tamamen sistemin dışında kalmaktadır. Yapı denetim sisteminin kaçak yapı ile mücadele kapsamında herhangi bir fonksiyonunun olmadığı değerlendirilmektedir (Şekil 5.13).

Yapı denetimi sisteminin yürürlükte olmasını, kaçak yapının önlenmesi ile mücadele için yeterli buluyor musunuz?
120 yanıt

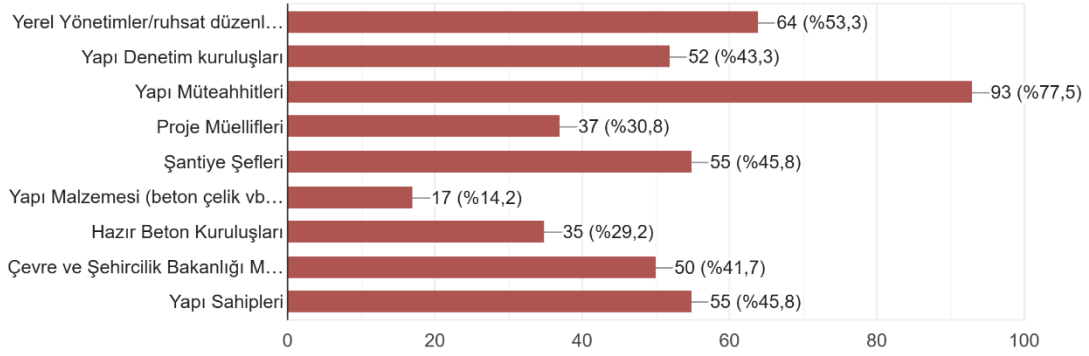

Şekil 5.13. Ankete katılanların kaçak yapı ile mücadeleye ilişkin görüşlerinin grafiksel gösterimi

Anketin 17. Sorusunda katılımcılara, yapı denetiminde yaşanan sorunlarla ilgili en çok rolü bulanan kişi / kurum / kuruluşların hangilerinin olduğunu düşünüyorsunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %77.5'i yapı müteahhitlerinin, %53.3'ü Yerel Yönetimler / ruhsat düzenleyen kurumların, %45.8'i yapı sahiplerinin, % 45.8'i şantiye şeflerinin, %41.7'si Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Merkez ve Taşra Teşkilatının, %43.3' ü Yapı Denetim Kuruluşlarının, %30.8'i proje müelliflerinin, %29.2'si hazır beton santrallerinin, %14.2'si yapı malzemesi laboratuvarlarının rolü olduğunu belirtmiştir (Şekil 5.14).

Yapı denetiminde yaşanan sorunlarla ilgili en çok rolü bulunan kişi / kurum / kuruluşların hangilerinin olduğunu düşünüyorsunuz?

120 yanıt

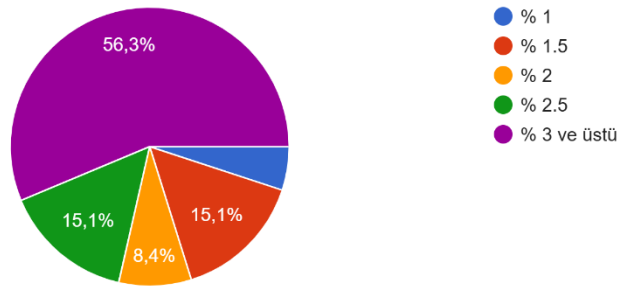

Şekil 5.14. Yapı denetimde yaşanan sorunlarda en çok rolü olanların grafiksel gösterimi

Anketin 18.sorusunda katılımcılara, Kanunda belirlenen yapı denetim hizmet bedeli, hizmet bedeline esas yapı yaklaşık maliyetinin %1,5'i kadardır. Bu bedelin yaklaşık maliyetin ne kadarı olması gerektiği sorulmuş. % 56.3'ü %3 ve üstü, %15.1'i %2.5, %15.1'i % 1.5, %8.4'ü %2, %5'i ise %1 oranında olması gerektiğini belirtmiştir (Şekil 5.15).

Kanunda belirlenen yapı denetim hizmet bedeli, hizmet bedeline esas yapı yaklaşık maliyetinin %1,5'i kadardır. Bu bedelin yaklaşık maliyetin ne kadarı olması gerektiğini düşünmekteyiz?

119 yanıt

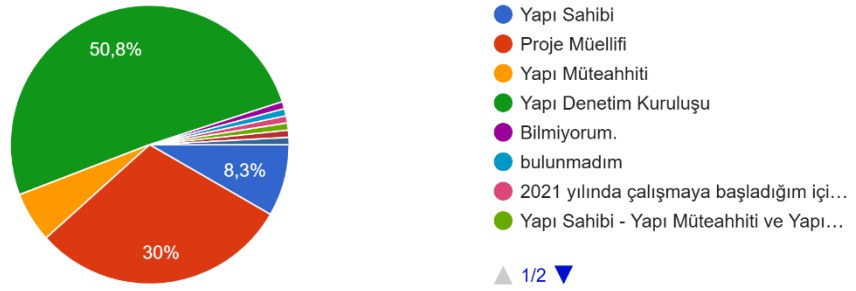

Şekil 5.15. Ankete katılanların yapı denetim hizmet bedeli oranına ilişkin görüşlerinin grafiksel gösterimi

Anketin 19. Sorusunda katılımcılara, yapı denetim kuruluşunun elektronik ortamda belirlenmesinden **önce** sorumluluğunun bulunduğu yapıda, yapı ruhsatı alınması için gerekli bürokratik işler kim tarafından takip edilmektedir? diye sorulmuş %50.8'i yapı denetim kuruluşu, %30.8'i proje müellifi, %8.3'ü yapı sahibi, %5.8'i yapı müteahhiti tarafından takip edildiğini belirtmiştir (Şekil 5.16)

Yapı denetim kuruluşunun elektronik ortamda belirlenmesinden önce sorumluluğunun bulunduğu yapıda, yapı ruhsatı alınması için gerekli bürokratik işler kim tarafından takip edilmektedir?

120 yanıt

Şekil 5.16. 1.1.2019 ‘dan önce bürokratik işlemlerin kimin tarafından yapıldığına ilişkin görüşlerinin grafiksel gösterimi

Anketin 20. Sorusunda katılımcılara, yapı denetim kuruluşunun elektronik ortamda belirlenmesinden **sonra** sorumluluğunun bulunduğu yapıda, yapı ruhsatı alınması için gerekli bürokratik işler kim tarafından takip edilmektedir? Diye sorulmuş % 53.3'ü yapı denetim kuruluşu, %27.5'i proje müellifi, %7.5'i yapı sahibi, %8.3'ü yapı müteahhiti tarafından takip edildiğini belirtmiştir. Kanun ve Yönetmelikte yapılan değişiklik sonrası bürokratik işlemlerle ilgili işlerin takibinde yapı denetim kuruluşlarının daha fazla rol aldığı görülmektedir (Şekil 5.17).

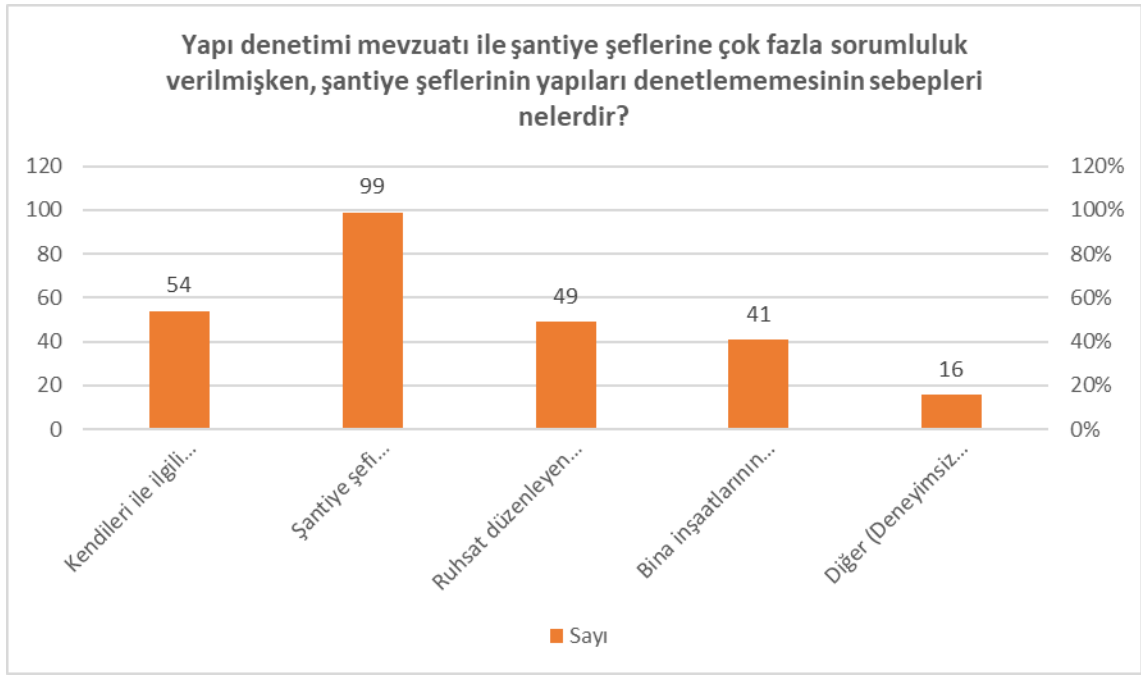
Yapı denetim kuruluşunun elektronik ortamda belirlenmesinden sonra sorumluluğunun bulunduğu yapıda, yapı ruhsatı alınması için gerekli bürokratik işler kim tarafından takip edilmektedir?

120 yanıt

Şekil 5.17. 1.1.2019 ‘dan sonra bürokratik işlemlerin kimin tarafından yapıldığına ilişkin görüşlerinin grafiksel gösterimi

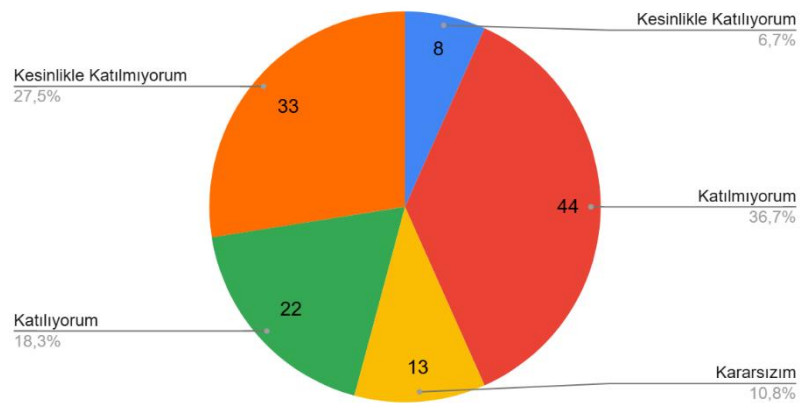
Anketin 21. Sorusunda katılımcılara “Yapı denetimi mevzuatı ile şantiye şeflerine çok fazla sorumluluk verilmişken, şantiye şeflerinin yapıları denetlememesinin sebepleri sorulmuş, katılımcıların %82.5’i şantiye şefi görevlendirilmesinin yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgelerinde sadece imza atılması şeklinde yapılmasını, %45’i şantiye şefliği ile ilgili yürürlükte bulunan mevzuattan haberdar olmamalarını, %40.8’inin ilgili idarelerce, şantiye şefleri hakkında İmar Kanununa yer alan cezai müeyyideleri uygulamaması, %34.2’sinin bina inşaatlarının yaklaşık % 75’nin inşaat işleri ile ilgili pozlardan oluşmasına rağmen, bu tür işlerde elektrik mühendisi, makine mühendisi veya tekniker, teknik öğretmen vb. görevlendirilmesi, mimar / inşaat mühendisi olmayan şantiye şefinin görevini tam olarak yerine getirememesi, denetim yapılmamasının nedeni olarak belirtilmiştir (Şekil 5.18).

Şekil 5.18. Şantiye şefleri tarafından denetlenmemesinin nedenlerinin grafiksel gösterimi

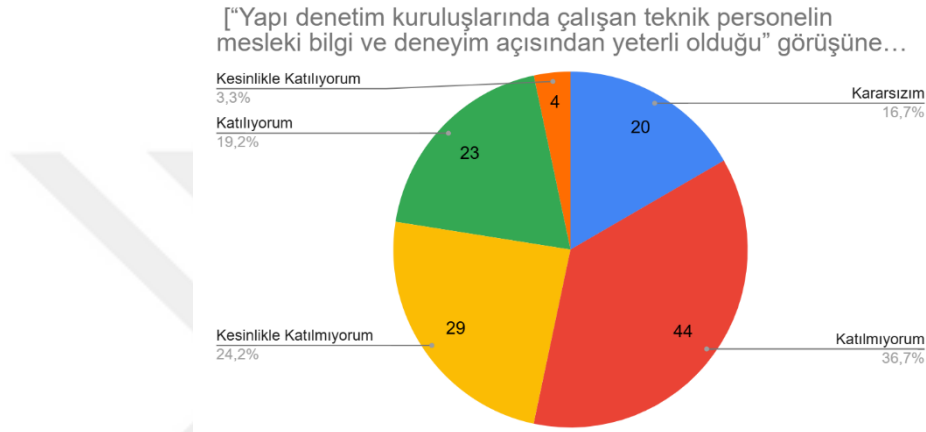
Anketin 22. Sorusunda katılımcılara Yapı Denetim Sisteminin işleyişine yönelik Kanun, Yönetmelik, Tebliğ, Genelge vb. mevzuatların yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %6,7'si Kesinlikle Katılıyorum, %18,3'ü Katılıyorum, % 10,8'i Kararsızım, %36,7 Katılmıyorum, %27,5'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 64'ünün mevzuatın yeterli olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.19).

[Yapı Denetim Sisteminin işleyişine yönelik Kanun, Yönetmelik, Tebliğ, Genelge vb. mevzuatların yeterli olduğu görüşüne katı...

Şekil 5.19. Mevzuatın yeterli olduğu görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

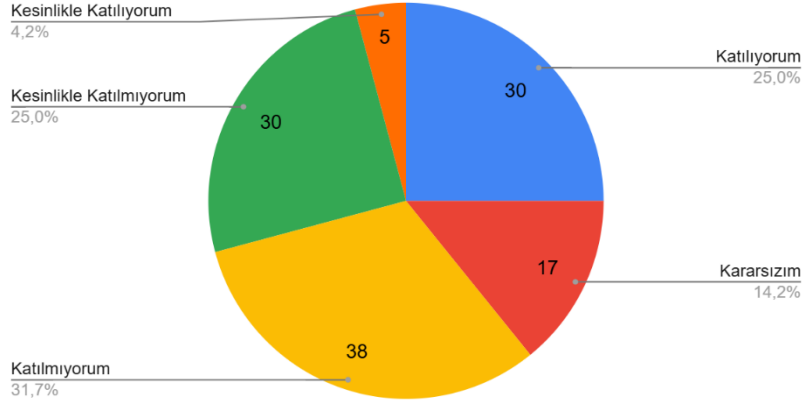
Anketin 23. sorusunda katılımcılara, yapı denetim kuruluşlarında görev alan denetim personelinin, tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %3,3'ü Kesinlikle Katılıyorum, %19,2'si Katılıyorum, % 16,7'si Kararsızım, %36,7 Katılmıyorum, %24,2'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 61'inin kuruluşlarda görev alan denetim personelinin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.20).

Şekil 5.20. Yapı Denetimde çalışan personelin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 24. sorusunda katılımcılara Belediyelerde imar / ruhsat biriminde görev alan personelin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %4,2'si Kesinlikle Katılıyorum, %25'i Katılıyorum, % 14,2'si Kararsızım, %31,7 Katılmıyorum, %25'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 57'sinin belediyelerde görev alan personelin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.21).

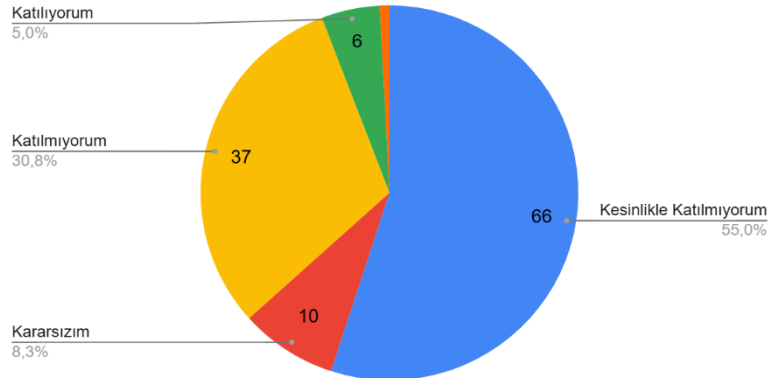
[Belediyelerde çalışan teknik personelin mesleki bilgi ve deneyim açısından yeterli olduğu" görüşüne katılıyor musunu...

Şekil 5.21. Belediyelerde çalışan personelin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

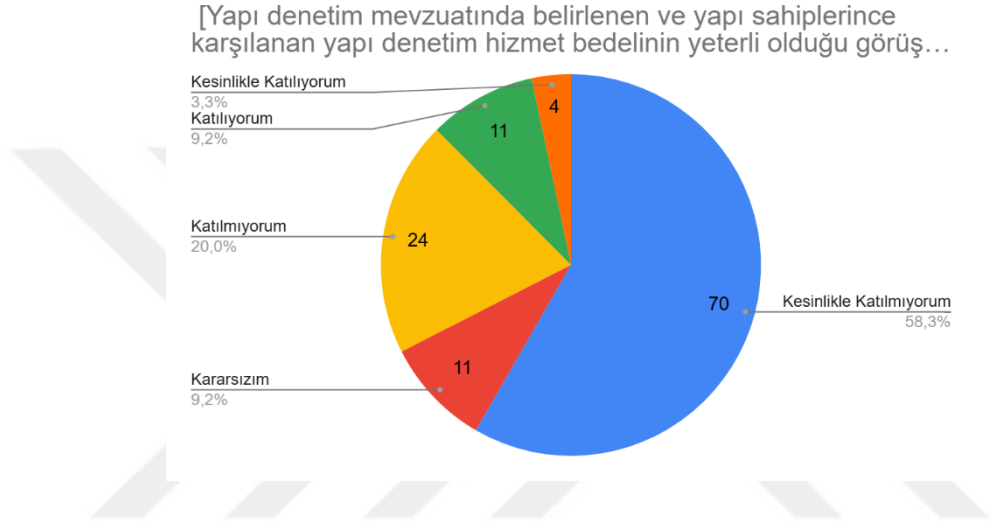
Anketin 25. Sorusunda katılımcılara yapı denetim mevzuatının paydaşlara yüklediği görev, yetki ve sorumluluğun karşılığı ücret verildiği görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %5'i Kesinlikle Katılıyorum, %0,9'u Katılıyorum, % 8,3'ü Kararsızım, %30,8'i Katılmıyorum, %55'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 67'sinin görev yetki ve sorumluluğun karşılığı verilen ücretin yeterli olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.22).

[Yapı denetim mevzuatının paydaşlara yüklediği görev, yetki ve sorumluluğun karşılığı ücret verildiği görüşüne katılıyor musu...

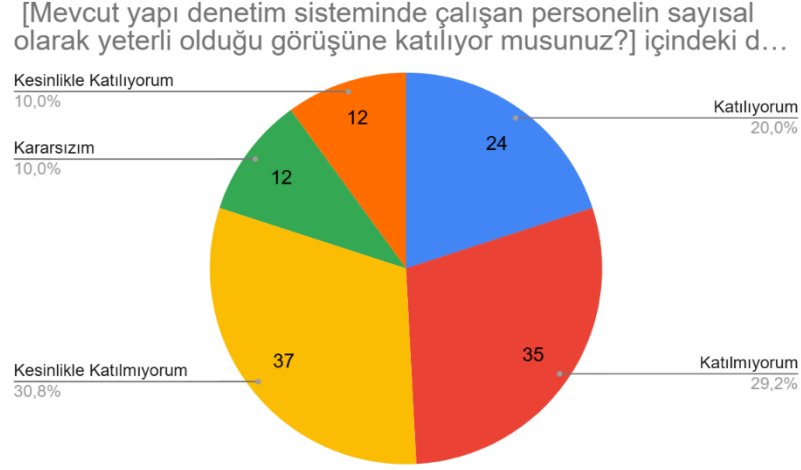
Şekil 5.22. Yapı denetim mevzuatının paydaşlara yüklediği görev, yetki ve sorumluluğun karşılığı ücret verildiği görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 26. Sorusunda katılımcılara Yapı denetim mevzuatında belirlenen ve yapı sahiplerince karşılanan yapı denetim hizmet bedelinin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %3.3'ü Kesinlikle Katılıyorum, %9,2'si Katılıyorum, % 9,2'si Kararsızım, %20'si Katılmıyorum, %58.3'ü Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 79'u yapı sahiplerince karşılanan yapı denetim hizmet bedelinin yeterli olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.23).

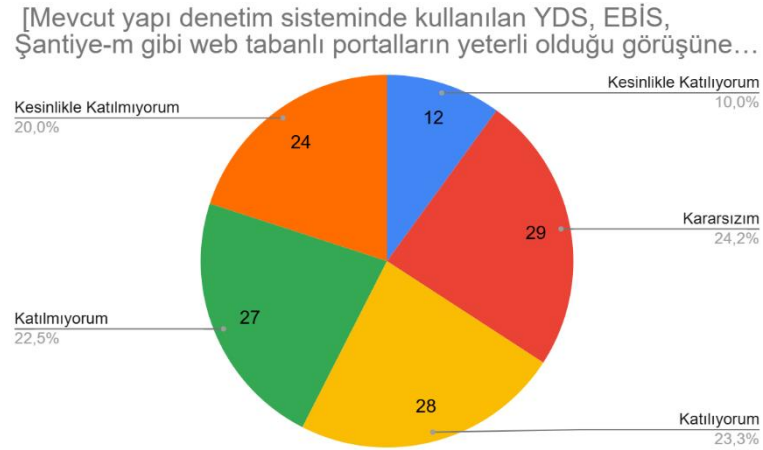
Şekil 5.23. Yapı sahiplerince karşılanan yapı denetim hizmet bedelinin yeterli olduğu görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 27. Sorusunda katılımcılara mevcut yapı denetim sisteminde çalışan personelin sayısal olarak yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %10'u Kesinlikle Katılıyorum, %20'si Katılıyorum, % 10'u Kararsızım, %29,2'si Katılmıyorum, %30,8'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 60'ı yapı denetim sisteminde çalışan personelin sayısal olarak yeterli olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.24).

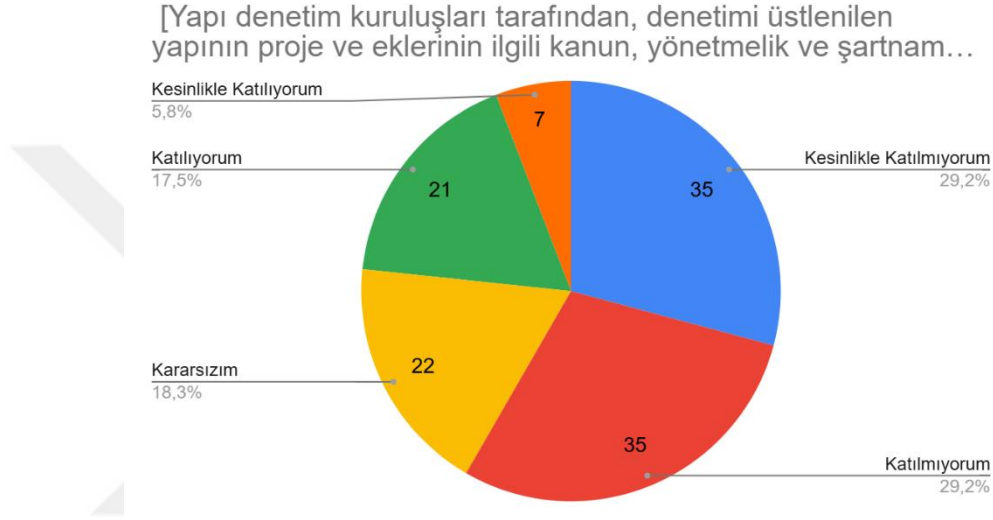
Şekil 5.24. Yapı denetim sisteminde çalışan personelin sayısal olarak yeterli olduğu görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 28. Sorusunda katılımcılara mevcut yapı denetim sisteminde kullanılan YDS, EBİS, Şantiye-M gibi web tabanlı portalların yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %10'u Kesinlikle Katılıyorum, %23,3'ü Katılıyorum, %24,2'si Kararsızım, %22,5'i Katılmıyorum, %20'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 42,5'i yapı denetim sisteminde kullanılan web tabanlı portalların yeterli olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.25).

Şekil 5.25. YDS, EBİS, Şantiye-M gibi web tabanlı portalların yeterli olduğu görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

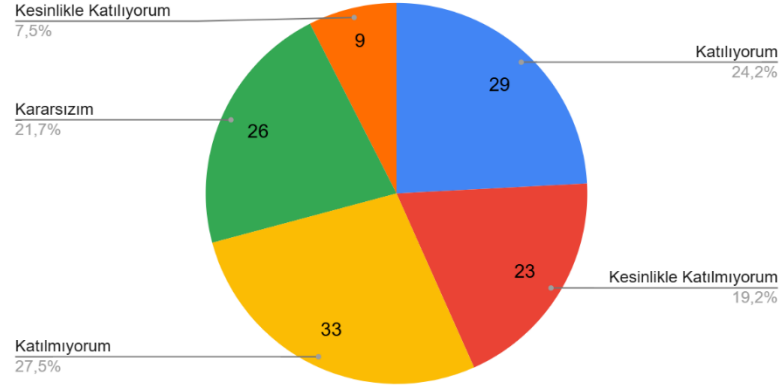
Anketin 29. Sorusunda katılımcılara, yapı denetim kuruluşlarınca, denetimini üstlendiği yapıların, ruhsata esas proje ve eklerini, yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %5,8'i Kesinlikle Katılıyorum, %17,5'i Katılıyorum, %18,3'ü Kararsızım, %29,2'si Katılmıyorum, %29,2'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %60'ı denetimi üstlenilen yapının proje ve eklerinin mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edilmediğini belirttiği görülmektedir (Şekil 5.26).

Şekil 5.26. Denetimini üstlendiği yapıların, ruhsata esas proje ve eklerini, yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 30. Sorusunda katılımcılara, ruhsat düzenlemeye yetkili ilgili idarelerce, ruhsatlandırılan yapının ruhsata esas proje ve eklerinin yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %7,5'i Kesinlikle Katılıyorum, %24,2'si Katılıyorum, %21,7'si Kararsızım, %27,5'i Katılmıyorum, %19,2'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 47'si ruhsatlandırılan yapının proje ve eklerinin mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edilmediğini belirttiği görülmektedir (Şekil 5.27).

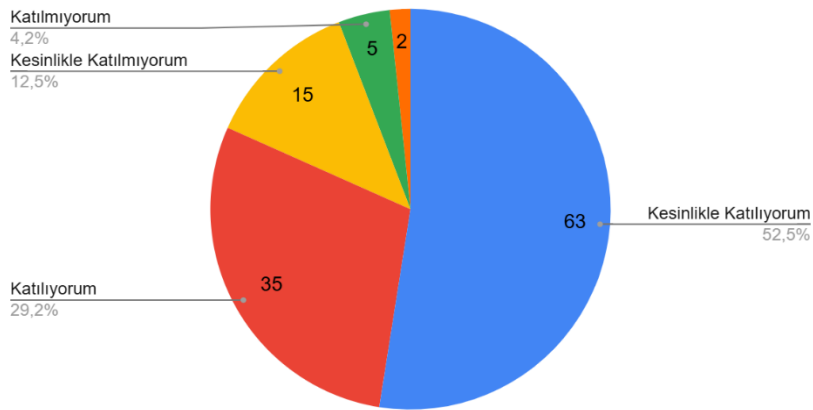
[Ruhsat düzenleyen idareler tarafından, ruhsatlandırılan yapının proje ve eklerinin ilgili kanun, yönetmelik ve şartnam...

Şekil 5.27. Ruhsatlandırılan yapının ruhsata esas proje ve eklerinin yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 31. Sorusunda katılımcılara, elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesinde mevcut uygulamanın gerekli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %52,5'i Kesinlikle Katılıyorum, %29,2'si Katılıyorum, %1,6'sı Kararsızım, %4,2'si Katılmıyorum, %12,5'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 82'si elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesinin gerekli olduğunu belirttiği görülmektedir (Şekil 5.28).

[Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesinde mevcut uygulamanın gerekli olduğu düşüncesine katılıyor mu...

Şekil 5.28. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesinde mevcut uygulamanın gerekli olduğu düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

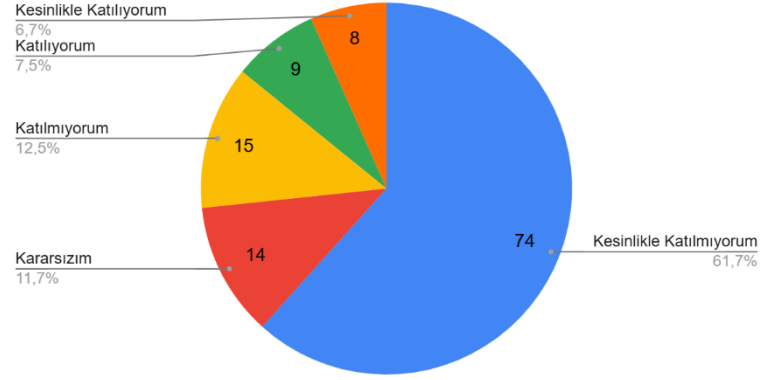
Anketin 32. Sorusunda katılımcılara, elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasının mevcut haliyle yeterli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %19,2'si Kesinlikle Katılıyorum, %28,3'ü Katılıyorum, %17,5'i Kararsızım, %20'si Katılmıyorum, %15'i Kesinlikle Katılmıyorum, cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık % 47'si elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasının mevcut haliyle yeterli olduğunu belirttiği görülmektedir (Şekil 5.29).

Şekil 5.29. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesinde mevcut uygulamanın yeterli olduğu düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 33. Sorusunda katılımcılara, elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasında 11.06.2025 tarihinde yürürlüğe girecek olan 500 m² altında yapıların elektronik ortamda dağıtımdan çıkarılması düzenlemesinin doğru olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %6,7'si Kesinlikle Katılıyorum, %7,5'i Katılıyorum, %11,7'si Kararsızım, %12,5'i Katılmıyorum, %61,7'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %74'ü elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasında 500 m² altında yapıların dağıtım uygulamasından çıkarılmasının doğru olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.30).

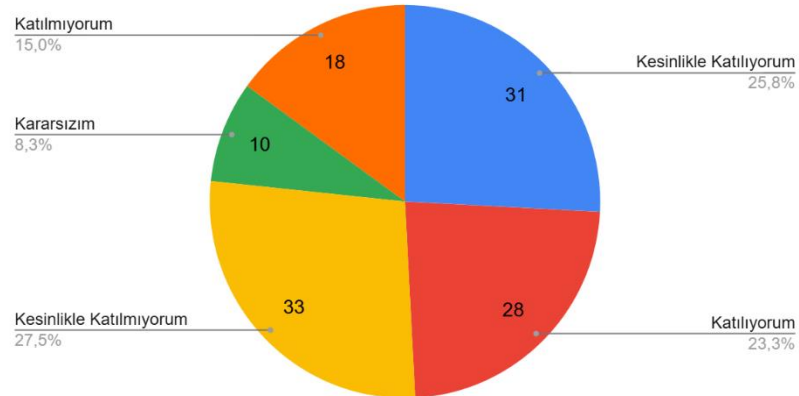
[Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında 11.06.2025 tarihinde yürürlüğe girecek olan 5...

Şekil 5.30. 11.06.2025 tarihinde yürürlüğe girecek olan 500 m² altında yapıların elektronik ortamda dağıtımdan çıkarılması düzenlemesinin doğru olduğu düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 34. Sorusunda katılımcılara, elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesi halinde 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının gerekli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %25,8'i Kesinlikle Katılıyorum, %23,3'ü Katılıyorum, %8,3'ü Kararsızım, %15'i Katılmıyorum, %27,5'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %49'u yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesi halinde 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının gerekli olduğunun belirttiği görülmektedir (Şekil 5.31).

[Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul e...

Şekil 5.31. 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının gerekli olduğu düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

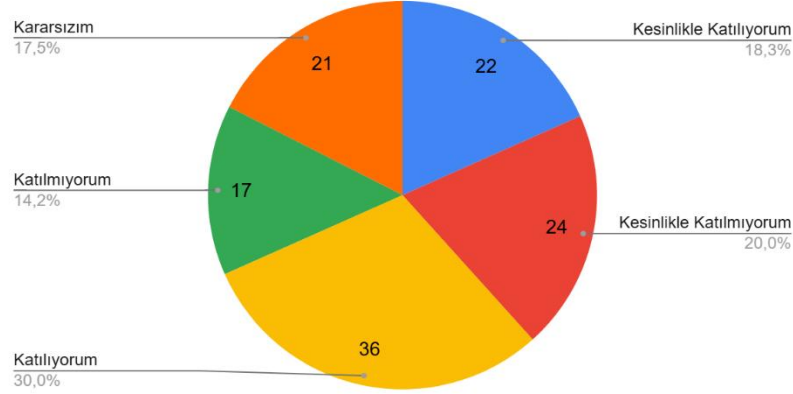
Anketin 35. Sorusunda katılımcılara, elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesi halinde 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının yeterli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %16,7'si Kesinlikle Katılıyorum, %27,5'i Katılıyorum, %15'i Kararsızım, %15'i Katılmıyorum, %25,8'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %44'ü yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesi halinde 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının yeterli olduğunun belirttiği görülmektedir (Şekil 5.32).

Şekil 5.32. 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının yeterli olduğu düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 36. Sorusunda katılımcılara, elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesinin fesih işlemlerine benzer şekilde gerekçelere dayandırılması gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %18,3'ü Kesinlikle Katılıyorum, %30'u Katılıyorum, %17,5'i Kararsızım, %14,2'si Katılmıyorum, %20'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %49'u yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesinin fesih işlemlerine benzer şekilde gerekçelere dayandırılması gerektiğini belirttiği görülmektedir (Şekil 5.33).

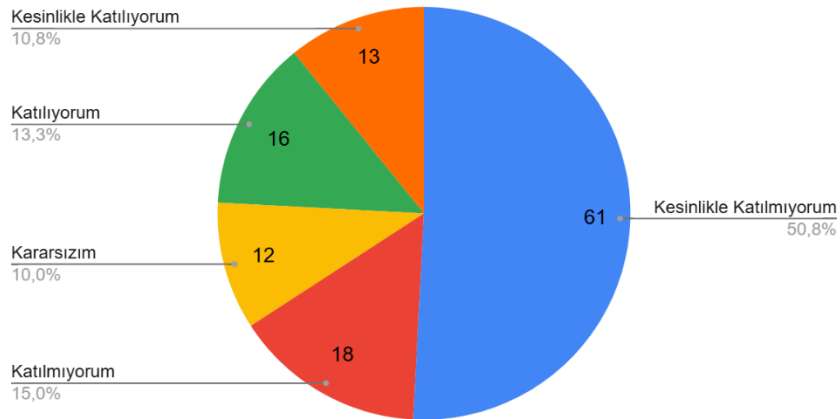
[Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul e...

Şekil 5.33. Alınmayan işlerde fesih işlemlerindekine benzer şekilde gerekçelere dayandırılması gerektiği düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 37. Sorusunda katılımcılara, elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasında, yapı sahibinin atanan yapı denetim kuruluşunu herhangi bir gerekçe göstermeksizin kabul etmemesi halinde yeniden bir yapı denetim kuruluşu atanması uygulamasında yapı sahibine cezai müeyyide verilmemesi düzenlemesinin doğru olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %10,8'i Kesinlikle Katılıyorum, %13,3'ü Katılıyorum, %10'u Kararsızım, %15'i Katılmıyorum, %50,8'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %66'sı yapı sahibinin denetim kuruluşunu herhangi bir gerekçe göstermeksizin kabul etmemesi halinde yeniden bir yapı denetim kuruluşu atanması uygulamasında yapı sahibine cezai müeyyide verilmemesinin doğru olmadığını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.34).

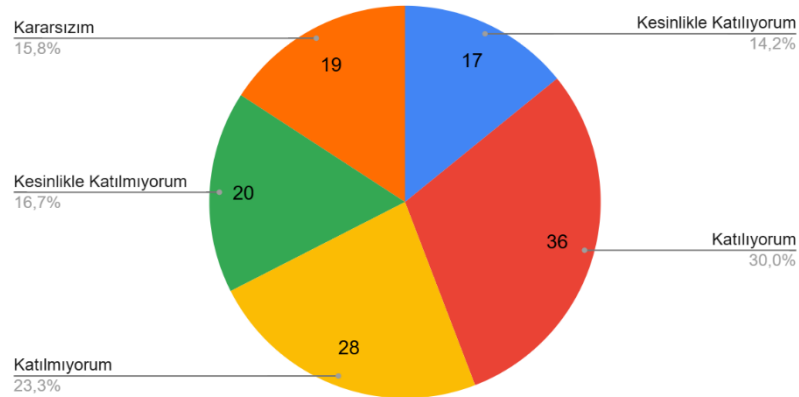
[Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında, yapı sahibinin atanan yapı denetim kuruluşu...

Şekil 5.34. Yapı sahibine cezai müeyyide verilmemesi düzenlemesinin doğru olduğu düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

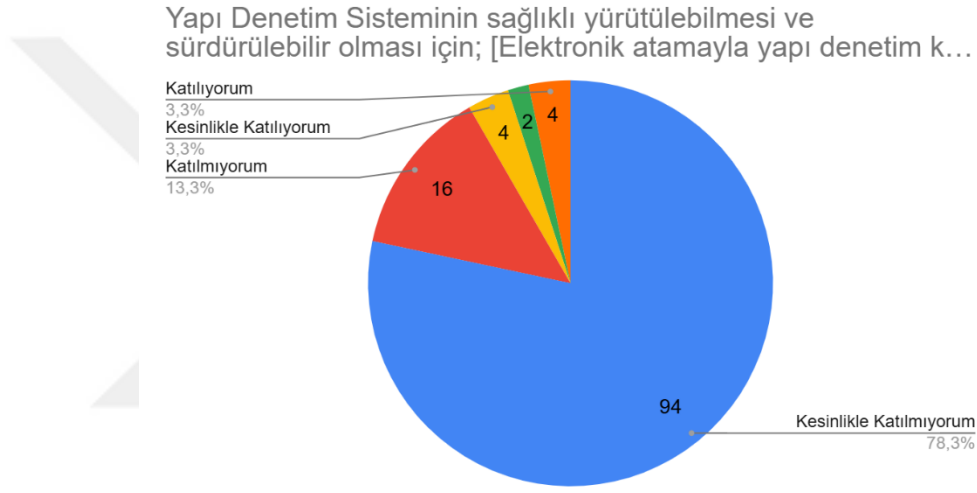
Anketin 38. Sorusunda katılımcılara, Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasının şeffaf ve objektif olacak şekilde yürütüldüğü düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %14,2'si Kesinlikle Katılıyorum, %30'u Katılıyorum, %15,8'i Kararsızım, %23,3'ü Katılmıyorum, %16,7'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %44'ü elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasının şeffaf ve objektif olacak şekilde yürütüldüğünü belirttiği görülmektedir (Şekil 5.35).

Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [Elektronik atamayla yapı denetim k...

Şekil 5.35. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasının şeffaf ve objektif olacak şekilde yürütüldüğü düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

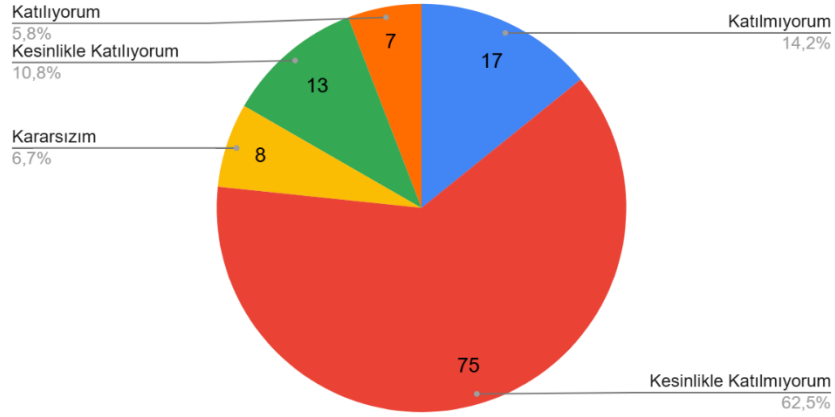
Anketin 39. Sorusunda katılımcılara, Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasının kaldırılması ve yapı sahiplerinin özgür iradesiyle yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasına geri dönülmesi gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %3,3'ü Kesinlikle Katılıyorum, %3,3'ü Katılıyorum, %1,6'sı Kararsızım, %13,3'ü Katılmıyorum, %78,3'ü Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %92'si elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasının kaldırılması ve yapı sahiplerinin özgür iradesiyle yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasına geri dönülmesi gerektiği düşüncesine katılmadıklarını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.36).

Şekil 5.36. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasının kaldırılması düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 40. Sorusunda katılımcılara, Bakanlık tarafından, Konya İlinde 2024 yılı için 96 adet yapı denetim kuruluşu sayısı belirlemiştir. Belirlenen kuruluş sayısının 2025 yılı için artırılması gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %10,8'i Kesinlikle Katılıyorum, %5,8'i Katılıyorum, %6,7'si Kararsızım, %14,2'si Katılmıyorum, %62,5'i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %77'si Konya İli için 2025 yılında yapı denetim kuruluşu sayısının artırılması gerektiği düşüncesine katılmadıklarını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.37).

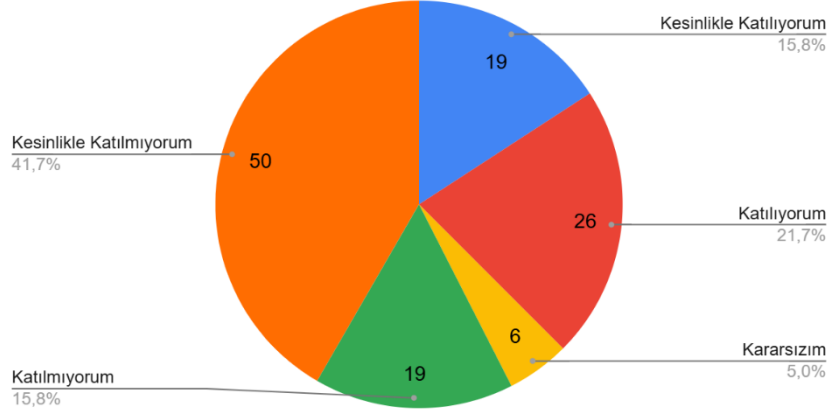
Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [“Bakanlığın, Konya İli için belirledi...

Şekil 5.37. Bakanlık tarafından, Konya İli için belirlenen kuruluş sayısının 2025 yılı için artırılması gerektiği düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 41. sorusunda katılımcılara, yapı denetimi kuruluşları çok fazla sayıda yapının denetimini üstlenmesi ve toplamda 360 bin m²'lik yapı denetimine izin verilmesi nedeniyle, denetim kalitesinden ödün verdiği görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %15,8'i Kesinlikle Katılıyorum, %21,7'si Katılıyorum, %5'i Kararsızım, %15,8'i Katılmıyorum, %41,7'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %58'i yapı denetim kuruluşlarının çok fazla sayıda yapının denetimini üstlenmesi ve toplamda 360 bin m²'lik yapı denetimine izin verilmesi nedeniyle, denetim kalitesinden ödün verildiği görüşüne katılmadıklarını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.38).

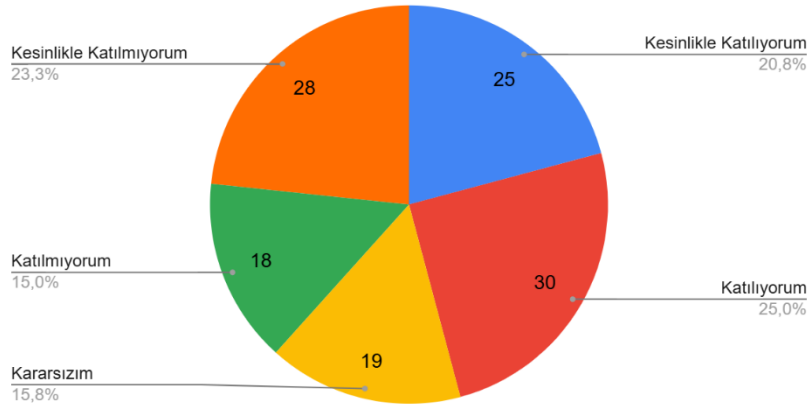
Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [Yapı denetim kuruluşlarının çok faz...

Şekil 5.38. Yapı denetimi kuruluşları çok fazla sayıda yapının denetimini üstlenmesi nedeniyle denetim kalitesinden ödün verildiği düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

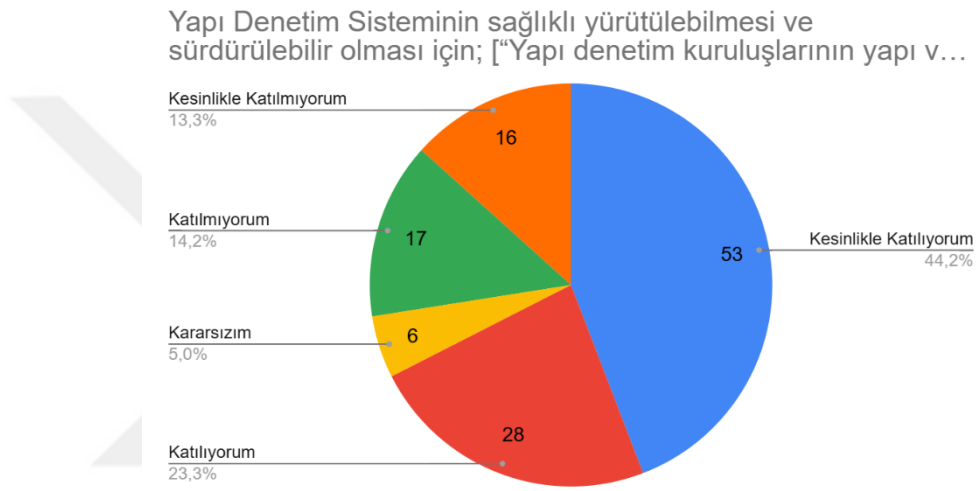
Anketin 42. sorusunda katılımcılara, Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren yapı müteahhitlerinin gruplandırılmasına yönelik yönetmeliğin, yapı kalitesini arttıracığı fikrine katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %20,8’i Kesinlikle Katılıyorum, %25’i Katılıyorum, %15,8’i Kararsızım, %15’i Katılmıyorum, %23,3’ü Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %46’sı yapı müteahhitlerinin gruplandırılmasının yapılarıdaki kaliteyi arttıracığı fikrine katıldıklarını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.39).

Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [2/6/2019 tarihinde yürürlüğe giren...

Şekil 5.39. Yapı Müteahhitlerinin Sınıflandırılması ve Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik” ile yapılarıdaki kalitenin artacağı düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

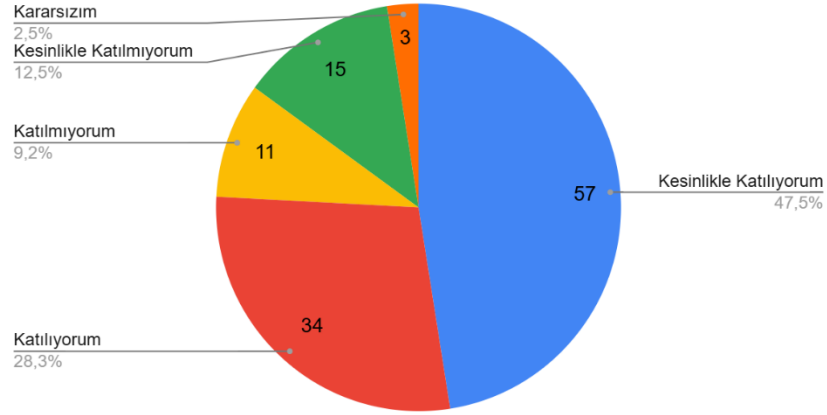
Anketin 43. sorusunda katılımcılara, “Yapı denetim kuruluşları tarafından, sorumluluğunu üstlendiği yapıları, görevleri gereği, mevzuat kapsamında denetlemesi yapı müteahhitlerini rahatsız etmektedir.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %44,2’si Kesinlikle Katılıyorum, %23,3’ü Katılıyorum, %5’i Kararsızım, %14,2’si Katılmıyorum, %13,3’ü Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %68’i “.... görevleri gereği, mevzuat kapsamında denetlemesi yapı müteahhitlerini rahatsız etmektedir.” görüşüne katıldıklarını belirttiği görülmektedir (Şekil 5.40).

Şekil 5.40. Yapı denetim kuruluşları tarafından, mevzuat kapsamında denetlemesi yapı müteahhitlerini rahatsız etmektedir görüşüne düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 44. sorusunda katılımcılara, “Konya İlinde, 01.01.2011 tarihinde, fenni mesuliyet uygulaması bırakılarak Yapı Denetimi Hakkında Kanununun uygulanmasına başlanması ile yapı kalitesi artmıştır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %47,5’i Kesinlikle Katılıyorum, %28,3’ü Katılıyorum, %2,5’i Kararsızım, %9,2’si Katılmıyorum, %12,5’ü Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %76’sı fenni mesuliyet uygulamasından, Yapı Denetimi Hakkında Kanunun uygulanmasına başlanması ile yapı kalitesinde artış olduğu görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir (Şekil 5.41).

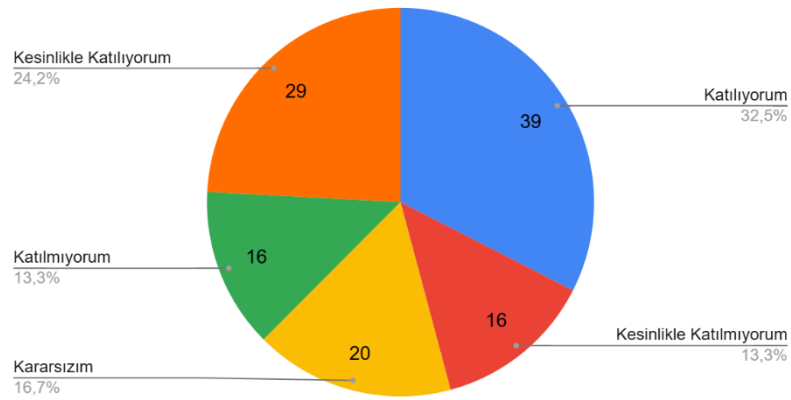
Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; ["Konya İlinde, 1/1/2011 tarihi itibarı...]

Şekil 5.41. Konya İlinde, fenni mesuliyet uygulaması bırakılarak Kanununun uygulanmasına başlanması ile yapı kalitesi artmıştır görüşüne düşüncesine verilen cevapların grafiksel gösterimi

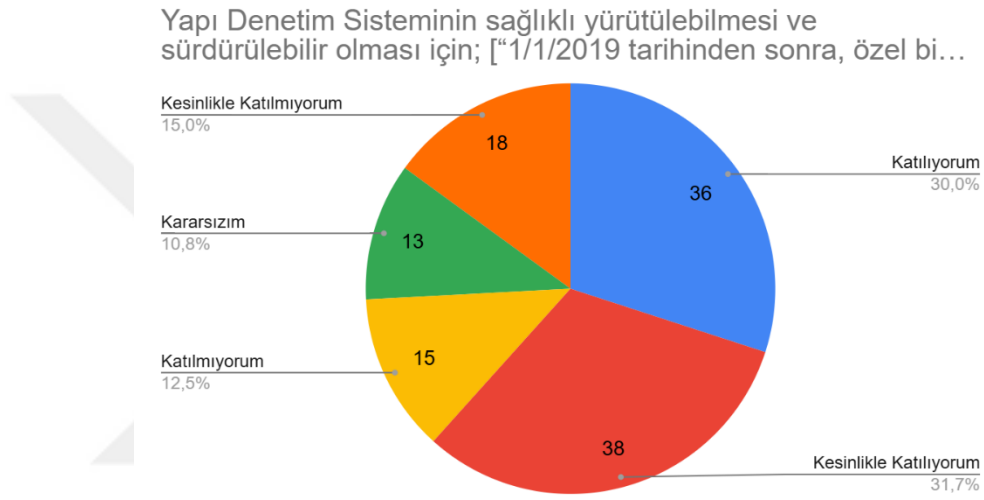
Anketin 45. sorusunda katılımcılara, “4708 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatla getirilen yapı denetim sistemi ile kaliteli, sağlam, güvenli, standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşılmıştır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %24,2’si Kesinlikle Katılıyorum, %32,5’i Katılıyorum, %16,7’si Kararsızım, %13,3’ü Katılmıyorum, %24,2’si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %57’si 4708 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatla getirilen yapı denetim sistemi ile kaliteli, sağlam, güvenli, standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşıldığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.42).

Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; ["4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkın...]

Şekil 5.42. 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ile standartlara uygun kaliteli yapı yapılması amacına ulaşılmıştır görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

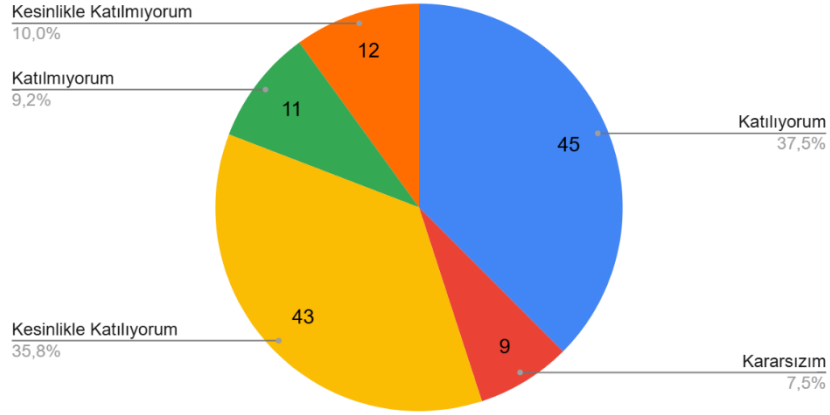
Anketin 46. sorusunda katılımcılara, “01.01.2019 tarihinde yapı denetim kuruluşlarının, elektronik ortamda belirlenmesi uygulaması yürürlüğe girdikten sonra başlanılan işlerde, yapı denetim firmalarının denetim kalitesine verdiği önemde artış olmuştur.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %31,7’si Kesinlikle Katılıyorum, %30’u Katılıyorum, %10,8’i Kararsızım, %12,5’i Katılmıyorum, %15’i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %62’si yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesinin karara bağlanmasının ardından; yapı ruhsatı alınan bir yapıda, yapı denetim firmalarının denetim kalitesine verdiği önemde artış olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.43).

Şekil 5.43. Yapı denetim kuruluşlarının, elektronik ortamda belirlenmesi uygulaması yürürlüğe girdikten sonra başlanılan işlerde, yapı denetim firmalarının denetim kalitesine verdiği önemde artış olmuştur görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 47. sorusunda katılımcılara, “Konya İlinde, 01.01.2019 tarihinde yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi uygulamasına geçilmesiyle, yapı kalitesinde artış olmuştur.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %35,8’i Kesinlikle Katılıyorum, %37,5’i Katılıyorum, %7,5’i Kararsızım, %9,2’si Katılmıyorum, %10’u Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %73’ü 01.01.2019 tarihinde yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi uygulamasına geçilmesiyle, yapı kalitesinde artış olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.44).

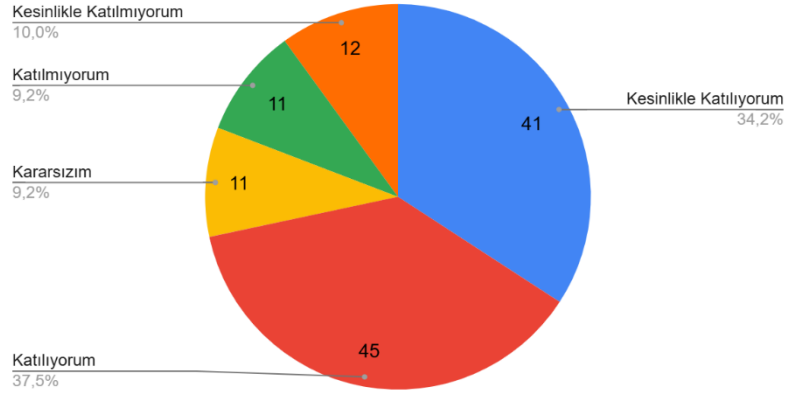
Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [“Konya İlinde, 1/1/2019 tarihinden i...

Şekil 5.44. Konya İlinde, yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi uygulamasına geçilmesiyle, yapı kalitesinde artış olmuştur görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 48. sorusunda katılımcılara, “Bakanlığın taşra teşkilatı olan İl Müdürlüğü yapı denetim çalışma birimi personelinin sürekli şantiye denetimi yapması, yapı denetim kuruluşlarının, denetim görevini daha iyi yapmasını sağlar ve yapı sahipleri veya yapı müteahhidinin yapı kalitesine verdiği önemi arttıracaktır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %34,2’si Kesinlikle Katılıyorum, %37,5’i Katılıyorum, %9,2’si Kararsızım, %9,2’si Katılmıyorum, %10’u Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %72’si Bakanlığın taşra teşkilatı olan İl Müdürlüğü yapı denetim çalışma birimi personelinin sürekli şantiye denetimi yapması, yapı denetim kuruluşlarının, denetim görevini daha iyi yapmasını sağlar ve yapı sahipleri veya yapı müteahhidinin yapı kalitesine verdiği önemi arttıracacağı yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.45).

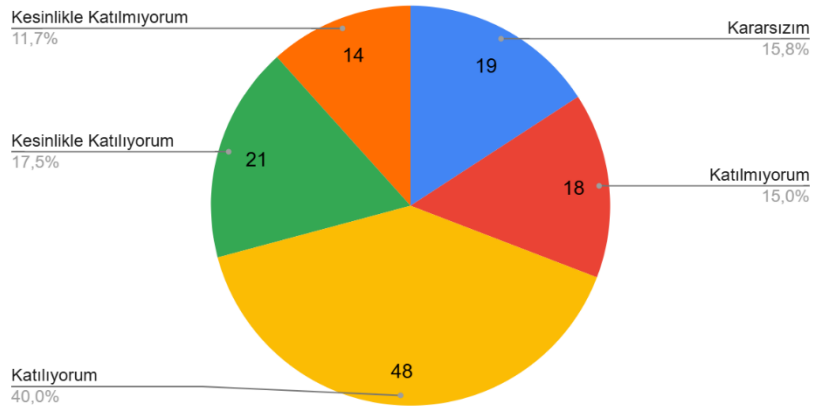
Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; ["Bakanlığın taşradaki teknik perso...

Şekil 5.45. Bakanlığın taşra teşkilatı olan yapı denetim çalışma biriminin sürekli şantiye denetimi yapması, denetimin daha iyi yapılmasına katkı sağlayacak görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 49. sorusunda katılımcılara “Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuatta yapılan değişikliklerden sonra yapı denetim sisteminin **son güncel hali** ile; kaliteli, sağlam, güvenli, standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşılmıştır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %17,5’i Kesinlikle Katılıyorum, %40’ı Katılıyorum, %15,8’i Kararsızım, %15’i Katılmıyorum, %11,7’si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %58’i yapı denetim sisteminin **son güncel hali** ile; kaliteli, sağlam, güvenli, standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşıldığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.46).

Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; ["4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkın...

Şekil 5.46. Kanununun son güncel hali ile kaliteli yapı yapılması amacına ulaşılmıştır görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

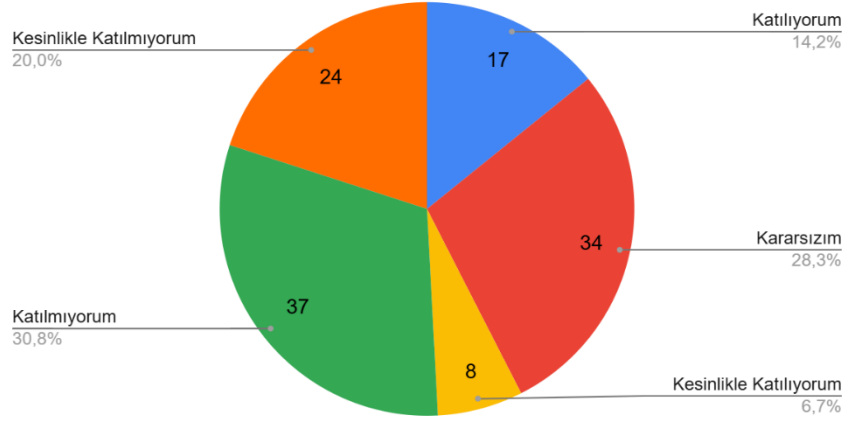
Anketin 50. sorusunda katılımcılara, “Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği’nde yapılan değişiklik ile yapı denetim hizmet bedeli, yılın başında, Bakanlıkça belirlenen gruplara göre belirlenen birim maliyet üzerinden hesaplanmaktadır. Bakanlıkça 2025 yılında belirlenen birim maliyetin, 2025 yılında yayımlanan yapı yaklaşım birim maliyetlerine göre düşük (II. Grup = 10.776,00.-TL, III. Grup = 21.358,00 TL gibi) belirlenmiştir.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %20’si Kesinlikle Katılıyorum, %11,7’si Katılıyorum, %22,5’i Kararsızım, %15,8’i Katılmıyorum, %30’u Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %46’sı Bakanlık tarafından açıklanan birim maliyetlerin düşük belirlendiği görüşüne katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.47).

Şekil 5.47. Bakanlık tarafından birim maliyetler 2025 yılı açıklanan yapı sınıflarına göre düşük belirlenmiştir görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 51. sorusunda katılımcılara “25.12.2018 tarihinde uygulanmaya başlanılan Elektronik Beton İzleme Sistemine göre, çip konularak alınan numunelerin 7 ve 28 günlük deney sonuçları, standartta belirtilen değerlerden daha düşük çıkmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %6,7’si Kesinlikle Katılıyorum, %14,2’si Katılıyorum, %28,3’ü Kararsızım, %30,8’i Katılmıyorum, %20’si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %51’i Elektronik Beton İzleme Sistemine göre, çip konularak alınan numunelerin 7 ve 28 günlük deney sonuçları, standartta belirtilen değerlerden daha düşük çıktığı görüşüne katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.48).

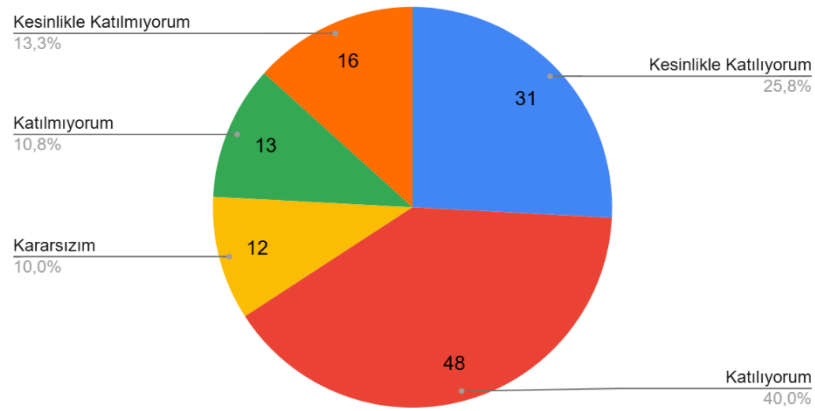
Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [“25/12/2018 tarihinden sonra uygul...

Şekil 5.48. EBİS’e göre, çip konularak alınan numunelerin 7 ve 28 günlük deney sonuçları, standartta belirtilen değerlerden daha düşük çıkmaktadır görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

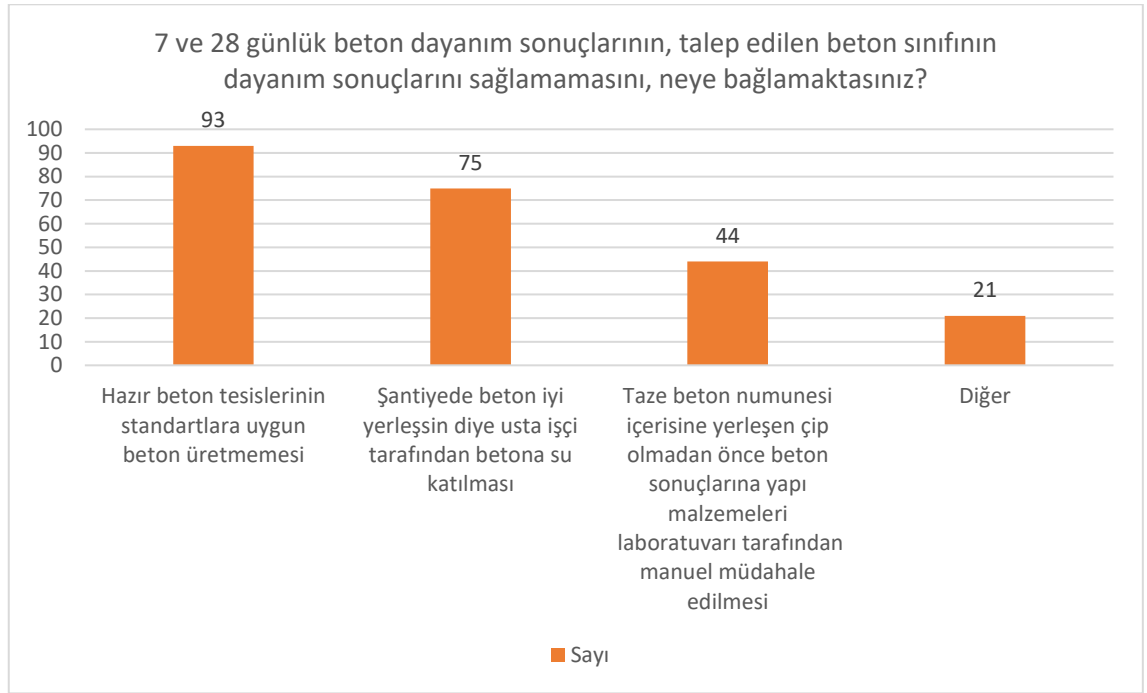
Anketin 52. sorusunda katılımcılara, “Sorumluluğunu üstlendiğiniz yapılarda, 25.12.2018 tarihinde uygulanmaya başlanılan Elektronik Beton İzleme Sistemine göre, numunelerin çip konularak alınması, yapıların beton kalitesini artırmıştır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %25,8’i Kesinlikle Katılıyorum, %40’ı Katılıyorum, %10’u Kararsızım, %10,8’i Katılmıyorum, %13,3’ü Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %66’ sı Elektronik Beton İzleme Sisteminde (EBİS), numunelerin çip konularak alınması yapıların beton kalitesini artış olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.49).

Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [“Sorumluluğunuz altındaki şantiyen...

Şekil 5.49. EBİS’ te taze beton numunelerine çip konulmasının binaların beton kalitesinde iyileşmeye neden olduğu görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 53. sorusunda katılımcılara, 7 ve 28 günlük deney sonuçlarını, istenilen değerlerden daha düşük çıktığını düşünüyorsanız, deney sonuçlarının, istenilen beton dayanım sonucunu sağlamamasını, neye bağlamaktasınız? diye sorulmuş, katılımcıların %78,8'i hazır beton tesislerinin standartlara uygun beton üretmemesi, %63,6'sı Şantiyede beton iyi yerleşsin diye usta işçi tarafından betona su katılması, %37,3'ü Taze beton numunesi içerisine yerleşen çip olmadan önce beton sonuçlarına yapı malzemeleri laboratuvarı tarafından manuel müdahale edilmesi, %16,8'i Diğer, cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %79'u Hazır beton tesislerinin standartlara uygun beton üretmediği yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.50).

Şekil 5.50. 7 ve 28 günlük deney sonuçlarını, istenilen değerlerden daha düşük çıktığını düşünüyorsanız, deney sonuçlarının, istenilen beton dayanım sonucunu sağlamamasını, neye bağlamaktasınız sorusuna verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 54. sorusunda katılımcılara, “sorumluluğunu üstlendiğiniz yapıda, beton dökülürken, yapı denetim kuruluşunun denetim elemanı nezaret etmekte olup, laboratuvar personeli ile birlikte numune alma aşamasındaki deneyler (çökme (slump) deneyi, beton sıcaklığı tayini vb.) yapılmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %19,2'si Kesinlikle Katılıyorum, %31,7'si Katılıyorum, %17,5'i Kararsızım, %17,5'i Katılmıyorum, %14,2'si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %51'i beton dökümü esnasında denetim personeli

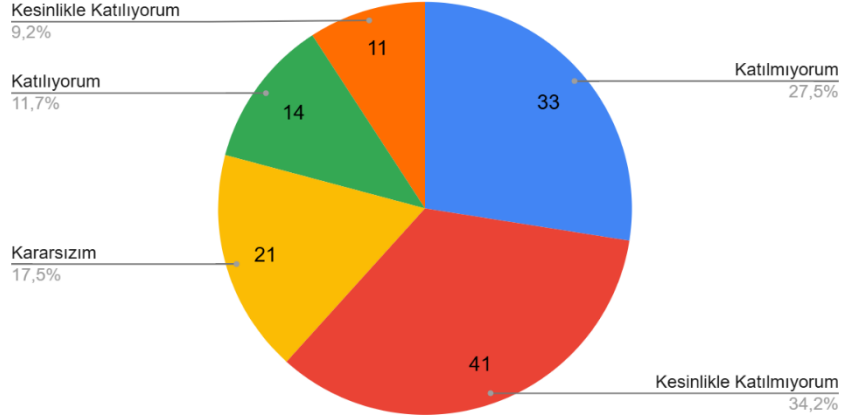
eşliğinde yapı malzemeleri laboratuvarı ile birlikte şantiye deneylerinin yapıldığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.51).

Şekil 5.51. Laboratuvar personeli ile numune alma aşamasındaki deneyler yapılmaktadır sorusuna verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 55. sorusunda katılımcılara, “Kanunun, 2. Maddesi, (f) bendi gereği, iş güvenliği tedbirlerini almayan ve mesleki yeterlilik belgesi bulunmayan işçi çalıştıran, şantiye şefi ve müteahhit ile ilgili, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirimde bulunulmakta ve müfettişi çağrılmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %9,2’si Kesinlikle Katılıyorum, %11,7’si Katılıyorum, %17,5’i Kararsızım, %27,5’i Katılmıyorum, %34,2’si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %62’si iş güvenliği tedbirlerini almayan ve mesleki yeterlilik belgesi bulunmayan işçi çalıştıran, şantiye şefi ve müteahhit ile ilgili, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirimde bulunulmadığı ve müfettiş çağrılmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.52).

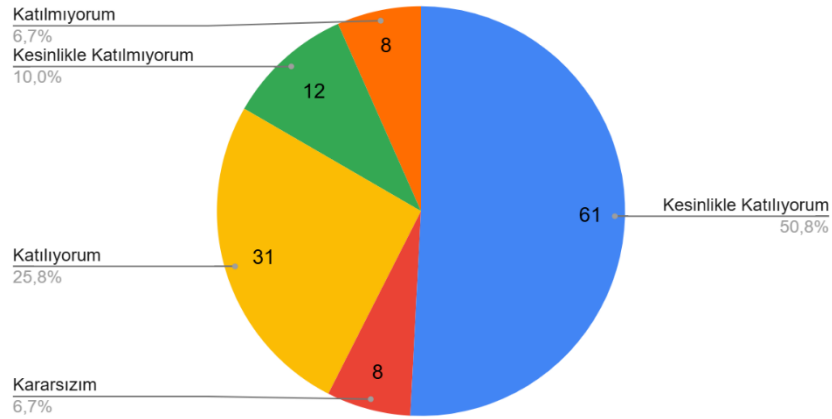
Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkınd...

Şekil 5.52. İş güvenliği tedbirlerini almayan şantiye şefi ve müteahhit ile ilgili, bildirimde bulunulmakta ve müfettişi çağrılmaktadır görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

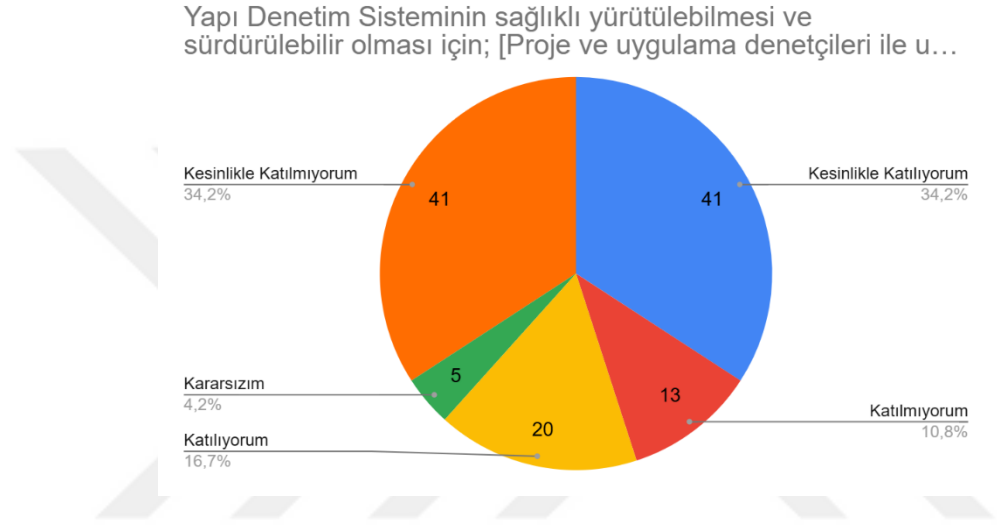
Anketin 56. sorusunda katılımcılara, “Ruhsat kesmeye yetkili idarelerde yapılan uygulamaların, idareden idareye farklılık göstermektedir.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %50,8’i Kesinlikle Katılıyorum, %25,8’i Katılıyorum, %6,7’si Kararsızım, %6,7’si Katılmıyorum, %10’u Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %77’si Ruhsat kesmeye yetkili idarelerde yapılan uygulamaların, idareden idareye farklılık gösterdiği yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.53).

Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [İlgili idarelerdeki uygulamalar, ilçed...

Şekil 5.53. İlgili idarelerdeki uygulamalar, idareden idareye farklılık göstermektedir görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

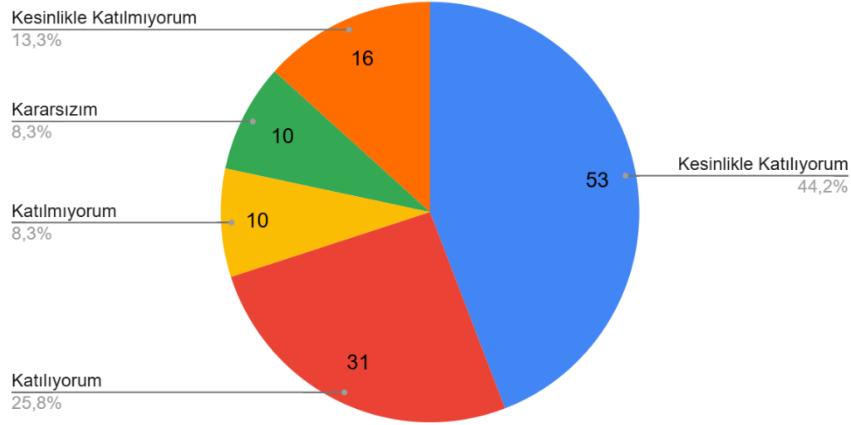
Anketin 57. sorusunda katılımcılara, “Yapı denetim kuruluşunda görev yapan denetçi mimar ve mühendislerine, getirilen 75 yaş sınırının 65 yaş sınırına getirilmeli” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %34,2’si Kesinlikle Katılıyorum, %16,7’si Katılıyorum, %4,2’si Kararsızım, %10,8’i Katılmıyorum, %34,2’si Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %51’i Proje ve uygulama denetçileri ile uygulama denetçilerine, getirilen 75 yaş sınırının 65 yaş sınırına getirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.54).

Şekil 5.54. Denetçi mimar ve mühendislerine, getirilen 75 yaş sınırının 65 yaş sınırına getirilmeli görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 58. sorusunda katılımcılara, “Yapı malikleri, yapım işinin başlangıcından bitimine kadar, projede değişiklik yapılmasını istemekte ve denetim kuruluşu personeli, yapıda denetim yapması gerekirken, proje tadilatı ile uğraşmak yapmak zorunda kalmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %44,2’si Kesinlikle Katılıyorum, %25,8’i Katılıyorum, %8,3’ü Kararsızım, %8,3’ü Katılmıyorum, %13,3’ü Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %70’i malikleri, yapım işinin başlangıcından bitimine kadar, projede değişiklik yapmak istemekte ve denetim kuruluşu personeli, yapıda denetim yapması gerekirken, proje tadilatı ile uğraşmak zorunda kaldığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.55).

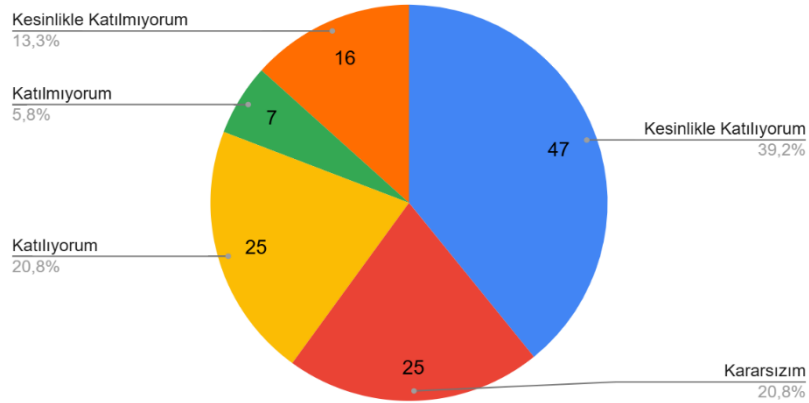
Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [Yapı sahipleri, iş % 100 seviyesine...

Şekil 5.55. Yapı malikleri, projede değişiklik yapılmasını istemekte ve denetim kuruluşu personeli, proje tadilatı ile uğraşmak zorunda kalmaktadır görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

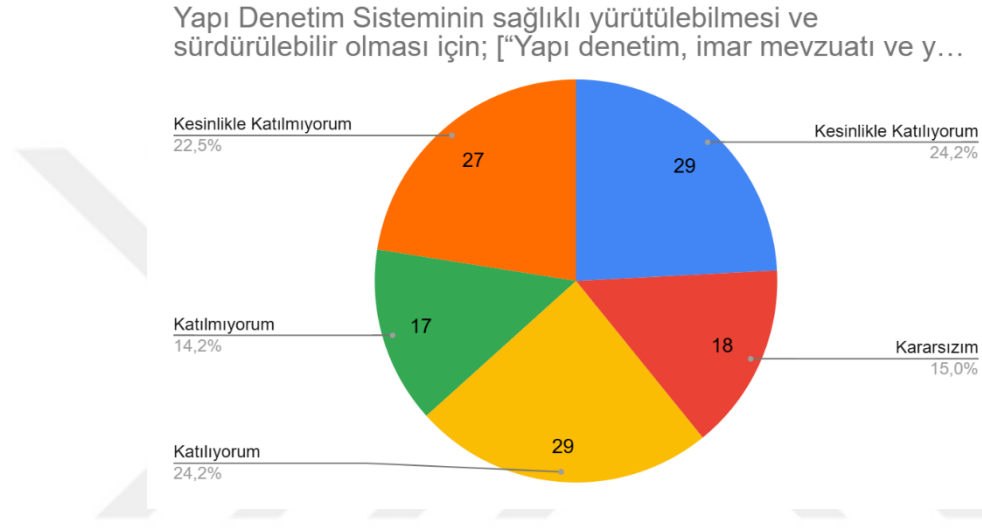
Anketin 59. sorusunda katılımcılara “Bir önceki soruya istinaden değişiklik taleplerine ilişkin proje tadilatının işin sonunda yapılması uygulamasına (as-build proje) geçilmesi için mevzuatın düzenlenmesi gerektiği” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %39,2’si Kesinlikle Katılıyorum, %20,8’i Katılıyorum, %20,8’i Kararsızım, %5,8’i Katılmıyorum, %13,3’ü Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %60’ı değişiklik taleplerine ilişkin proje tadilatının işin sonunda yapılması uygulamasına (as-build proje) geçilmesi için mevzuatın düzenlenmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.56).

Yapı Denetim Sisteminin sağlıklı yürütülebilmesi ve sürdürülebilir olması için; [“Bir önceki sorunun devamı olarak,...

Şekil 5.56. Proje tadilatının işin sonunda yapılması uygulamasına (as-build proje) geçilmesi için mevzuatın düzenlenmesi gerektiği görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

Anketin 60. sorusunda katılımcılara, “İmar veya yapı denetimi mevzuatı ile ilgili yaşadığınız sorunlarla veya ihtilaflarla ilgili Bakanlığın merkez ya da taşra teşkilatına ulaşılabilmekte ve çözüm bulunmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz? diye sorulmuş, katılımcıların %24,2’si Kesinlikle Katılıyorum, %24,2’si Katılıyorum, %15’i Kararsızım, %14,2’si Katılmıyorum, %22,5’i Kesinlikle Katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %48’i İmar veya yapı denetimi mevzuatı ile ilgili yaşanan sorunlarla veya ihtilaflarla ilgili Bakanlığın merkez ya da taşra teşkilatına ulaşılabilirdiği ve sorunlara çözüm bulunabildiği yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 5.57).

Şekil 5.57. Bakanlığın merkez ya da taşra teşkilatına ulaşılabilmekte ve çözüm bulunmaktadır görüşüne verilen cevapların grafiksel gösterimi

5.2. Ankete Katılanların Cinsiyet faktörüne göre farklılıkların analizi

Anket formunun ilk soruları cinsiyet, yaş, unvan vb. katılımcıyı tanımaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketin 22-60 arasında (53. Soru hariç) sorular yapı denetim sisteminin işleyişi ve sorunların belirlenmesine yönelik “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum” cevaplarından oluşan sorulardır. İstatistiksel analiz için, öncelikle verilen bu cevaplar, sırasıyla 1,2,3,4,5 şeklinde sayısallaştırılmıştır. Yapılan “Bağımsız Gruplar T Testi” sonucuna bakıldığında, eski ve yeni yerleşmelere ait kullanıcı memnuniyet puanlarının, istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde cinsiyet faktörüne göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir ($p < 0,05$), (Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1. Bağımsız Gruplar T- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ort.	Std.	sd	t	p
Soru22	Erkek	102	2,35	1,26	118	-0,979	0,896
	Kadın	18	2,67	1,24		-0,99	
Soru23	Erkek	102	2,46	1,15	118	1,193	0,709
	Kadın	18	2,11	1,13		1,206	
Soru24	Erkek	102	2,55	1,26	118	0,685	0,191
	Kadın	18	2,33	1,08		0,759	
Soru25	Erkek	102	1,67	0,92	118	0,242	0,691
	Kadın	18	1,61	0,78		0,272	
Soru26	Erkek	102	1,77	1,16	118	-0,39	0,829
	Kadın	18	1,89	1,08		-0,41	
Soru27	Erkek	102	2,56	1,40	118	1,28	0,076
	Kadın	18	2,11	1,18		1,439	
Soru28	Erkek	102	2,83	1,28	118	0,508	0,736
	Kadın	18	2,67	1,28		0,508	
Soru29	Erkek	102	2,55	1,24	118	2,865	0,092
	Kadın	18	1,67	0,97		3,4	
Soru30	Erkek	102	2,76	1,20	118	0,661	0,196
	Kadın	18	2,56	1,42		0,587	
Soru31	Erkek	102	4,05	1,38	118	-0,019	0,43
	Kadın	18	4,06	1,26		-0,02	
Soru32	Erkek	102	3,12	1,37	118	-0,943	0,315
	Kadın	18	3,44	1,25		-1,009	
Soru33	Erkek	102	1,89	1,30	118	0,862	0,322
	Kadın	18	1,61	1,09		0,976	
Soru34	Erkek	102	3,02	1,59	118	-0,496	0,848
	Kadın	18	3,22	1,63		-0,488	
Soru35	Erkek	102	2,91	1,48	118	-0,531	0,264
	Kadın	18	3,11	1,37		-0,563	
Soru36	Erkek	102	3,11	1,39	118	-0,317	0,522
	Kadın	18	3,22	1,52		-0,299	
Soru37	Erkek	102	2,10	1,43	118	-1,544	0,72
	Kadın	18	2,67	1,50		-1,497	
Soru38	Erkek	102	2,98	1,33	118	-0,707	0,74
	Kadın	18	3,22	1,40		-0,683	
Soru39	Erkek	102	1,40	0,94	118	0,054	0,886
	Kadın	18	1,39	0,98		0,053	
Soru40	Erkek	102	1,89	1,39	118	0,166	0,632
	Kadın	18	1,83	1,38		0,166	
Soru41	Erkek	102	2,36	1,53	118	-3,062	0,491
	Kadın	18	3,56	1,50		-3,095	
Soru42	Erkek	102	3,07	1,48	118	0,328	0,486
	Kadın	18	2,94	1,47		0,329	
Soru43	Erkek	102	3,69	1,52	118	-0,387	0,112
	Kadın	18	3,83	1,29		-0,432	

	Cinsiyet	N	Ort.	Std.	sd	t	p
Soru44	Erkek	102	3,97	1,43	118	1,463	0,68
	Kadın	18	3,44	1,25		1,612	
Soru45	Erkek	102	3,50	1,32	118	1,795	0,502
	Kadın	18	2,89	1,41		1,712	
Soru46	Erkek	102	3,58	1,46	118	1,28	0,201
	Kadın	18	3,11	1,23		1,442	
Soru47	Erkek	102	3,86	1,30	118	1,268	0,92
	Kadın	18	3,44	1,25		1,304	
Soru48	Erkek	102	3,75	1,30	118	-0,237	0,598
	Kadın	18	3,83	1,25		-0,244	
Soru49	Erkek	102	3,43	1,25	118	1,34	0,698
	Kadın	18	3,00	1,33		1,282	
Soru50	Erkek	102	2,77	1,55	118	0,281	0,02
	Kadın	18	2,67	1,19		0,338	
Soru51	Erkek	102	2,59	1,15	118	0,484	0,861
	Kadın	18	2,44	1,20		0,472	
Soru52	Erkek	102	3,57	1,32	118	0,523	0,381
	Kadın	18	3,39	1,50		0,477	
Soru54	Erkek	102	3,32	1,33	118	1,61	0,943
	Kadın	18	2,78	1,31		1,628	
Soru55	Erkek	102	2,33	1,31	118	-0,166	0,804
	Kadın	18	2,39	1,33		-0,163	
Soru56	Erkek	102	4,11	1,27	118	1,982	0,121
	Kadın	18	3,44	1,54		1,725	
Soru57	Erkek	102	2,97	1,76	118	-1,319	0,058
	Kadın	18	3,56	1,58		-1,423	
Soru58	Erkek	102	3,85	1,40	118	1,122	0,3
	Kadın	18	3,44	1,58		1,028	
Soru59	Erkek	102	3,69	1,36	118	0,366	0,24
	Kadın	18	3,56	1,62		0,323	
Soru60	Erkek	102	3,17	1,50	118	0,578	0,838
	Kadın	18	2,94	1,51		0,575	

Çizelge 5.1’ de bazı kısaltma ve semboller kullanılmış olup, bunlar N: Örneklem sayısı, Ort: ortalama, Sd: serbestlik derecesi, p: anlamlı fark hata oranını, t : İki grup ortalamaları arasındaki farkın standart hataya oranını göstermektedir.

5.3. Ankete Katılanların Çalıştığı Kurum / Kuruluş faktörüne göre farklılıkların analizi

Anket formunun ilk soruları cinsiyet, yaş, unvan vb. katılımcıyı tanımaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketin 22-60 arasında sorular yapı denetim sisteminin işleyişi ve sorunların belirlenmesine yönelik “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum” cevaplarından oluşan sorulardır. İstatistiksel analiz için, öncelikle verilen bu cevaplar, sırasıyla 1,2,3,4,5 şeklinde sayısallaştırılmıştır. Bu sorular için yapılan “Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Testi” sonuçları Çizelge 5.2’

de gösterilmektedir. Sonuçlara bakıldığında, kullanıcı puanlarının, istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde çalıştığı kurum/kuruluş faktörüne göre, 22, 23, 26, 27, 29, 30, 31, 34, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 57 ve 60 numaralı sorular için anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir.

Çizelge 5.2. Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru 22	Çevre, Şehir.	16	3,3125	1,13835	Gruplar Arası	16,251	4	4,063	2,739	0,032
	Müteahhit	10	2,1000	1,10050	Grup İçi	170,549	115	1,483		
	İlgili İdare	19	2,2105	1,27275	Toplam	186,800	119			
	Şantiye Şefi	10	2,5000	1,43372						
	Yapı denetim	65	2,2615	1,20256						
	Toplam	120	2,4000	1,25290						
Soru 23	Çevre, Şehir.	16	2,0625	0,92871	Gruplar Arası	33,018	4	8,254	7,657	<0,001
	Müteahhit	10	2,0000	1,15470	Grup İçi	123,974	115	1,078		
	İlgili İdare	19	1,6316	0,89508	Toplam	156,992	119			
	Şantiye Şefi	10	1,8000	0,63246						
	Yapı denetim	65	2,8769	1,12511						
	Toplam	120	2,4083	1,14859						
Soru 24	Çevre, Şehir.	16	2,5000	0,89443	Gruplar Arası	18,600	4	4,650	3,314	0,013
	Müteahhit	10	2,2000	1,22927	Grup İçi	161,367	115	1,403		
	İlgili İdare	19	3,3158	1,52944	Toplam	179,967	119			
	Şantiye Şefi	10	1,8000	1,03280						
	Yapı denetim	65	2,4462	1,14606						
	Toplam	120	2,5167	1,22977						
Soru 25	Çevre, Şehir.	16	1,6250	0,71880	Gruplar Arası	6,648	4	1,662	2,164	0,077
	Müteahhit	10	2,1000	1,44914	Grup İçi	88,344	115	0,768		
	İlgili İdare	19	2,0526	0,97032	Toplam	94,992	119			
	Şantiye Şefi	10	1,5000	0,70711						
	Yapı denetim	65	1,5077	0,79300						
	Toplam	120	1,6583	0,89345						
Soru 26	Çevre, Şehir.	16	2,0000	1,03280	Gruplar Arası	45,287	4	11,322	11,782	<0,001
	Müteahhit	10	2,3000	1,63639	Grup İçi	110,505	115	0,961		
	İlgili İdare	19	2,8947	1,28646	Toplam	155,792	119			
	Şantiye Şefi	10	2,2000	1,13529						
	Yapı denetim	65	1,2769	0,67332						
	Toplam	120	1,7917	1,14419						
Soru 27	Çevre, Şehir.	16	2,1250	1,08781	Gruplar Arası	38,536	4	9,634	5,974	<0,001
	Müteahhit	10	2,0000	1,15470	Grup İçi	185,455	115	1,613		
	İlgili İdare	19	1,6842	0,82007	Toplam	223,992	119			
	Şantiye Şefi	10	1,8000	1,22927						
	Yapı denetim	65	3,0000	1,42522						
	Toplam	120	2,4917	1,37196						

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru 28	Çevre, Şehir.	16	3,0625	,92871	Gruplar Arası	2,095	4	0,524	0,313	0,869
	Müteahhit	10	2,6000	1,42984	Grup İçi	192,497	115	1,674		
	İlgili İdare	19	2,6316	1,38285	Toplam	194,592	119			
	Şantiye Şefi	10	2,8000	1,54919						
	Yapı denetim	65	2,8308	1,28171						
	Toplam	120	2,8083	1,27876						
Soru 29	Çevre, Şehir.	16	1,5000	0,63246	Gruplar Arası	62,884	4	15,721	15,031	<0,001
	Müteahhit	10	2,3000	0,94868	Grup İçi	120,283	115	1,046		
	İlgili İdare	19	1,3684	0,76089	Toplam	183,167	119			
	Şantiye Şefi	10	1,9000	0,99443						
	Yapı denetim	65	3,0462	1,16499						
	Toplam	120	2,4167	1,24065						
Soru 30	Çevre, Şehir.	16	1,8125	0,83417	Gruplar Arası	24,947	4	6,237	4,582	0,002
	Müteahhit	10	2,8000	1,13529	Grup İçi	156,520	115	1,361		
	İlgili İdare	19	3,3684	1,46099	Toplam	181,467	119			
	Şantiye Şefi	10	2,2000	1,22927						
	Yapı denetim	65	2,8462	1,13510						
	Toplam	120	2,7333	1,23488						
Soru 31	Çevre, Şehir.	16	3,8125	1,47054	Gruplar Arası	21,205	4	5,301	3,071	0,019
	Müteahhit	10	3,1000	1,66333	Grup İçi	198,495	115	1,726		
	İlgili İdare	19	3,7895	1,51213	Toplam	219,700	119			
	Şantiye Şefi	10	3,6000	1,42984						
	Yapı denetim	65	4,4000	1,12916						
	Toplam	120	4,0500	1,35876						
Soru 32	Çevre, Şehir.	16	3,3125	1,25000	Gruplar Arası	5,687	4	1,422	0,768	0,548
	Müteahhit	10	2,6000	1,42984	Grup İçi	212,979	115	1,852		
	İlgili İdare	19	3,1579	1,53707	Toplam	218,667	119			
	Şantiye Şefi	10	2,8000	1,22927						
	Yapı denetim	65	3,2769	1,34057						
	Toplam	120	3,1667	1,35556						
Soru 33	Çevre, Şehir.	16	1,6250	0,95743	Gruplar Arası	3,576	4	0,894	0,542	0,705
	Müteahhit	10	2,2000	1,54919	Grup İçi	189,724	115	1,650		
	İlgili İdare	19	1,8947	1,37011	Toplam	193,300	119			
	Şantiye Şefi	10	2,2000	1,61933						
	Yapı denetim	65	1,7846	1,23101						
	Toplam	120	1,8500	1,27451						
Soru 34	Çevre, Şehir.	16	3,4375	1,31498	Gruplar Arası	40,001	4	10,000	4,394	0,002
	Müteahhit	10	3,2000	1,61933	Grup İçi	261,699	115	2,276		
	İlgili İdare	19	4,0000	1,45297	Toplam	301,700	119			
	Şantiye Şefi	10	3,7000	1,70294						
	Yapı denetim	65	2,5538	1,52101						
	Toplam	120	3,0500	1,59226						

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru 35	Çevre, Şehir.	16	3,1250	1,20416	Gruplar Arası	3,640	4	0,910	0,417	0,796
	Müteahhit	10	2,6000	1,42984	Grup İçi	250,951	115	2,182		
	İlgili İdare	19	3,0526	1,61499	Toplam	254,592	119			
	Şantiye Şefi	10	3,3000	1,63639						
	Yapı denetim	65	2,8615	1,47772						
	Toplam	120	2,9417	1,46268						
Soru 36	Çevre, Şehir.	16	3,6875	1,30224	Gruplar Arası	16,217	4	4,054	2,130	0,082
	Müteahhit	10	2,6000	1,17379	Grup İçi	218,908	115	1,904		
	İlgili İdare	19	3,5789	1,42657	Toplam	235,125	119			
	Şantiye Şefi	10	2,5000	1,64992						
	Yapı denetim	65	3,0308	1,36896						
	Toplam	120	3,1250	1,40565						
Soru 37	Çevre, Şehir.	16	2,2500	1,34164	Gruplar Arası	3,374	4	0,843	0,393	0,813
	Müteahhit	10	2,2000	1,31656	Grup İçi	246,593	115	2,144		
	İlgili İdare	19	2,4211	1,53897	Toplam	249,967	119			
	Şantiye Şefi	10	2,5000	1,50923						
	Yapı denetim	65	2,0462	1,48356						
	Toplam	120	2,1833	1,44933						
Soru 38	Çevre, Şehir.	16	3,3750	1,14746	Gruplar Arası	3,323	4	0,831	0,458	0,766
	Müteahhit	10	2,9000	1,10050	Grup İçi	208,644	115	1,814		
	İlgili İdare	19	3,0526	1,47097	Toplam	211,967	119			
	Şantiye Şefi	10	3,2000	1,54919						
	Yapı denetim	65	2,9077	1,35466						
	Toplam	120	3,0167	1,33463						
Soru 39	Çevre, Şehir.	16	1,4375	1,03078	Gruplar Arası	20,057	4	5,014	6,804	<0,001
	Müteahhit	10	2,7000	1,33749	Grup İçi	84,743	115	0,737		
	İlgili İdare	19	1,3684	0,95513	Toplam	104,800	119			
	Şantiye Şefi	10	1,5000	0,97183						
	Yapı denetim	65	1,1846	0,65889						
	Toplam	120	1,4000	0,93844						
Soru 40	Çevre, Şehir.	16	1,6875	1,07819	Gruplar Arası	39,924	4	9,981	6,156	<0,001
	Müteahhit	10	2,5000	1,50923	Grup İçi	186,442	115	1,621		
	İlgili İdare	19	2,1053	1,32894	Toplam	226,367	119			
	Şantiye Şefi	10	3,5000	1,64992						
	Yapı denetim	65	1,5231	1,20036						
	Toplam	120	1,8833	1,37922						
Soru 41	Çevre, Şehir.	16	3,6250	1,02470	Gruplar Arası	76,172	4	19,043	9,971	<0,001
	Müteahhit	10	2,8000	1,75119	Grup İçi	219,620	115	1,910		
	İlgili İdare	19	3,4211	1,74215	Toplam	295,792	119			
	Şantiye Şefi	10	3,5000	1,77951						
	Yapı denetim	65	1,8308	1,20635						
	Toplam	120	2,5417	1,57659						

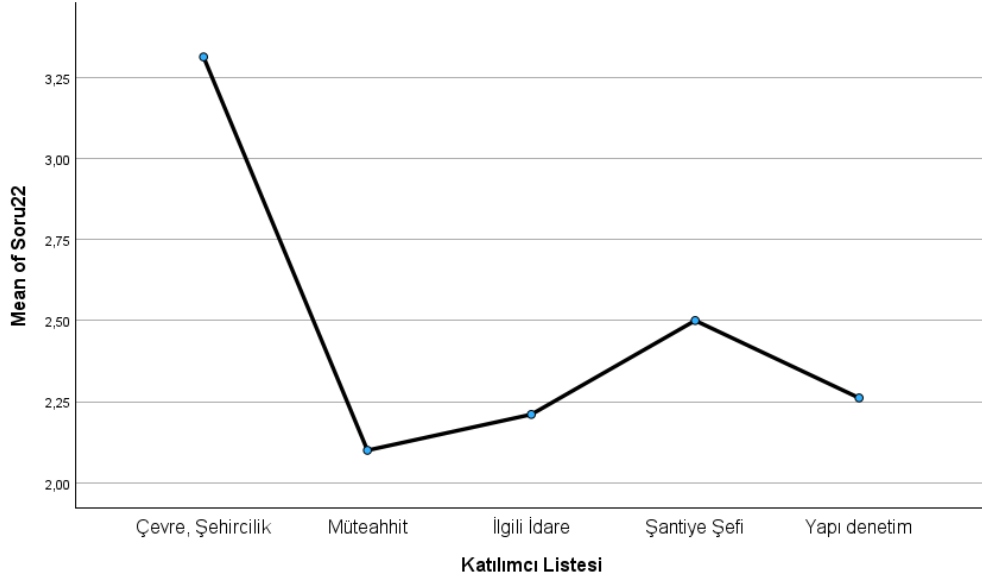
Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru 42	Çevre, Şehir.	16	2,9375	1,06262	Gruplar Arası	4,598	4	1,149	0,518	0,723
	Müteahhit	10	2,7000	1,63639	Grup İçi	255,102	115	2,218		
	İlgili İdare	19	3,1579	1,46299	Toplam	259,700	119			
	Şantiye Şefi	10	2,6000	1,57762						
	Yapı denetim	65	3,1692	1,54686						
	Toplam	120	3,0500	1,47728						
Soru 43	Çevre, Şehir.	16	4,0625	0,77190	Gruplar Arası	37,374	4	9,344	4,809	0,001
	Müteahhit	10	2,3000	1,41814	Grup İçi	223,418	115	1,943		
	İlgili İdare	19	3,1579	1,64192	Toplam	260,792	119			
	Şantiye Şefi	10	3,3000	1,70294						
	Yapı denetim	65	4,0615	1,37928						
	Toplam	120	3,7083	1,48038						
Soru 44	Çevre, Şehir.	16	4,2500	0,57735	Gruplar Arası	41,298	4	10,325	6,049	<0,001
	Müteahhit	10	3,1000	1,66333	Grup İçi	196,294	115	1,707		
	İlgili İdare	19	2,9474	1,61499	Toplam	237,592	119			
	Şantiye Şefi	10	3,2000	1,54919						
	Yapı denetim	65	4,3077	1,23647						
	Toplam	120	3,8917	1,41300						
Soru 45	Çevre, Şehir.	16	3,2500	0,93095	Gruplar Arası	31,025	4	7,756	4,849	0,001
	Müteahhit	10	3,0000	1,33333	Grup İçi	183,967	115	1,600		
	İlgili İdare	19	2,6842	1,45498	Toplam	214,992	119			
	Şantiye Şefi	10	2,6000	1,26491						
	Yapı denetim	65	3,8462	1,26529						
	Toplam	120	3,4083	1,34412						
Soru 46	Çevre, Şehir.	16	3,5625	0,81394	Gruplar Arası	57,463	4	14,366	8,857	<0,001
	Müteahhit	10	3,0000	1,56347	Grup İçi	186,528	115	1,622		
	İlgili İdare	19	2,4737	1,38918	Toplam	243,992	119			
	Şantiye Şefi	10	2,3000	1,56702						
	Yapı denetim	65	4,0615	1,23588						
	Toplam	120	3,5083	1,43190						
Soru 47	Çevre, Şehir.	16	3,9375	0,44253	Gruplar Arası	25,643	4	6,411	4,248	0,003
	Müteahhit	10	3,3000	1,41814	Grup İçi	173,557	115	1,509		
	İlgili İdare	19	3,2105	1,47494	Toplam	199,200	119			
	Şantiye Şefi	10	2,9000	1,44914						
	Yapı denetim	65	4,1538	1,21489						
	Toplam	120	3,8000	1,29381						
Soru 48	Çevre, Şehir.	16	4,4375	0,51235	Gruplar Arası	13,098	4	3,274	2,042	0,093
	Müteahhit	10	3,1000	1,37032	Grup İçi	184,369	115	1,603		
	İlgili İdare	19	3,5789	1,46499	Toplam	197,467	119			
	Şantiye Şefi	10	3,5000	1,58114						
	Yapı denetim	65	3,8000	1,26491						
	Toplam	120	3,7667	1,28817						

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru 49 Çevre, Şehir.	Müteahhit	16	3,3125	0,94648	Gruplar Arası	8,982	4	2,245	1,428	0,229
	İlgili İdare	10	3,1000	1,19722	Grup İçi	180,885	115	1,573		
	Şantiye Şefi	19	2,9474	1,54466	Toplam	189,867	119			
	Yapı denetim	10	3,0000	1,24722						
		65	3,6000	1,23491						
	Toplam	120	3,3667	1,26314						
Soru 50 Çevre, Şehir.	Müteahhit	16	3,2500	0,93095	Gruplar Arası	14,318	4	3,580	1,636	0,170
	İlgili İdare	10	3,4000	1,34990	Grup İçi	251,673	115	2,188		
	Şantiye Şefi	19	2,7895	1,27275	Toplam	265,992	119			
	Yapı denetim	10	3,1000	1,37032						
		65	2,4769	1,65933						
	Toplam	120	2,7583	1,49507						
Soru 51 Çevre, Şehir.	Müteahhit	16	2,5625	1,20934	Gruplar Arası	3,230	4	0,807	0,594	0,667
	İlgili İdare	10	3,0000	1,33333	Grup İçi	156,237	115	1,359		
	Şantiye Şefi	19	2,7368	1,24017	Toplam	159,467	119			
	Yapı denetim	10	2,4000	1,34990						
		65	2,4769	1,07685						
	Toplam	120	2,5667	1,15761						
Soru 52 Çevre, Şehir.	Müteahhit	16	4,1875	,54391	Gruplar Arası	15,722	4	3,931	2,282	0,065
	İlgili İdare	10	2,9000	1,52388	Grup İçi	198,069	115	1,722		
	Şantiye Şefi	19	3,0526	1,26814	Toplam	213,792	119			
	Yapı denetim	10	3,6000	1,50555						
		65	3,6154	1,38848						
	Toplam	120	3,5417	1,34036						
Soru 54 Çevre, Şehir.	Müteahhit	16	3,1875	0,91059	Gruplar Arası	18,210	4	4,553	2,702	0,034
	İlgili İdare	10	2,9000	0,99443	Grup İçi	193,781	115	1,685		
	Şantiye Şefi	19	2,6842	1,29326	Toplam	211,992	119			
	Yapı denetim	10	2,6000	1,26491						
		65	3,5692	1,41387						
	Toplam	120	3,2417	1,33471						
Soru 55 Çevre, Şehir.	Müteahhit	16	2,0000	1,09545	Gruplar Arası	4,686	4	1,171	0,679	0,608
	İlgili İdare	10	2,8000	1,13529	Grup İçi	198,306	115	1,724		
	Şantiye Şefi	19	2,3684	1,53516	Toplam	202,992	119			
	Yapı denetim	10	2,1000	1,19722						
		65	2,3846	1,33103						
	Toplam	120	2,3417	1,30607						
Soru 56 Çevre, Şehir.	Müteahhit	16	4,3125	0,79320	Gruplar Arası	12,948	4	3,237	1,899	0,115
	İlgili İdare	10	3,6000	1,50555	Grup İçi	196,043	115	1,705		
	Şantiye Şefi	19	3,3684	1,38285	Toplam	208,992	119			
	Yapı denetim	10	4,0000	1,49071						
		65	4,1846	1,32160						
	Toplam	120	4,0083	1,32523						

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p
Soru 57	Çevre, Şehir.	16	4,0000	1,46059	Gruplar Arası	53,955	4	13,489	5,059 <0,001
	Müteahhit	10	3,6000	1,50555	Grup İçi	306,636	115	2,666	
	İlgili İdare	19	3,3684	1,80156	Toplam	360,592	119		
	Şantiye Şefi	10	4,2000	1,22927					
	Yapı denetim	65	2,4769	1,68734					
	Toplam	120	3,0583	1,74074					
Soru 58	Çevre, Şehir.	16	4,1250	0,80623	Gruplar Arası	20,130	4	5,032	2,611 0,039
	Müteahhit	10	3,1000	1,37032	Grup İçi	221,662	115	1,927	
	İlgili İdare	19	3,2105	1,68585	Toplam	241,792	119		
	Şantiye Şefi	10	3,3000	1,82878					
	Yapı denetim	65	4,0615	1,33319					
	Toplam	120	3,7917	1,42543					
Soru 59	Çevre, Şehir.	16	4,0625	0,85391	Gruplar Arası	6,806	4	1,702	,874 0,482
	Müteahhit	10	3,7000	1,49443	Grup İçi	223,860	115	1,947	
	İlgili İdare	19	3,2632	1,62761	Toplam	230,667	119		
	Şantiye Şefi	10	4,0000	1,33333					
	Yapı denetim	65	3,6308	1,42049					
	Toplam	120	3,6667	1,39226					
Soru 60	Çevre, Şehir.	16	4,3125	,87321	Gruplar Arası	34,393	4	8,598	4,235 0,003
	Müteahhit	10	2,9000	1,52388	Grup İçi	233,474	115	2,030	
	İlgili İdare	19	2,3684	1,38285	Toplam	267,867	119		
	Şantiye Şefi	10	3,3000	1,82878					
	Yapı denetim	65	3,0769	1,46103					
	Toplam	120	3,1333	1,50033					

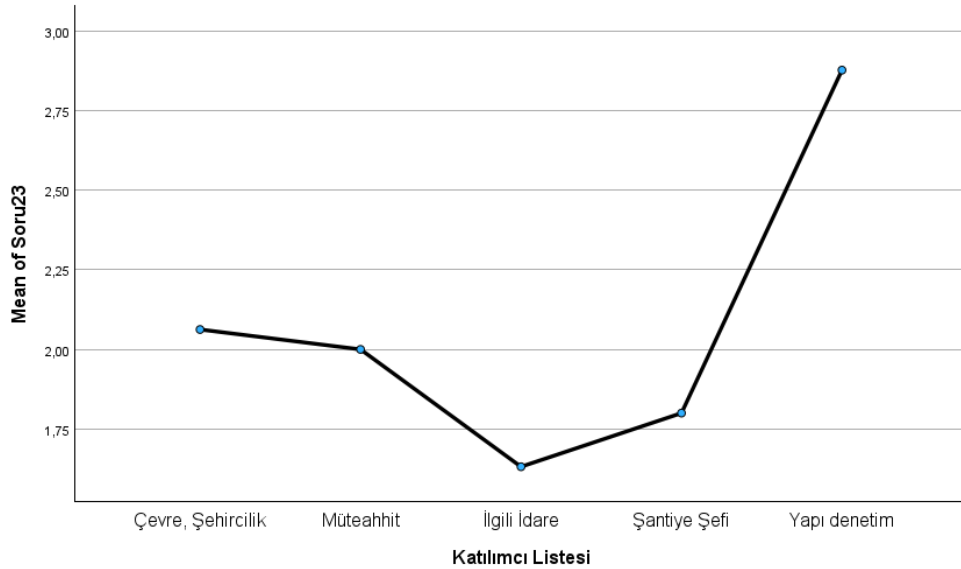
Çizelge 5.2’ de bazı kısaltma ve semboller kullanılmış olup, bunlar N: Örneklem sayısı, Ort: ortalama, KT: kareler toplamı, Sd: serbestlik derecesi, KO (σ): kareler ortalaması/varyans, F: gruplar arası kareler ortalamasının grup içi kareler ortalamasına oranı, p: anlamlı fark hata oranını göstermektedir.

Anketin 22. Sorusunda katılımcılara Yapı Denetim Sisteminin işleyişine yönelik Kanun, Yönetmelik, Tebliğ, Genelge vb. mevzuatların yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=2,739$ $p=0,032 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, mevzuatın yeterli olduğu sorusuna yapılan puanlamada, İl Müdürlüğü personeli ile yapı denetim kuruluşlarında çalışan katılımcılar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$) (Çizelge 5.2.) (Şekil 5.58).

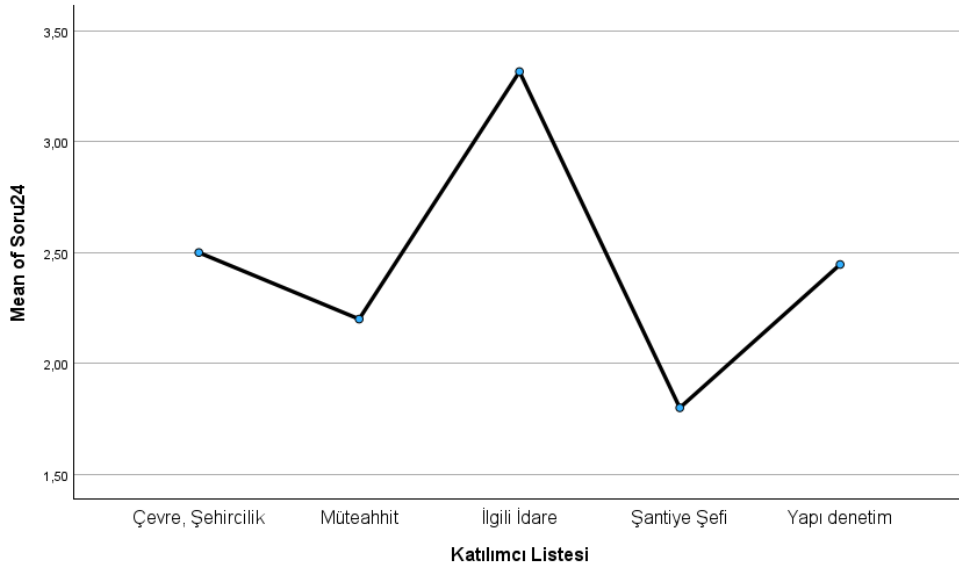
Şekil 5.58. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 23. Sorusunda katılımcılara “Yapı denetim kuruluşlarında görev alan denetim personelinin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu” görüşüne katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115) = 7,657$ $p < 0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, denetim personelinin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu sorusuna yapılan puanlamada, yapı denetim personeli ile il müdürlüğü personeli, ilgili idare personeli ve şantiye şefleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p > 0,05$) (Çizelge 5.2.) (Şekil 5.59).

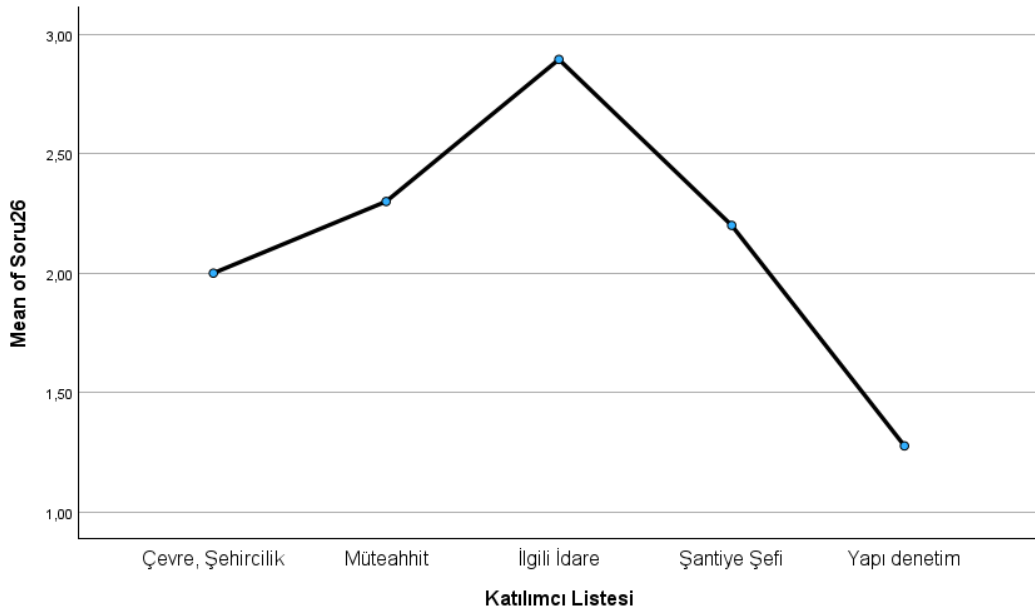
Şekil 5.59. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 24. Sorusunda katılımcılara “Belediyelerde imar / ruhsat biriminde görev alan personelin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu” görüşüne katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=3,314$ $p<0,013 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, Belediyelerde imar / ruhsat biriminde görev alan personelin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu sorusuna yapılan puanlamada, ilgili idare personeli ile yapı denetim personeli ve şantiye şefleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$) (Çizelge 5.2) (Şekil 5.60).

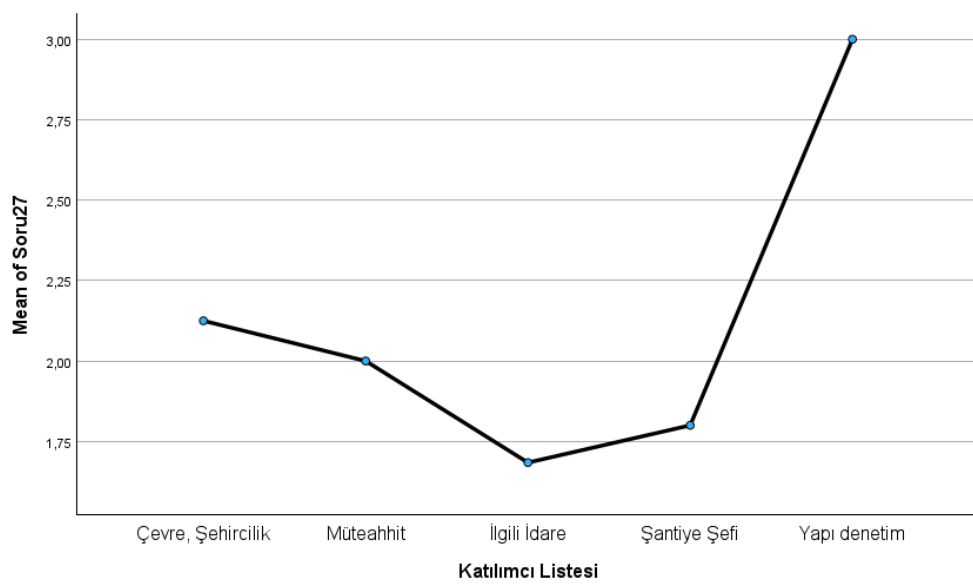
Şekil 5.60. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 26. Sorusunda katılımcılara Yapı denetim mevzuatında belirlenen ve yapı sahiplerince karşılanan yapı denetim hizmet bedelinin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=11,782$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, hizmet bedelinin yeterli olduğu sorusuna yapılan puanlamada, ilgili idare personeli ile yapı denetim personeli, müteahhit ve şantiye şefleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$) (Çizelge 5.2) (Şekil 5.61).

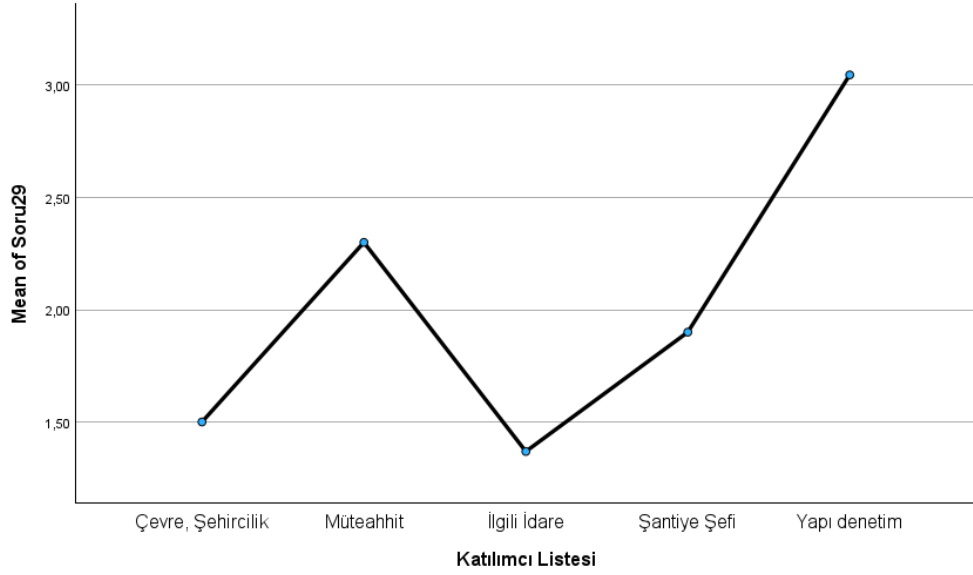
Şekil 5.61. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 27. Sorusunda katılımcılara Mevcut yapı denetim sisteminde çalışan personelin sayısal olarak yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=5,974$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, çalışan personelin sayısal olarak yeterli olduğu sorusuna yapılan puanlamada, ilgili yapı denetim personeli ile idare personeli ve şantiye şefleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$)(Çizelge 5.2) (Şekil 5.62).

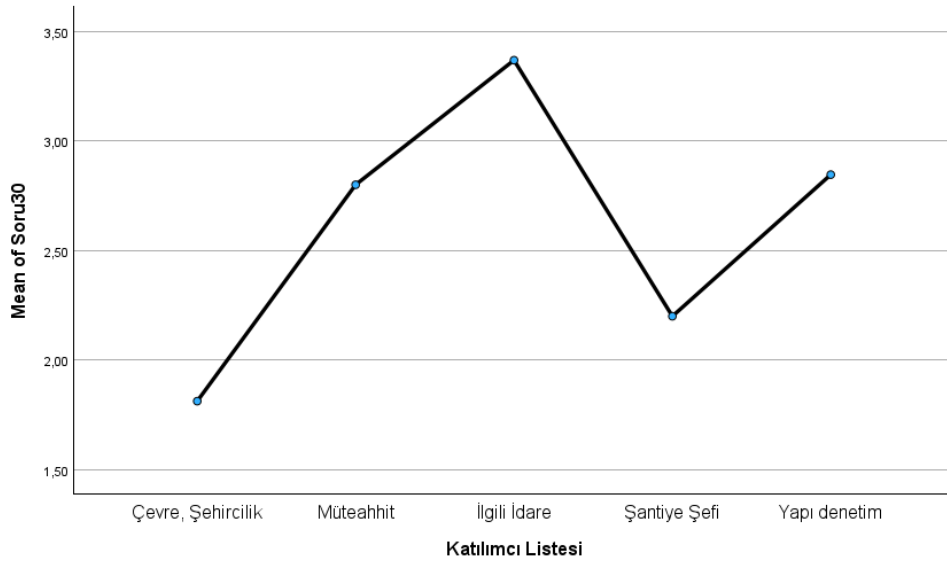
Şekil 5.62. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 29. Sorusunda katılımcılara yapı denetim kuruluşlarınca, denetimini üstlendiği yapıların, ruhsata esas proje ve eklerini, yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği görüşüne katılıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=15,031$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, ruhsata esas proje ve eklerini, yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği sorusuna yapılan puanlamada, yapı denetim personeli ile il müdürlüğü personeli, ilgili idare personeli ve şantiye şefleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$)(Çizelge 5.2) (Şekil 5.63).

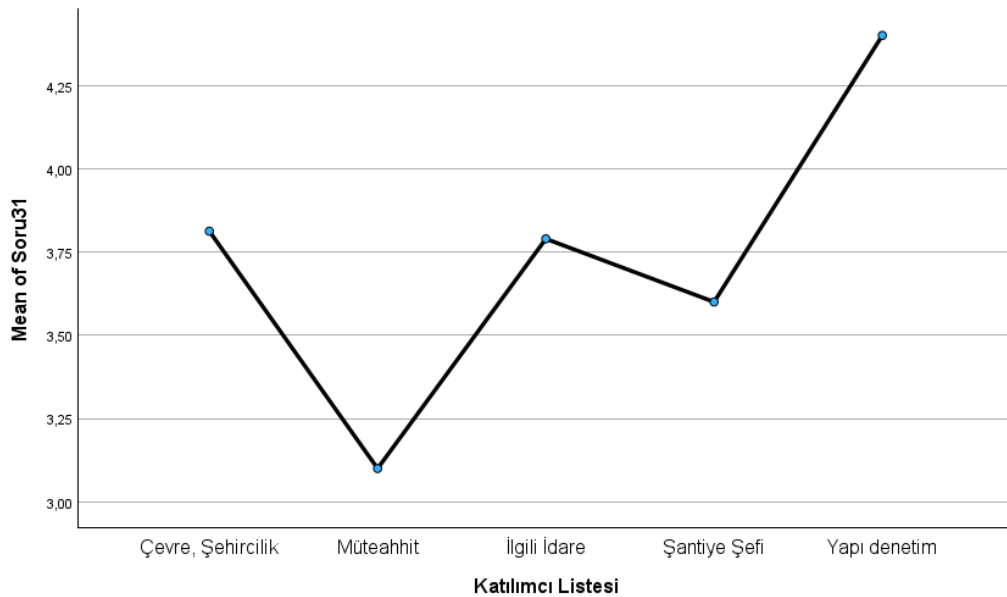
Şekil 5.63. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 30. sorusunda katılımcılara, ruhsat düzenlemeye yetkili ilgili idarelerce, ruhsatlandırılan yapının ruhsata esas proje ve eklerinin yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği görüşüne katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=4,582$ $p=0,002 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, ilgili idarenin proje ve eklerinin tam anlamıyla kontrol edildiği sorusuna yapılan puanlamada, ilgili idare personeli ile il müdürlüğü personeli ve yapı denetim personeli arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$)(Çizelge 5.2) (Şekil 5.64).

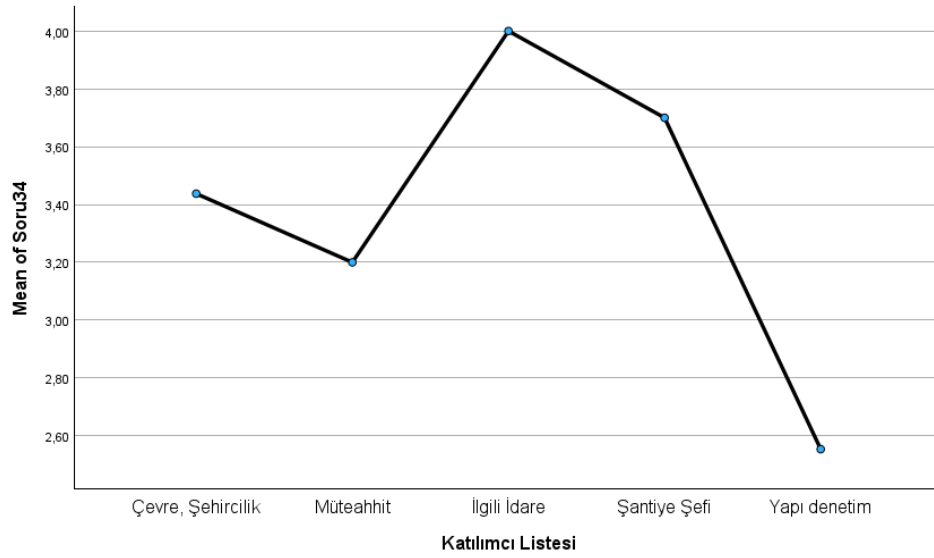
Şekil 5.64. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 31. Sorusunda katılımcılara Elektronik atamaya yapı denetim kuruluşu belirlenmesinde mevcut uygulamanın gerekli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=3,071$ $p=0,019 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, mevcut uygulamanın gerekli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz, sorusuna yapılan puanlamada, yapı denetim personeli ile müteahhit arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$)(Çizelge 5.2.) (Şekil 5.65).

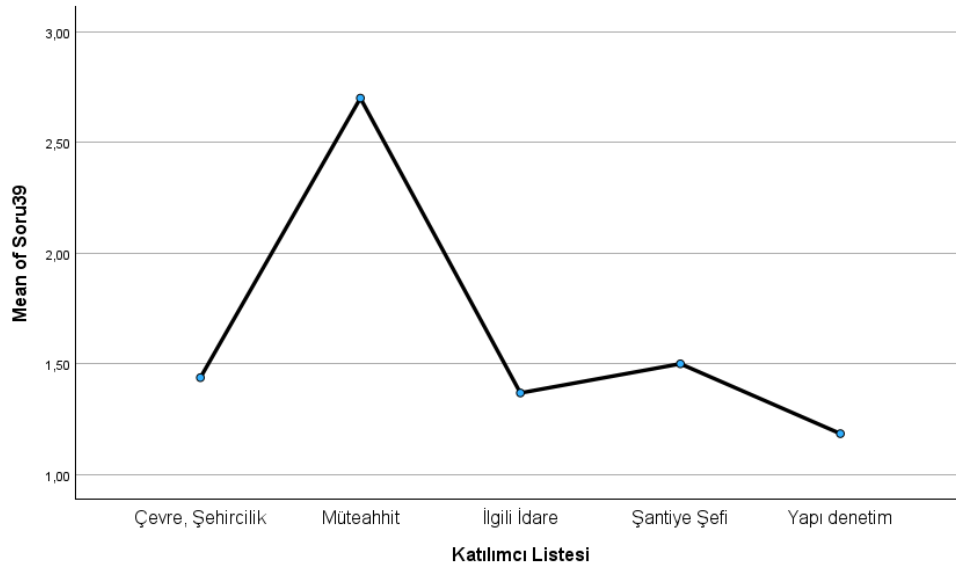
Şekil 5.65. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 34. Sorusunda katılımcılara Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesi halinde 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının gerekli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)= 4,394$ $p=0,002 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, sıralamadan çıkarılma cezasının gerekli olduğu sorusuna yapılan puanlamada, ilgili idare ile yapı denetim personeli arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$) (Çizelge 5.2.) (Şekil 5.66).

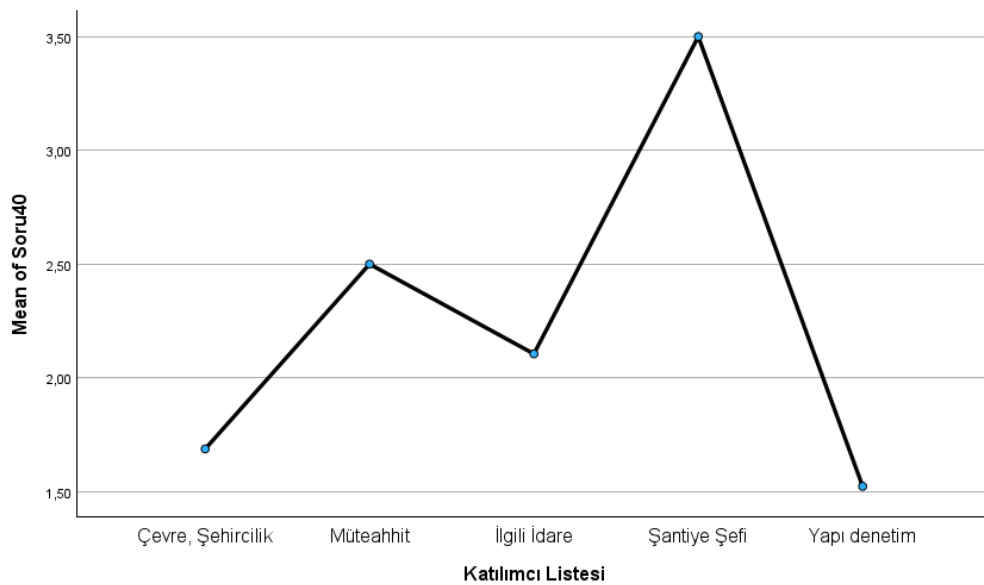
Şekil 5.66. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 39. Sorusunda katılımcılara Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasının kaldırılması ve yapı sahiplerinin özgür iradesiyle yapı denetim kuruluşu belirlemesi uygulamasına geri dönülmesi gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)= 6,804$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, uygulamasının kaldırılması sorusuna yapılan puanlamada, müteahhit ile il müdürlüğü, ilgili idare, yapı denetim personeli ve şantiye şefi arasında anlamlı fark olduğu, **müteahhitlerin uygulamanın kaldırılması yönünde görüş bildirdiği** tespit edilmiştir. ($p>0.05$)(Çizelge 5.2.) (Şekil 5.67).

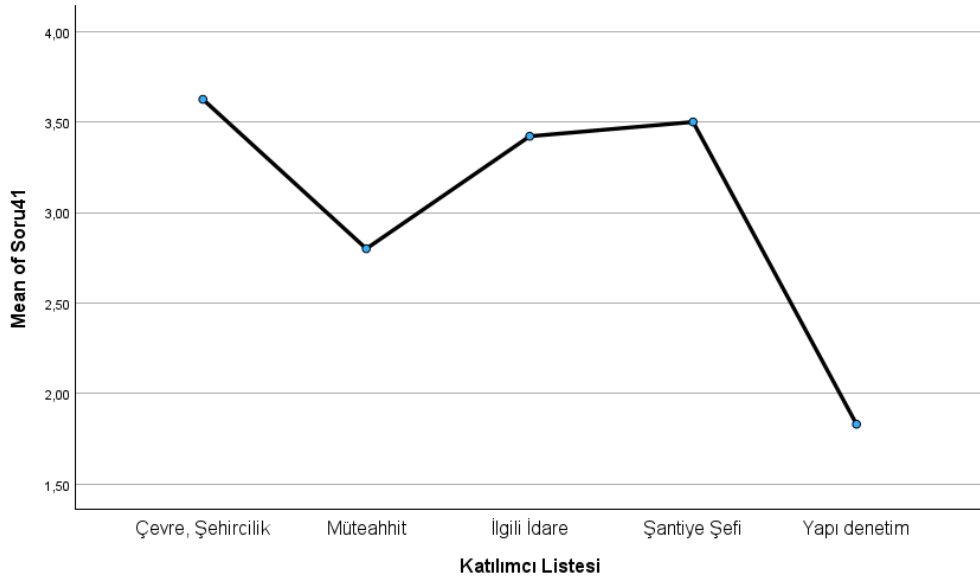
Şekil 5.67. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 40. Sorusunda katılımcılara Bakanlık tarafından, Konya İlinde 2024 yılı için 96 adet yapı denetim kuruluşu sayısı belirlemiştir. Belirlenen kuruluş sayısının 2025 yılı için artırılması gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=6,156$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, kuruluş sayısının artırılması sorusuna yapılan puanlamada, şantiye şefi ile il müdürlüğü, ilgili idare, yapı denetim personeli arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$)(Çizelge 5.2.) (Şekil 5.68).

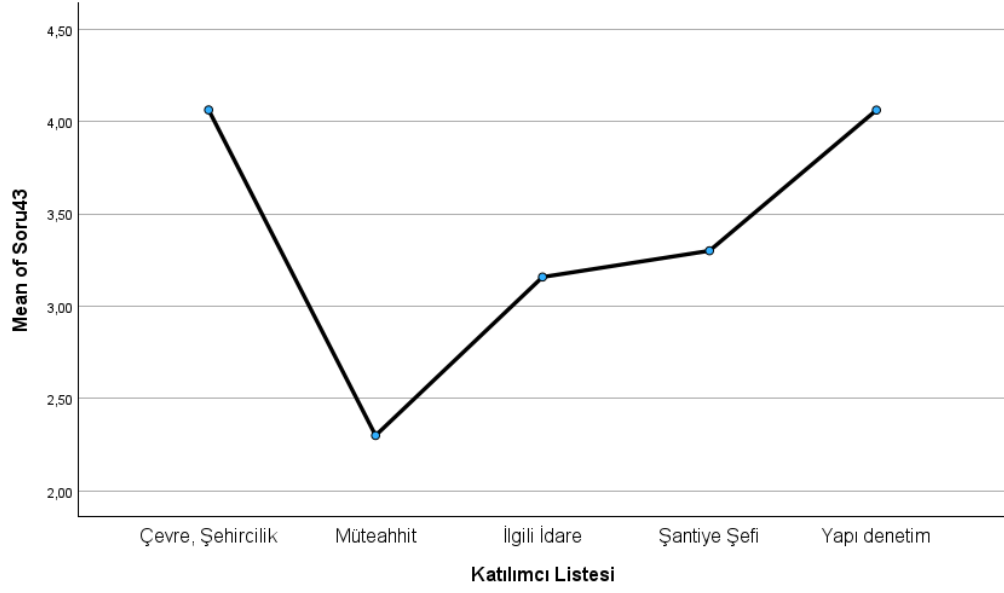
Şekil 5.68. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 41. sorusunda katılımcılara, Yapı denetimi kuruluşları çok fazla sayıda yapının denetimini üstlenmesi ve toplamda 360 bin m² 'lik yapı denetimine izin verilmesi nedeniyle, denetim kalitesinden ödün verdiği görüşüne katılıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=9,971$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, denetim kalitesinden ödün verildiği sorusuna yapılan puanlamada, il müdürlüğü ile ilgili idare, yapı denetim personeli ve şantiye şefi arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$) (Çizelge 5.2) (Şekil 5.69).

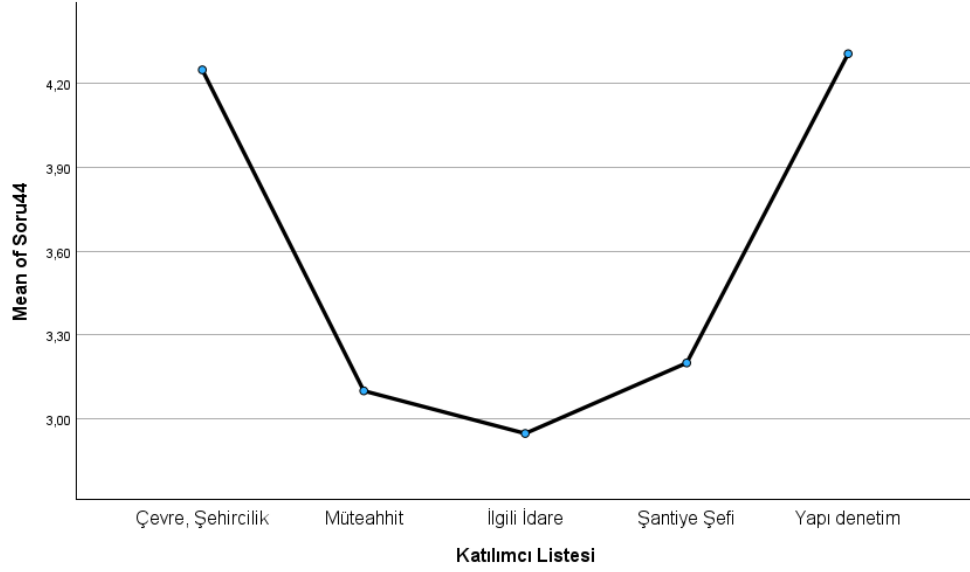
Şekil 5.69. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 43. Sorusunda katılımcılara “Yapı denetim kuruluşları tarafından, sorumluluğunu üstlendiği yapıları, görevleri gereği, mevzuat kapsamında denetlemesi yapı müteahhitlerini rahatsız etmektedir.” görüşüne katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)= 4,809$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, yapıları, görevleri gereği, mevzuat kapsamında denetlemesi yapı müteahhitlerini rahatsız etmektedir sorusuna yapılan puanlamada, müteahhit ile il müdürlüğü ve yapı denetim personeli arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$)(Çizelge 1.9) (Şekil 5.70).

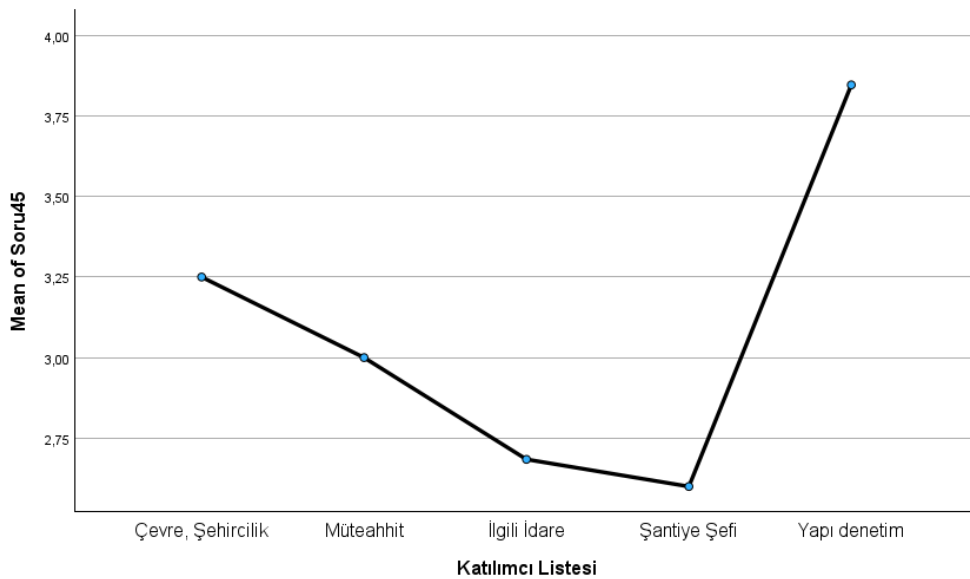
Şekil 5.70. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 44. sorusunda katılımcılara, “Konya İlinde, 01.01.2011 tarihinde, fenni mesuliyet uygulaması bırakılarak Yapı Denetimi Hakkında Kanununun uygulanmasına başlanması ile yapı kalitesi artmıştır.” Görüşüne katılıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115) = 6,049$ $p < 0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, Yapı Denetimi Hakkında Kanununun uygulanmasına başlanması ile yapı kalitesi artmıştır sorusuna yapılan puanlamada, ilgili idare ile il müdürlüğü ve yapı denetim personeli arasında anlamlı fark olduğu, **ilgili idarelerin yapı kalitesinde artış olmadığı yönünde görüş belirttiği** tespit edilmiştir. ($p > 0.05$)(Çizelge 5.2) (Şekil 5.71).

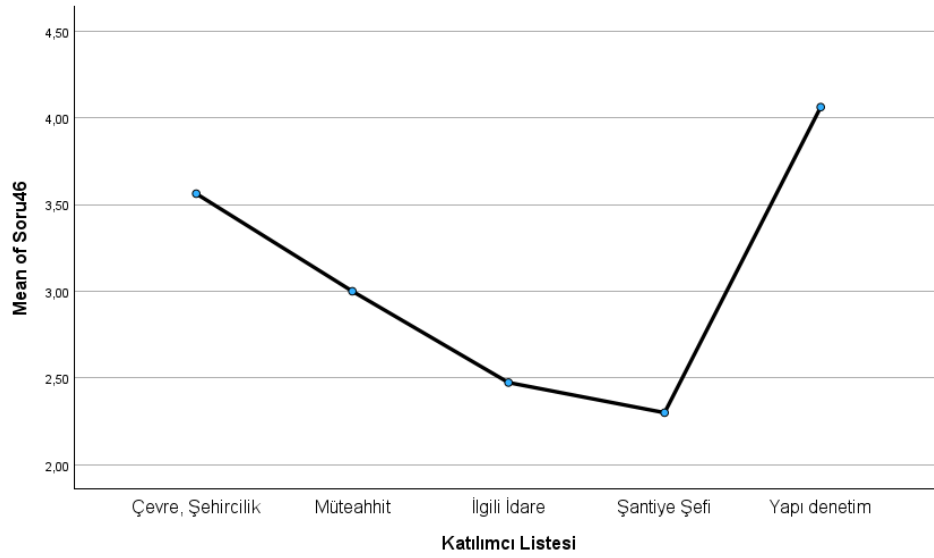
Şekil 5.71. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 45. Sorusunda katılımcılara “4708 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatla getirilen yapı denetim sistemi ile kaliteli, sağlam, güvenli, standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşılmıştır.” Görüşüne katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115) = 4,849$ $p < 0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, ... standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşılmıştır sorusuna yapılan puanlamada, yapı denetim personeli ile ilgili idare ve şantiye şefi arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p > 0,05$) (Çizelge 5.2.) (Şekil 5.72).

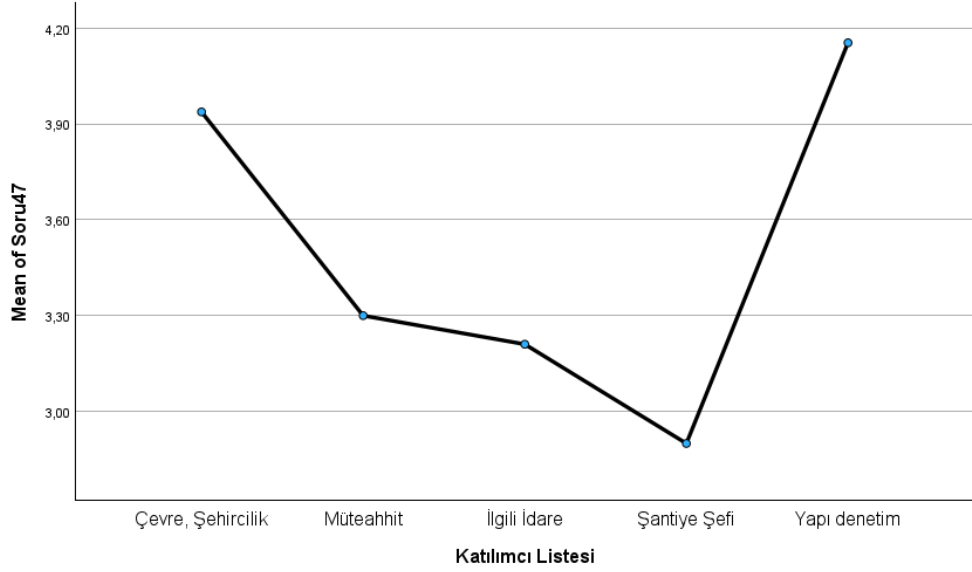
Şekil 5.72. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 46. sorusunda katılımcılara, “01.01.2019 tarihinde yapı denetim kuruluşlarının, elektronik ortamda belirlenmesi uygulaması yürürlüğe girdikten sonra başlanılan işlerde, yapı denetim firmalarının denetim kalitesine verdiği önemde artış olmuştur.” Görüşüne katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=8,857$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, ...yapı denetim firmalarının denetim kalitesine verdiği önemde artış olmuştur sorusuna yapılan puanlamada, yapı denetim personeli ile ilgili idare ve şantiye şefi arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$)(Çizelge 5.2.) (Şekil 5.73).

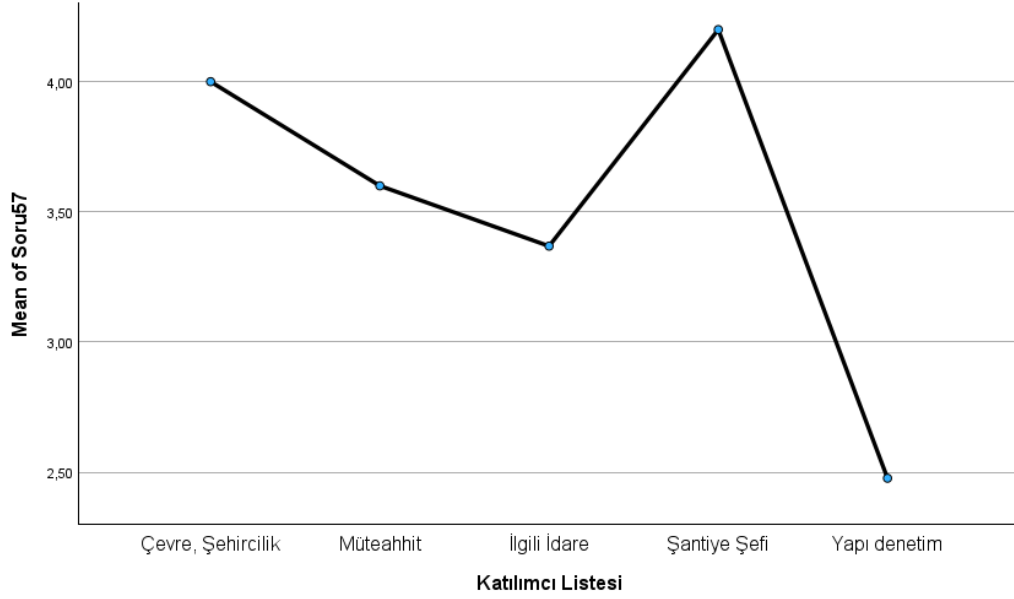
Şekil 5.73. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 47. sorusunda katılımcılara, “Konya İlinde, 01.01.2019 tarihinde yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi uygulamasına geçilmesiyle, yapı kalitesinde artış olmuştur.” görüşüne katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)= 4,248$ $p=0,003 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, ...elektronik ortamda belirlenmesi uygulamasına geçilmesiyle, yapı kalitesinde artış olmuştur sorusuna yapılan puanlamada, yapı denetim personeli ile ilgili idare ve şantiye şefi arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p>0.05$) (Çizelge 5.2) (Şekil 5.74).

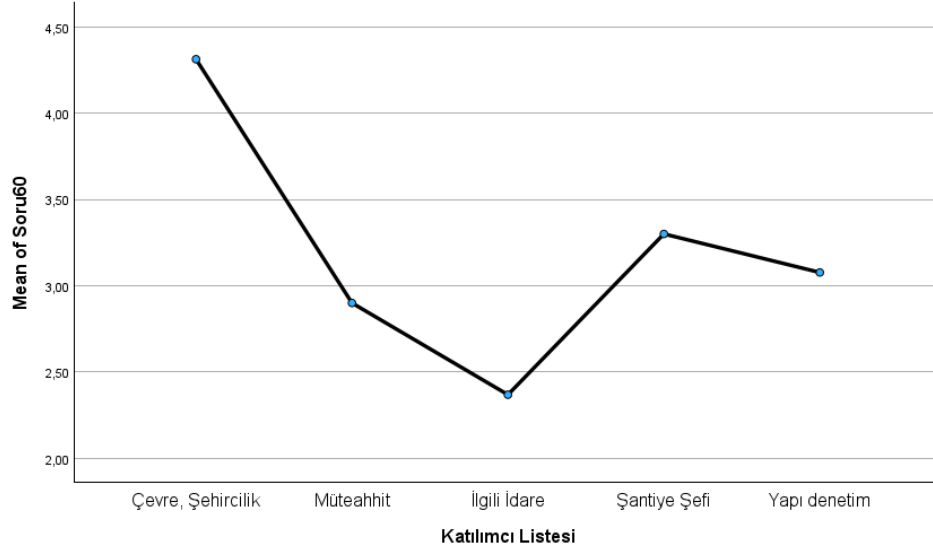
Şekil 5.74. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 57. sorusunda katılımcılara, “Yapı denetim kuruluşunda görev yapan denetçi mimar ve mühendislerine, getirilen 75 yaş sınırının 65 yaş sınırına getirilmeli” görüşüne katılıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115) = 5,059$ $p < 0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, denetçi mimar ve mühendislerine, getirilen 75 yaş sınırının 65 yaş sınırına getirilmeli sorusuna yapılan puanlamada, yapı denetim personeli ile il müdürlüğü ve şantiye şefi arasında anlamlı fark olduğu, **yapı denetim kuruluşundan katılanların yaşlı personel çalıştırma yönünde görüş belirttikleri** tespit edilmiştir ($p > 0.05$) (Çizelge 1.9) (Şekil 5.75).

Şekil 5.75. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 60. sorusunda katılımcılara, “İmar veya yapı denetimi mevzuatı ile ilgili yaşadığınız sorunlarla veya ihtilaflarla ilgili Bakanlığın merkez ya da taşra teşkilatına ulaşılabilmekte ve çözüm bulunmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)=4,235$ sig.= $0,003<0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, Bakanlığın merkez ya da taşra teşkilatına ulaşılabilmekte ve çözüm bulunmaktadır sorusuna yapılan puanlamada, il müdürlüğü ile ilgili idare ve yapı denetim personeli arasında anlamlı fark olduğu, **ilgili idarelerin, Bakanlık ya da İl Müdürlüğüne ulaşamadıkları yönünde görüş belirttikleri** tespit edilmiştir. ($p>0.05$)(Çizelge 5.2) (Şekil 5.76).

Şekil 5.76. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

5.4. Ankete Katılanların Yapı Denetim Sisteminde Çalışma Süresi faktörüne göre farklılıkların analizi

Anketin 10. sorusunda katılımcılara Yapı Denetim Sisteminde kaç yıldır çalışmakta olduğu sorulmuştur. Katılımcıların; 3 yıl ve altı, 4 – 9 yıl arası, 10 – 15 yıl, 16 – 20 yıl arası, 21 yıl ve üzeri cevaplarından oluşan soruda, İstatistiksel analiz için, öncelikle verilen bu cevaplar, sırasıyla 1,2,3,4,5 şeklinde sayısallaştırılmıştır.

Anketin 22-60 arasında, yapı denetim sisteminin işleyişi ve sorunların belirlenmesine yönelik sorular için yapılan “Tek Yönlü Varyans Analizi ANOVA Testi” sonuçları Çizelge 5.3’ de gösterilmektedir. Sonuçlara bakıldığında, kullanıcı puanlarının, istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde yapı denetim sisteminde çalışma süresi faktörüne göre 39 ve 49 numaralı sorular için anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (Çizelge 5.3).

Çizelge 5.3. Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Soru										σ
no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	KO	F		p
Soru22	3 yıl ve altı	19	2,4211	1,26121	Gruplar Arası	4,177	4	1,044	0,658	0,623
	4 -9 yıl	57	2,5614	1,363	Grup İçi 182,623	115	1,588			
	10-15 yıl	33	2,1515	1,06423	Toplam 186,8	119				
	16-20 yıl	7	2,4286	1,13389						
	21 yıl ve üstü	4	2	1,41421						
	Toplam	120	2,4	1,2529						
Soru23	3 yıl ve altı	19	2,2105	0,97633	Gruplar Arası	9,842	4	2,46	1,923	0,111
	4 -9 yıl	57	2,5614	1,19549	Grup İçi 147,15	115	1,28			
	10-15 yıl	33	2,5152	1,14895	Toplam 156,992	119				
	16-20 yıl	7	1,4286	0,53452						
	21 yıl ve üstü	4	2	1,41421						
	Toplam	120	2,4083	1,14859						
Soru24	3 yıl ve altı	19	1,8947	1,04853	Gruplar Arası	15,064	4	3,766	2,626	0,038
	4 -9 yıl	57	2,6316	1,23392	Grup İçi 164,902	115	1,434			
	10-15 yıl	33	2,8485	1,20211	Toplam 179,967	119				
	16-20 yıl	7	1,8571	1,06904						
	21 yıl ve üstü	4	2,25	1,5						
	Toplam	120	2,5167	1,22977						
Soru25	3 yıl ve altı	19	1,6842	0,82007	Gruplar Arası	2,593	4	0,648	0,807	0,523
	4 -9 yıl	57	1,5439	0,7808	Grup İçi 92,398	115	0,803			
	10-15 yıl	33	1,7273	1,00849	Toplam 94,992	119				
	16-20 yıl	7	1,8571	0,69007						
	21 yıl ve üstü	4	2,25	1,89297						
	Toplam	120	1,6583	0,89345						
Soru26	3 yıl ve altı	19	1,5789	0,90159	Gruplar Arası	7,588	4	1,897	1,472	0,215
	4 -9 yıl	57	1,6667	1,05785	Grup İçi 148,204	115	1,289			
	10-15 yıl	33	1,9091	1,33144	Toplam 155,792	119				
	16-20 yıl	7	2,2857	0,48795						
	21 yıl ve üstü	4	2,75	2,06155						
	Toplam	120	1,7917	1,14419						
Soru27	3 yıl ve altı	19	2,1053	1,41007	Gruplar Arası	6,037	4	1,509	0,796	0,53
	4 -9 yıl	57	2,6842	1,4412	Grup İçi 217,955	115	1,895			
	10-15 yıl	33	2,4848	1,32574	Toplam 223,992	119				
	16-20 yıl	7	2,1429	0,89974						
	21 yıl ve üstü	4	2,25	1,25831						
	Toplam	120	2,4917	1,37196						
Soru28	3 yıl ve altı	19	2,5263	1,42861	Gruplar Arası	4,987	4	1,247	0,756	0,556
	4 -9 yıl	57	2,8772	1,25457	Grup İçi 189,604	115	1,649			
	10-15 yıl	33	2,9091	1,28364	Toplam 194,592	119				
	16-20 yıl	7	3	1,29099						
	21 yıl ve üstü	4	2	0,8165						
	Toplam	120	2,8083	1,27876						

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru29	3 yıl ve altı	19	2,1053	1,19697	Gruplar Arası	8,118	4	2,029	1,333	0,262
	4 -9 yıl	57	2,6842	1,33841	Grup İçi	175,049	115	1,522		
	10-15 yıl	33	2,2121	1,05349	Toplam	183,167	119			
	16-20 yıl	7	2,2857	1,1127						
	21 yıl ve üstü	4	2	1,41421						
	Toplam	120	2,4167	1,24065						
Soru30	3 yıl ve altı	19	2,1579	1,16729	Gruplar Arası	7,981	4	1,995	1,323	0,266
	4 -9 yıl	57	2,7895	1,19129	Grup İçi	173,486	115	1,509		
	10-15 yıl	33	2,9394	1,29758	Toplam	181,467	119			
	16-20 yıl	7	2,8571	1,21499						
	21 yıl ve üstü	4	2,75	1,5						
	Toplam	120	2,7333	1,23488						
Soru31	3 yıl ve altı	19	4	1,41421	Gruplar Arası	11,961	4	2,99	1,655	0,165
	4 -9 yıl	57	4,2105	1,26402	Grup İçi	207,739	115	1,806		
	10-15 yıl	33	4,1212	1,29319	Toplam	219,7	119			
	16-20 yıl	7	3	1,91485						
	21 yıl ve üstü	4	3,25	1,5						
	Toplam	120	4,05	1,35876						
Soru32	3 yıl ve altı	19	3,1053	1,37011	Gruplar Arası	18,71	4	4,677	2,69	0,035
	4 -9 yıl	57	3,5263	1,351	Grup İçi	199,957	115	1,739		
	10-15 yıl	33	2,8485	1,20211	Toplam	218,667	119			
	16-20 yıl	7	2,5714	1,61835						
	21 yıl ve üstü	4	2	0,8165						
	Toplam	120	3,1667	1,35556						
Soru33	3 yıl ve altı	19	2,0526	1,58021	Gruplar Arası	7,323	4	1,831	1,132	0,345
	4 -9 yıl	57	1,7018	1,13334	Grup İçi	185,977	115	1,617		
	10-15 yıl	33	1,8485	1,20211	Toplam	193,3	119			
	16-20 yıl	7	1,8571	1,46385						
	21 yıl ve üstü	4	3	1,82574						
	Toplam	120	1,85	1,27451						
Soru34	3 yıl ve altı	19	2,5263	1,57651	Gruplar Arası	14,077	4	3,519	1,407	0,236
	4 -9 yıl	57	2,9649	1,58074	Grup İçi	287,623	115	2,501		
	10-15 yıl	33	3,4848	1,58353	Toplam	301,7	119			
	16-20 yıl	7	3,4286	1,51186						
	21 yıl ve üstü	4	2,5	1,73205						
	Toplam	120	3,05	1,59226						
Soru35	3 yıl ve altı	19	2,7895	1,61861	Gruplar Arası	3	4	0,75	0,343	0,849
	4 -9 yıl	57	2,9298	1,48636	Grup İçi	251,591	115	2,188		
	10-15 yıl	33	3	1,41421	Toplam	254,592	119			
	16-20 yıl	7	3,4286	1,51186						
	21 yıl ve üstü	4	2,5	1						
	Toplam	120	2,9417	1,46268						

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru36	3 yıl ve altı	19	2,8421	1,50049	Gruplar Arası	6,339	4	1,585	0,797	0,53
	4 -9 yıl	57	3,3158	1,45354	Grup İçi	228,786	115	1,989		
	10-15 yıl	33	3,1212	1,34065	Toplam	235,125	119			
	16-20 yıl	7	2,7143	1,1127						
	21 yıl ve üstü	4	2,5	1,29099						
	Toplam	120	3,125	1,40565						
Soru37	3 yıl ve altı	19	2,3684	1,53516	Gruplar Arası	11,787	4	2,947	1,423	0,231
	4 -9 yıl	57	1,9298	1,32098	Grup İçi	238,179	115	2,071		
	10-15 yıl	33	2,4545	1,67874	Toplam	249,967	119			
	16-20 yıl	7	2,8571	1,06904						
	21 yıl ve üstü	4	1,5	0,57735						
	Toplam	120	2,1833	1,44933						
Soru38	3 yıl ve altı	19	3,2632	1,32674	Gruplar Arası	16,426	4	4,107	2,415	0,053
	4 -9 yıl	57	3,1754	1,40309	Grup İçi	195,54	115	1,7		
	10-15 yıl	33	2,4545	1,14812	Toplam	211,967	119			
	16-20 yıl	7	3,7143	0,95119						
	21 yıl ve üstü	4	3	1,41421						
	Toplam	120	3,0167	1,33463						
Soru39	3 yıl ve altı	19	1,1579	0,37463	Gruplar Arası	18,379	4	4,595	6,114	<,001
	4 -9 yıl	57	1,2105	0,5586	Grup İçi	86,421	115	0,751		
	10-15 yıl	33	1,4848	1,0932	Toplam	104,8	119			
	16-20 yıl	7	2,7143	1,70434						
	21 yıl ve üstü	4	2,25	1,89297						
	Toplam	120	1,4	0,93844						
Soru40	3 yıl ve altı	19	2,1053	1,59495	Gruplar Arası	8,188	4	2,047	1,079	0,37
	4 -9 yıl	57	1,807	1,32878	Grup İçi	218,179	115	1,897		
	10-15 yıl	33	1,6667	1,19024	Toplam	226,367	119			
	16-20 yıl	7	2,7143	1,88982						
	21 yıl ve üstü	4	2,25	1,5						
	Toplam	120	1,8833	1,37922						
Soru41	3 yıl ve altı	19	3,3158	1,52944	Gruplar Arası	14,927	4	3,732	1,528	0,199
	4 -9 yıl	57	2,4386	1,57	Grup İçi	280,864	115	2,442		
	10-15 yıl	33	2,2727	1,5667	Toplam	295,792	119			
	16-20 yıl	7	2,7143	1,70434						
	21 yıl ve üstü	4	2,25	1,25831						
	Toplam	120	2,5417	1,57659						
Soru42	3 yıl ve altı	19	2,7895	1,58391	Gruplar Arası	5,33	4	1,333	0,602	0,662
	4 -9 yıl	57	3,193	1,41974	Grup İçi	254,37	115	2,212		
	10-15 yıl	33	3,0909	1,58831	Toplam	259,7	119			
	16-20 yıl	7	2,8571	1,57359						
	21 yıl ve üstü	4	2,25	0,5						
	Toplam	120	3,05	1,47728						

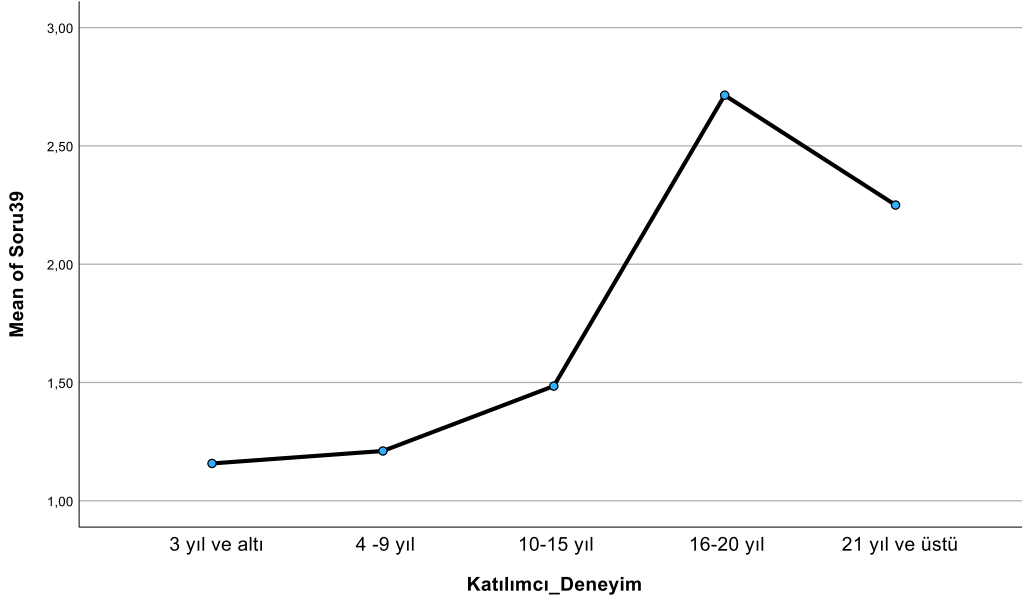
Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru43	3 yıl ve altı	19	3,7368	1,55785	Gruplar Arası	6,129	4	1,532	0,692	0,599
	4 -9 yıl	57	3,8947	1,41022	Grup İçi	254,663	115	2,214		
	10-15 yıl	33	3,5455	1,60255	Toplam	260,792	119			
	16-20 yıl	7	3,2857	1,38013						
	21 yıl ve üstü	4	3	1,41421						
	Toplam	120	3,7083	1,48038						
Soru44	3 yıl ve altı	19	3,6316	1,38285	Gruplar Arası	12,201	4	3,05	1,556	0,191
	4 -9 yıl	57	4,1754	1,22653	Grup İçi	225,391	115	1,96		
	10-15 yıl	33	3,7273	1,68213	Toplam	237,592	119			
	16-20 yıl	7	3,7143	1,25357						
	21 yıl ve üstü	4	2,75	1,5						
	Toplam	120	3,8917	1,413						
Soru45	3 yıl ve altı	19	3,1053	1,32894	Gruplar Arası	5,503	4	1,376	0,755	0,557
	4 -9 yıl	57	3,614	1,29221	Grup İçi	209,489	115	1,822		
	10-15 yıl	33	3,3333	1,53433	Toplam	214,992	119			
	16-20 yıl	7	3,1429	0,69007						
	21 yıl ve üstü	4	3	1,41421						
	Toplam	120	3,4083	1,34412						
Soru46	3 yıl ve altı	19	3,2105	1,35724	Gruplar Arası	9,233	4	2,308	1,131	0,346
	4 -9 yıl	57	3,7544	1,4051	Grup İçi	234,758	115	2,041		
	10-15 yıl	33	3,4545	1,56307	Toplam	243,992	119			
	16-20 yıl	7	2,8571	1,06904						
	21 yıl ve üstü	4	3	1,41421						
	Toplam	120	3,5083	1,4319						
Soru47	3 yıl ve altı	19	3,6316	1,34208	Gruplar Arası	8,451	4	2,113	1,274	0,284
	4 -9 yıl	57	4,0351	1,1947	Grup İçi	190,749	115	1,659		
	10-15 yıl	33	3,697	1,4681	Toplam	199,2	119			
	16-20 yıl	7	3,2857	0,75593						
	21 yıl ve üstü	4	3	1,41421						
	Toplam	120	3,8	1,29381						
Soru48	3 yıl ve altı	19	3,7895	1,47494	Gruplar Arası	2,371	4	0,593	0,349	0,844
	4 -9 yıl	57	3,8772	1,25457	Grup İçi	195,096	115	1,696		
	10-15 yıl	33	3,6667	1,31498	Toplam	197,467	119			
	16-20 yıl	7	3,5714	0,9759						
	21 yıl ve üstü	4	3,25	1,5						
	Toplam	120	3,7667	1,28817						
Soru49	3 yıl ve altı	19	3	1,20185	Gruplar Arası	17,634	4	4,408	2,944	0,023
	4 -9 yıl	57	3,614	1,2357	Grup İçi	172,233	115	1,498		
	10-15 yıl	33	3,2727	1,28142	Toplam	189,867	119			
	16-20 yıl	7	3,7143	0,95119						
	21 yıl ve üstü	4	1,75	0,95743						
	Toplam	120	3,3667	1,26314						

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s	KT	Sd	σ KO	F	p	
Soru50	3 yıl ve altı	19	2,3684	1,38285	Gruplar Arası	7,759	4	1,94	0,864	0,488
	4 -9 yıl	57	2,9474	1,54019	Grup İçi	258,233	115	2,246		
	10-15 yıl	33	2,697	1,59069	Toplam	265,992	119			
	16-20 yıl	7	3	1						
	21 yıl ve üstü	4	2	1,1547						
	Toplam	120	2,7583	1,49507						
Soru51	3 yıl ve altı	19	2,1579	1,01451	Gruplar Arası	6,375	4	1,594	1,197	0,316
	4 -9 yıl	57	2,5789	1,11719	Grup İçi	153,092	115	1,331		
	10-15 yıl	33	2,8485	1,30195	Toplam	159,467	119			
	16-20 yıl	7	2,2857	1,1127						
	21 yıl ve üstü	4	2,5	1						
	Toplam	120	2,5667	1,15761						
Soru52	3 yıl ve altı	19	3,5789	1,6437	Gruplar Arası	3,358	4	0,84	0,459	0,766
	4 -9 yıl	57	3,6842	1,2124	Grup İçi	210,433	115	1,83		
	10-15 yıl	33	3,3939	1,32144	Toplam	213,792	119			
	16-20 yıl	7	3,1429	1,67616						
	21 yıl ve üstü	4	3,25	1,5						
	Toplam	120	3,5417	1,34036						
Soru54	3 yıl ve altı	19	3,1053	1,32894	Gruplar Arası	12,372	4	3,093	1,782	0,137
	4 -9 yıl	57	3,5088	1,28345	Grup İçi	199,62	115	1,736		
	10-15 yıl	33	3,0909	1,42223	Toplam	211,992	119			
	16-20 yıl	7	2,8571	1,06904						
	21 yıl ve üstü	4	2	1,1547						
	Toplam	120	3,2417	1,33471						
Soru55	3 yıl ve altı	19	2,1579	1,38497	Gruplar Arası	3,981	4	0,995	0,575	0,681
	4 -9 yıl	57	2,5088	1,25531	Grup İçi	199,011	115	1,731		
	10-15 yıl	33	2,2424	1,45839	Toplam	202,992	119			
	16-20 yıl	7	2,2857	0,95119						
	21 yıl ve üstü	4	1,75	0,95743						
	Toplam	120	2,3417	1,30607						
Soru56	3 yıl ve altı	19	4,1579	1,46299	Gruplar Arası	17,81	4	4,452	2,678	0,035
	4 -9 yıl	57	4,1228	1,16604	Grup İçi	191,182	115	1,662		
	10-15 yıl	33	4,1212	1,29319	Toplam	208,992	119			
	16-20 yıl	7	3	1,52753						
	21 yıl ve üstü	4	2,5	1,73205						
	Toplam	120	4,0083	1,32523						
Soru57	3 yıl ve altı	19	3,4737	1,71167	Gruplar Arası	6,241	4	1,56	0,506	0,731
	4 -9 yıl	57	2,9649	1,73169	Grup İçi	354,351	115	3,081		
	10-15 yıl	33	2,9697	1,81116	Toplam	360,592	119			
	16-20 yıl	7	3,4286	1,81265						
	21 yıl ve üstü	4	2,5	1,73205						
	Toplam	120	3,0583	1,74074						

Soru no	Grup adı	N	Ort.	s		KT	Sd	σ KO	F	p
Soru58	3 yıl ve altı	19	3,7895	1,47494	Gruplar Arası	2,56	4	0,64	0,308	0,872
	4 -9 yıl	57	3,9123	1,37945	Grup İçi	239,231	115	2,08		
	10-15 yıl	33	3,6667	1,57454	Toplam	241,792	119			
	16-20 yıl	7	3,7143	1,1127						
	21 yıl ve üstü	4	3,25	1,5						
	Toplam	120	3,7917	1,42543						
Soru59	3 yıl ve altı	19	3,3684	1,30002	Gruplar Arası	10,264	4	2,566	1,339	0,26
	4 -9 yıl	57	3,8246	1,31098	Grup İçi	220,403	115	1,917		
	10-15 yıl	33	3,6061	1,65717	Toplam	230,667	119			
	16-20 yıl	7	4,1429	0,89974						
	21 yıl ve üstü	4	2,5	0,57735						
	Toplam	120	3,6667	1,39226						
Soru60	3 yıl ve altı	19	2,9474	1,4327	Gruplar Arası	9,602	4	2,4	1,069	0,375
	4 -9 yıl	57	3,2632	1,51806	Grup İçi	258,265	115	2,246		
	10-15 yıl	33	2,8788	1,47389	Toplam	267,867	119			
	16-20 yıl	7	4	1,52753						
	21 yıl ve üstü	4	2,75	1,70783						

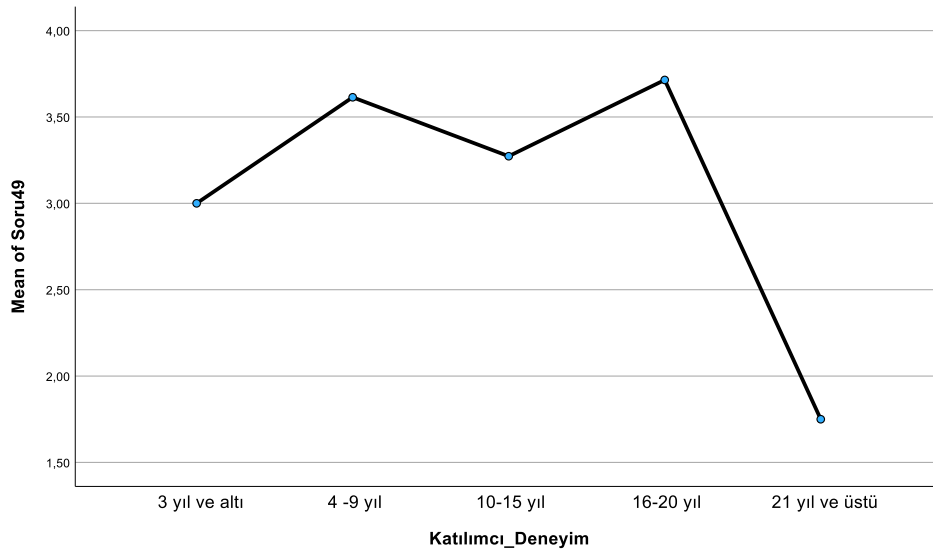
Çizelge 1.10’ da bazı kısaltma ve semboller kullanılmış olup, bunlar N: Örneklem sayısı, Ort: ortalama, KT: kareler toplamı, Sd: serbestlik derecesi, KO (σ): kareler ortalaması/varyans, F: gruplar arası kareler ortalamasının grup içi kareler ortalamasına oranı, p: anlamlı fark hata oranını göstermektedir.

Anketin 39. Sorusunda katılımcılara Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasının kaldırılması ve yapı sahiplerinin özgür iradesiyle yapı denetim kuruluşu belirlemesi uygulamasına geri dönülmesi gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz? Sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115)= 6,114$ $p<0,001 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, uygulamasının kaldırılması sorusuna yapılan puanlamada, 16-20 yıl arası deneyimleri olanlarla, 3 yıl ve altı, 4 – 9 yıl arası, 10 – 15 yıl arası deneyimi olanlar arasında anlamlı fark olduğu, **yapı denetim sisteminde 16-20 yıl arası deneyimi olanların uygulamanın kaldırılması yönünde görüş bildirdiği** tespit edilmiştir. ($p>0.05$)(Çizelge 5.3.) (Şekil 5.77).

Şekil 5.77. Grupların Ortalamasının grafik gösterimi

Anketin 49. sorusunda katılımcılara, “Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuatta yapılan değişikliklerden sonra yapı denetim sisteminin **son güncel hali** ile; kaliteli, sağlam, güvenli, standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşılmıştır.” Görüşüne katılıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda ($F(4,115) = 2,944$ $p = 0,023 < 0,05$) anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan gruplardan arasında fark olanları belirlemek için Tukey-HSD (post-hoc) testi yapılmış, kaliteli yapı yapılması amacına ulaşılmıştır sorusuna yapılan puanlamada, 21 yıl ve üstü deneyimi olanlarla, 4–9 yıl arası deneyimi olanlar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p > 0.05$) (Çizelge 5.3) (Şekil 5.78).

Şekil 5.78. Grupların Ortalamasının grafik gösterim

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Ülkemizde yaşanan deprem felaketleri sonrasında oluşan can ve mal kayıpları, mevcut yapı stoku kalitesinin ne kadar düşük olduğunu gözler önüne sermektedir. 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun uygulanmasıyla yapı kalitesinin artırılması, can ve mal kayıplarının önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Pilot illerde uygulanmaya başladığı dönemden itibaren çeşitli değişiklik ve iyileştirme çalışmaları ile günümüze ulaşan yapı denetim sisteminde, en köklü değişiklikler 2019 yılında yapılmıştır. Yapı denetim kuruluşlarının, Bakanlık tarafından elektronik ortamda belirlenmesine yönelik değişikliklerle yeni bir uygulama şekli kazanan sistemin, elektronik beton izleme sistemi, yapı müteahhitlerinin sınıflandırılması, şantiye şefliği yönetmeliği vb. düzenlemelerle bazı eksik ve aksayan yönleri giderilmeye çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında Kanun ve ikincil mevzuatlar ile mevzuatta yapılan değişikliklerin değerlendirilmesine ve Konya İlinde yürütülen yapı denetim sistemine yönelik incelemeler yapılmıştır. Aynı zamanda yapı denetim sisteminde yapılan değişikliklerin yapı kalitesine etkisini değerlendirmek üzere, sistemde görev alan yapı denetim kuruluşu ortakları, denetçi mimar, mühendis ve yardımcı kontrol elemanları, yapı müteahhitleri, şantiye şefleri, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü personeli ve ruhsat kesmeye yetkili ilgili idare personeline yönelik anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan anket çalışmasının istatistiksel analizi sonucunda sayısal veriler elde edilmiştir.

Mevzuatta yapılan değişikliklerin incelenmesi ve yapılan anket sonucunda elde edilen çıkarımlar şu şekildedir:

- Çalışan yaş aralığının genç olduğu, çalışanların yarısının 15 yıldan daha fazla süredir mesleğini icra ettiği, yarısının ise 15 yıldan daha az süredir mesleğini icra ettiği, yapı denetim sisteminde çalışma süresinin ise 5-15 yıl aralığında olduğu görülmektedir.
- Yapı denetim kuruluşunda görev alanların, yapı denetimden önce ağırlıklı olarak şantiye şefliği ve proje müellifliği görevlerinde bulunduğu, bir bölümünün ise başka bir görevde bulunmadığı görülmektedir.
- Yapı denetim sisteminde görev alanların büyük bir bölümü sistem içerisinde çalışmak istemediklerini ve gelirlerinin düşük olduğunu söylemektedir.

- Yapı denetim sisteminde görev alanların büyük bir bölümünün lisans ve yüksek lisans mezunu olduğu, yarısının yapı denetim konusunda herhangi bir eğitim almadığı görülmektedir.
- Konya İlinde Yapı Denetim Kanununun uygulanmaya başladığı 01.01.2011 tarihinden Kanunda yapı denetim kuruluşunun Bakanlık tarafından elektronik ortamda belirlenmesi için yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği 01.01.2019 tarihine kadar bir dönem yaşanmış, 01.01.2019 tarihinden itibaren yeni bir uygulama şekli kazanmıştır. Önceki dönemin en büyük ve en belirgin sorunu yapı sahipleri / yapı müteahhitleri ile yapı denetim kuruluşlarının ekonomik ilişkisi, başka deyimle denetim ücretini denetlediği kişilerden alması iken yeni uygulama şekli ile bu sorun çözülmüştür. Yapı denetim kuruluşunun Bakanlık tarafından elektronik ortamda belirlenmesi uygulamasının gerekli ve yeterli olduğu, eski sisteme geri dönülmemesi gerektiği belirtilmiştir.
- Bakanlık tarafından elektronik ortamda yapı denetim kuruluşu belirlenmesi, YDS verilerine göre Türkiye geneli toplam denetlenen iş sayısı 478.800 adet ve 807.200.000 m² denetlenen inşaat alanının, 4000 adet yapı denetim kuruluşuna dağıtılması sürecini ifade etmekte olup büyük bir organizasyon ve yazılım sistemi gerektirmektedir. Bu konuda kullanılmakta olan Ulusal Yapı Denetim Sistemi dağıtım süreci ile denetlenen bütün işlerin, denetim verilerini kayıt altına alınması ve verilen yetkiler dahilinde görüntülenebilmesini sağlamaktadır. Çoğunlukla dağıtım sürecinin şeffaf ve objektif olacak şekilde yürütüldüğü belirtilmektedir.
- Elektronik ortamda yapı denetim kuruluşu belirlenmesi süreci genel anlamı ile olumlu sonuçlar doğurmakla birlikte, dağıtımı yapılan işlerin farklı büyüklük ve sayılarda olması nedeniyle kuruluşlar arasında adaletli bir dağıtım yapılamadığını göstermektedir. İl sınırları içerisinde bütün ilçelerdeki işlerin kuruluşlara dağıtılması bölgesel çalışma imkanını ortadan kaldırmış, kuruluşlar için fazlaca ulaşım gideri oluşturmuştur. Ayrıca küme yapı, ruhsat reddi, fesih işlemleri, dağıtım sonrası kabul edilmeyen işler için uygulanan cezai müeyyideler gibi ek iş ve işlemlerin yapılmasına ihtiyaç duyulmakta olduğu görülmektedir.
- Yapı denetim sisteminde yaşanan sorunlarda en fazla rolü olanlar, yapı müteahhitleri, ruhsat kesmeye yetkili idareler, şantiye şefleri, yapı sahipleri ve

yapı denetim kuruluşları olarak sıralanmaktadır. Yapı Mütahhitlerinin Sınıflandırılması ve Kayıtların Tutulması Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle, yapı mütahhitlerinin ekonomik, teknik ve iş deneyimleri ile ilgili yeterliliklerinin değerlendirilmesi ve sınıflandırılması uygulamasına başlanmıştır. Yapı mütahhitlerinin sınıflandırılması neticesinde, yeterliliğinden daha büyük işleri yapmalarına engel olunmuştur. Ancak sınıflandırma ile ilgili başlangıçta hiçbir deneyim ve yeterliliği bulunmayanlar için düzenlenen (H) grubu belge ile 2033 m² inşaatın, geçici mütahhitlik belgesi ile kendi binasını yapmak isteyenlerin 500 m² inşaatın yapı mütahhitliği yapılmasına izin verilmektedir. Yapılan binanın alan olarak küçük olması, bu yapıların yeterlilik gerektirmediği ve sorumluluğunun olmadığı anlamına gelmemelidir. Yapı Mütahhitlerinin Sınıflandırılması uygulamasında, başlangıç sınıflarında hata olduğu ve yapı mütahhitlerinin eğitim durumu ile ilgili herhangi bir şart bulunmaması, kayıt altına alınan mütahhitlere herhangi bir eğitim düzenlenmediği görülmektedir.

- Yaşanılan sorunlarla ilgili en çok rolü olduğu görülen ruhsat kesmeye yetkili idarelerde, çalışan teknik personelin mesleki bilgi ve deneyim açısından yeterli olmadığı ve uygulamaların ilçe ilçe farklılıklar gösterdiği belirtilmiştir. Bazı belediyeler de personel sayısının yetersiz olduğu, bazı belediyeler de ise iş yoğunluğu ve kesilen ruhsat sayısının fazla olduğu görülmektedir. Yapı Denetimi Hakkında Kanunun uygulanmasında, yapı denetim kuruluşları imar mevzuatı uyarınca öngörülen fennî mesuliyeti ilgili idareye karşı üstlenir. Kanunun uygulanmasında ana sorumlunun ilgili idare olduğu, yapı denetim kuruluşlarının ise ilgili idareler adına denetim hizmeti yürüttüğü bilinmektedir. Ancak genel uygulamada yapı ile ilgili sorumluluğun yapı denetim kuruluşlarında olduğu, ilgili idarenin ruhsat ve koordinasyon görevi yürüttüğü bir mantık geliştirildiği görülmektedir. Yapı denetim kuruluşlarının denetim sorumluluğunu üstlenmesi, ilgili idarelerin sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.
- İmar Kanunu, Yapı Denetim Kanunu, Şantiye Şefliği Yönetmeliği ve diğer mevzuatla şantiye şeflerine birçok sorumluluk verilmişken, şantiye şeflerinin yapıları denetlememesinin nedenleri, şantiye şefi görevlendirilmelerinin, yapı ruhsatı veya iskan ruhsatı gibi belgelerde sadece imza atılması yönüyle yapılması, görev ve sorumlulukları ile ilgili yürürlükte bulunan mevzuattan

haberdar olmamaları ve ruhsat düzenlemeye yetkili ilgili idarelerin şantiye şeflerinin kusurları ile ilgili İmar Kanununda yer alan cezai müeyyideleri uygulamaması gelmektedir. Şantiye Şefliği Yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile şantiye şeflerinin sorumluluk alabileceği yapı sayısı ve alanı azaltılmış, EBİS'te beton atılması aşamasında şantiye şeflerine uygulama üzerinden konum belirterek şahitlik etme zorunluluğu getirilmiştir. Ancak yine de her yapıda şantiye şefi bulundurma ve şantiye şeflerinin fiilen şantiyede bulunması uygulamasına geçilemediği görülmektedir.

- Yapı denetim sisteminin en önemli iyileştirmelerinden biri olan Elektronik Beton İzleme Sistemi uygulamasına 2019 yılında geçildiği, yapılarda kullanılan taze beton numunelerine çip konulmasının binaların beton kalitesinde iyileşmeye neden olduğu belirtilmiştir. Beton deney sonuçlarının talep edilen beton sınıfının dayanım sonuçlarını sağlamaması, hazır beton tesislerinin standartlara uygun beton üretmediği, şantiyede betonun iyi yerleşmesi için işçi ve ustalar tarafından betona su katılması olarak belirtilmiştir. Elektronik Beton İzleme Sistemi ile kullanılan beton kalitesinde önemli artışlar olduğu görülmektedir
- Yapı sahipleri ve yapı müteahhitleri ve proje müelliflerinin, proje aşamasında gerekli önem ve özeni göstermediği, iş %100 seviyesine gelene kadar, projelerde birçok değişikliğe gidildiği ve kuruluşun ilgili personeli, şantiye sahasında sürekli denetim yapmaları gerekirken, sürekli proje tadili ve takibi yapmak zorunda kaldığı belirtilmiştir. Bürokratik işlemlerin büyük bir bölümünün yapı denetim kuruluşları tarafından takip edildiği, ilgili idarelerde iş yoğunluğu ve personel yetersizliği, bürokratik işlemlerin çok fazla olması, sorumluların imza süreci vb. nedenlerle yapı ruhsatı, tadilat ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi alınması süreçleri çok fazla zaman kaybına sebep olduğu, büyükşehirlerde yapı ruhsatı alınması sürecinin 3 ila 6 ay da tamamlanabildiği bilinmektedir.

Sonuç olarak, 2019 yılında Kanun ve İkincil mevzuatta yapılan değişikliklerden elektronik ortamda iş dağılımı ve elektronik beton izleme sistemi başta olmak üzere yapılan bütün değişikliklerin 2019'dan önceki döneme kıyasla denetim kalitesine ve yapı kalitesine önemli katkıları olduğu, mevzuatta bulunan eksikliklerin yapılan değişikliklerle giderilmeye çalışıldığı, ancak uygulamada yaşanan eksikliklerin tam anlamıyla giderilemediği, Kanunun amacı olan, can ve mal güvenliğini teminen, imar

plânına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacına tam anlamıyla ulaşılamadığı görülmektedir.

6.2. Öneriler

Yapı denetimi, pek çok paydaşın bir arada veya birbirini takip eden periyotlarla görevlerini yerine getirdiği bir sistemdir. Bakanlık tarafından yapılması gereken düzenlemeler ile yapı sahibinin arsa temini ve ihtiyaç duyduğu binanın projelendirilmesinden yapı kullanma izin belgesi alınıncaya kadar devam eden süreç içerisinde proje müellifleri, yapı müteahhidi, şantiye şefi, yapı denetim kuruluşu, denetim elemanları, yapı malzemeleri laboratuvarı, taşeron, usta, işçi, ilgili idare personeli vb. bütün paydaşların üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmesine ilişkin öneriler şu şekildedir:

- Bakanlık tarafından yapı denetim ve imar mevzuatında görevleri tanımlanan bütün paydaşlara ve kullanıcı konumunda olan herkese en iyi şekilde yapı denetim sistemini, önemini ve yapı ruhsatına dair iş ve işlemlerin anlatılması, ruhsat alınmadan ve denetime tabi olmadan hiçbir yapının yapılamayacağı hususunda halkın bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Yapı sahipleri tarafından karşılanan yapı denetim hizmet bedeli yükseltilmeli, buna bağlı olarak yapı denetim kuruluşlarının ve kuruluştaki görevli denetim elemanlarının gelir durumları iyileştirilmelidir. Gelir durumunun iyileşmesi ile denetimde daha kalifiye ve tecrübeli personelin aktif bir şekilde görev alması sağlanmalıdır.
- Proje ve Uygulama Denetçisi ve Yardımcı Kontrol Elemanlarının belgelendirme sürecinde, diploma ve çalışma süresine ilişkin değerlendirmenin yanı sıra denetim elemanlarına eğitim verilmesi, eğitim sonucu yapılacak sınav sonrasında başarılı olanlara denetçi belgesi verilmeli, denetçi belgesi vize işlemleri sürecinde, denetçilerin tamamlayıcı eğitimleri alması zorunlu tutulmalıdır.
- İlgili idare personeli ve Bakanlığın taşra teşkilatında görevli personele uygulama birlikteliğinin sağlanması, mesleki bilgi ve tecrübelerinin artırılmasına yönelik hizmet içi eğitim verilmelidir. Denetim kalitesinin artırılması için kamu görevlilerinin de daha fazla sahada olması ve etkin denetim yapması

gerektiğinden söz konusu birimlerde yeterli sayıda personel istihdamı sağlanmalıdır.

- Şantiye şefleri ile yapı müteahhitlerinin, ticari ilişkilerinin sonlandırılması, yapı denetim kuruluşları gibi Bakanlık tarafından elektronik ortamda şantiye şefi görevlendirilmesi, şantiye şeflerinin şantiyelerde görevini tam olarak yürütmesini sağlayacaktır. Denetim elemanları gibi şantiye şeflerine de eğitim ve sınav sonucu belgelendirme yapılmalıdır.
- Yapı Müteahhitlerinin Sınıflandırılması ve Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik kapsamında iş deneyimi, ekonomik ve teknik yeterlilikle birlikte müteahhitlerin eğitim durumlarına ilişkin düzenleme getirilmelidir.
- Müteahhitlik ve Yapı Müteahhitliği kavramları birbirinden farklılaştırılmalı, yapı müteahhitliğinin teknik bilgi ve tecrübe gerektiren bir meslek olması nedeniyle, mimarlık ve inşaat mühendisliği eğitimi almış kişilerin yapı müteahhidi olması için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Yapı müteahhitlerinin yasaklanmasına ilişkin yönetmelikte, ilgili idarelere belirli görevler verilerek, iş ve işlemlerin tamamlanarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerine gönderilmesi gerekmektedir. Yapı müteahhitlerinin yasaklama ve yetki belge numarası iptali işlemleri ivedilikle yapılmalı ve bu işlemleri yapmayan belediyelere yaptırımlar uygulanmalıdır.
- 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun kapsamında, İl Yapı Denetim Komisyonları tarafından yapılan inceleme ve cezai müeyyidelerde, yapı denetim kuruluşları ile birlikte yapı müteahhitleri, şantiye şefleri ve sorumluluğu bulunan usta ve işçilere de cezai müeyyide uygulanmasına yönelik mevzuat geliştirilmelidir.
- Bakanlık tarafından yürütülmekte olan elektronik ortamda iş dağıtımına ilişkin süreçte bazı iyileştirmeler yapılmalıdır. Konya gibi yüzölçümü büyük illerde ilin bölgelere ayrılarak, yapı denetim kuruluşlarına belirli bölgelerde çalışma fırsatı tanınmalıdır. Böylece ilde bulunan bütün ilçelerde çalışma yürütmek yerine daha az sayıda ilçede çalışma yürütülmesi ulaşım giderleri ve zaman kaybını önleyecek, denetime daha fazla zaman ayrılmasını sağlayacaktır.
- Yapı Malzemeleri laboratuvarlarının, yapı müteahhitleri ile ticari ilişkileri sonlandırılmalı, daha önce uygulanmakta olan yapı denetim kuruluşları ile

anlaşılması uygulamasına tekrar dönülmeli ya da elektronik ortamda görevlendirilmeleri sağlanmalıdır.

- Elektronik Beton İzleme Sistemi geliştirilmeli, çelik çubuk, karot vb. diğer deneyler içinde izleme sistemi geliştirilmelidir. Deney sonuçları yapının maliki ve diğer paydaşlarla elektronik ortamda paylaşılmalıdır. İstenilen değerleri sağlamayan taze beton deneylerinde en çok rolü olan hazır beton tesislerinin daha fazla denetime ve kontrole tabi tutulmaları gerektiği değerlendirilmektedir.
- İlgili idareler tarafından projelerin dijital ortamda alınmasına ilişkin ilçe ilçe farklı uygulama ve yazılım programları kullanılmakta ve dijital arşive sadece ilgili idare yetkilileri erişebilmektedir. Bakanlık tarafından Building Information Modelling (BIM) aplikasyonlarının yapı denetim sisteminde kullanılabilirliği artırılarak bütün ruhsat kesmeye yetkili idarelerce ortak yazılımın kullanılması, proje kontrol süreçlerinin yapay zekâ üzerinden yapılarak personel tasarrufu ve binalara ait teknik verilere yetkili kamu görevlilerinin erişimi sağlanmalıdır.
- Proje üretimi aşamasında gerekli önem ve özen gösterilmeli, tadilat projesi asgari düzeye indirilmeli, basit tadilatlarla ilgili yapı denetim kuruluşlarına ilgili idarelere bildirimde bulunmak şartıyla izin verilmeli ve as-build proje uygulamasına geçilmelidir.

Çalışmada yapı denetim kuruluşunun belirlenmesine yönelik Kanunda yapılan değişiklik ve yapılan diğer değişikliklerin yapı denetim sistemine etkisi, Konya İli ölçeğinde incelenmiştir. Kanunda 14 kez değişiklik yapılması, Yönetmeliğin bir kez tamamen yürürlükten kaldırılması ve ikinci yayımlanan yönetmeliğin 20 kez değiştirilmesi ve diğer mevzuatlarda sıklıkla değişiklik yapılması sistemin en büyük sorunu olarak görülmüştür. Tez çalışması devam ederken bile Kanun ve ikincil mevzuatta değişikliğe gidilmiş ve yapılan değişikliklerin bir bölümü henüz yürürlüğe girmemiştir. Mevzuatta yapılan değişikliklerin, denetim kalitesine ve yapı kalitesine önemli katkıları olduğu, mevzuatta bulunan eksikliklerin yapılan değişikliklerle giderilmeye çalışıldığı, ancak uygulamada yaşanan eksikliklerin tam anlamıyla giderilemediği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda gelecek çalışmalarda, yurtdışında uygulanan yapı denetim sistemlerinden en başarılı olanları ile kullanmakta olduğumuz yapı denetim sisteminin detaylı karşılaştırılması yapılarak, mevzuatta bir daha değişiklik yapılmasına gerek kalmaksızın uygulanabilecek bir yapı denetim sistemine yönelik araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akdemir, M. (2019). Yapı Denetim Kuruluşunun Seçiminin AHP ve TOPSIS çok kriterli Karar Verme Yöntemleri İle yapılması, Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Bayraktar, S. (2001). Yapı Denetimin Dünyadaki Uygulamaları ve Türkiye’deki Gelişimi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Başak, T. (2017). Depreme Dayanıklı Yapı İmalatında, 4708 sayılı Yapı Denetimi Kanunun Rolü, Uygulamadaki Etkisinin Belirlenmesi, Kalite ve Verimliliğin Arttırılması, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bekiroğlu, D., (2010). Osmanlıdan Günümüze Yapı Denetim, Yapı Denetim Dergisi, 1:10- 15.
- Bilici, D. E. (2021). İnşaat Sektöründe Yapı Denetimi ve Kırşehir İlindeki Uygulamaların İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Kırşehir
- Boysal, B. V. (2022). 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Kapsamındaki Yapı Denetim Sistemi ve Sorunları Üzerine Bir Saha Çalışması, Osmaniye İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Osmaniye.
- Decker, T. (2013). “Building Control Systems and Technical Control Activities in Belgium, Germany and The United Kingdom”. Master’s thesis, Civil Engineering, Instituto Superior Técnico Lisboa, Portekiz.
- Demir, A. (2019). Türkiye’deki Yapı denetim Sisteminin İncelenmesi ve Bolu İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Burdur.
- Demir, M. Ş. (2017). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Yapı Denetimi Uygulaması ve Yeni Bir Yapı Denetim Modeli Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, *Adıyaman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Adıyaman
- Deprem Şurası, (2004). “Mevcut Yapıların Değerlendirilmesi ve Yapı Denetimi Komisyonu Raporu”, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 29 Eylül-1 Ekim 2004, İstanbul.
- Dinç, T. (2022). Konya Siyasi Haritası [online], <https://www.tatilpanosu.net/konya-siyasi-haritasi.php> [Ziyaret Tarihi: 4 Ocak 2025].
- Doğan, A., (2013). Ankara’da Yapı Denetimi Sorunlarının Belirlenmesiyle İlgili Bir Saha Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

- Doğan, H. (2020). Elektronik Beton İzleme Sistemi Sonrası Yapı Denetimli Binalarda Kullanılan Hazır Beton Kalitesinin Isparta İli Ölçeğinde Değerlendirilmesi, *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1110-1120
- Emirlioğlu, P. G., (2024). *Kentsel yeşil alanlara erişilebilirlik ile kentsel yaşam kalitesi ve kullanıcı memnuniyeti arasındaki ilişki: Altınordu örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı.
- Engin, V., & Özbil, B. (2022). Türkiye’de Uygulanan Yapı Denetim Sisteminin Sorunları İle İlgili Yaklaşımlar, *Kent Akademisi*, 1575-1590
- Güleş, M. (2019). 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, *Karatay Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya.
- Gülkan, P. (2001). 595 sayılı Yapı Denetimi Hakkındaki KHK nin İptali ve Ardından Gelen 4708 Sayılı Yapı Denetim Kanunu Hakkında Bir Deneme, *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 412
- Güncü, D. (2020). Yapı Denetim Kuruluşlarının Sorunları ve Yapı Denetim Sistemindeki Sorunlar- Van Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncüyıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- İmar Kanunu, (1985). Mevzuat Bilgi Sistemi [online], T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3194&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 14 Mart 2025]
- Karaoğlu, E., (2011). 4708 Sayılı Yapı Denetimi Kanununun Denetimdeki Verimliliği, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Kenger, E., (2001). ‘Denetçi Yardımcıları Eğitim Notu’.
- Kesen, N., (2006). ‘Avrupa Ülkelerinde Yapı Denetim Hizmetleri ve İnşaat Ruhsatı Alım
- Koca, B. (2016). Yapı denetim sisteminde belediyenin karşılaştığı sorunlar ve çözüm yolları için sistem önerisi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul
- Konya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, (2025a). Müteahhit Yeterlik Sistemi (Yapım Müteahhitliği Başvuru Belgeleri) [online], <https://konya.csb.gov.tr/yapim-muteahhitligi-basvuru-belgeleri-i-92013> [Ziyaret Tarihi: 9 Nisan 2025].
- Konya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, (2025b). Müteahhit Yeterlik Sistemi (Yıkım Müteahhitliği Başvuru Belgeleri) [online], <https://konya.csb.gov.tr/yikim-muteahhitligi-basvuru-belgeleri-i-105767> [Ziyaret Tarihi: 9 Nisan 2025].

- Kural, R. (2015). İnşaat sektöründe yapı denetimi ve Afyonkarahisar ilindeki uygulamaların araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, *AKÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İnşaat Anabilim Dalı*, Afyonkarahisar.
- Mevzuat Bilgi Sistemi, (2024a). Yapı Denetimi Hakkında Kanun [online], T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4708&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 9 Şubat 2025]
- Mevzuat Bilgi Sistemi, (2024b). Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği⁽¹⁾ [online], T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11951&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 9 Şubat 2025]
- Mevzuat Bilgi Sistemi, (2024c). Yapı Sahipleri İle Yapı Denetimi Hizmet Sözleşmesi İmzalayacak Yapı Denetim Kuruluşlarının Elektronik Ortamda Belirlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslara Dair Tebliğ [online], T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=31091&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 9 Şubat 2025]
- Mönnig, F. (1994). Bauüberwachung in Deutschland Building Control in Germany. Prüfeningenieur für Baustatik, Stuttgart. (Çeviren M. ÜRGÜPLÜ) İstanbul.
- ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi Raporu, (1998). ‘‘3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmeliklerin Yeni Bir Yapı Kontrol Sistemi ve Afetlere Karşı Dayanıklılığı İçermek Üzere Revizyonu Araştırması Müşavirlik Hizmetleri’’, Ankara.
- Özdemir, S. (2020). Yapı Denetim Kuruluşuna İmar Kanunu Kapsamında Para Cezası Verilip Verilemeyeceği Hakkında Bir İnceleme: Yapı Denetim Kuruluşlarının Fennî Mesuliyet Sorumlulukları. Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3 (2): 182 - 207
- Sakallı, F., (2008). Yapı Denetimi Sisteminde Yaşanan Sorunlar, 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'daki Eksiklikler ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Shavelson, R. J., (2016). Sosyal bilimler için istatistik. (D. D. Güler, Çev.), *Pegem Akademi*.
- Tantekin Çelik, G., & Ünal, C. (2017). Yapı denetim firmalarının sorunlarının belirlenmesi ve Adana örneği. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 32(4), 71- 78.
- Taş, M. (2003). Türkiye’ de Yapı Üretiminin Yeniden Yapılanması İçin Model Önerisi, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taşçı, M. (2017). Yapı Denetimi Uygulamaları ve Kalite Sorunları, Konya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya.

- Türker, H., (2000). “Yapı Denetim Sistemi ve Yapı Polisinin Çalışma Esasları Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Visscher, H., & Meijer, F., (2007) “Tasks and Responsibilities for Building Control in Europa” *CIB World Building Congress*, 2007, Cape Town.
- Yağız, S. (2019). Türkiye’de yapı denetimi uygulaması ve konut niteliğine etkisi: Bursa alan araştırması Yüksek Lisans Tezi, *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Bursa.
- Yılmaz, H. (2007). Yapı Denetimi ve Yapı Denetim Kuruluşları. Ankara: Yetkin Yayınları
- Yılmaz, K. H. (2021). Yalın İnşaat ve İsraf Kavramının Yapı Denetim Firmalarındaki Farkındalığının Tespitine Yönelik Bir Çalışma: Adana Örneği, *Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Adana.
- Yılmaz, M. & Yıldız, S. & Bakış, A. & Kanit, R. (2016). Bir Bütün Olarak İş Sağlığı Güvenliği ve Yapı Denetim Mevzuatı: Yapı Denetim Görevlilerinin Kamu İnşaatlarında İş Sağlığı Güvenliği Denetimlerine Etkileri, *Mühendislik Dergisi*. 8(3), 433-442
- YDHK (Yapı Denetimi Hakkında Kanun), (2001). Mevzuat Bilgi Sistemi [online], T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4708&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 14 Mart 2025]
- Yapı Malzemeleri ve Zemin Laboratuvarları Uygulama Yönetmeliği, (2020). Mevzuat Bilgi Sistemi [online], T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=36055&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 14 Mart 2025]
- YDUY (Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği), (2008). Mevzuat Bilgi Sistemi [online], T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11951&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Ziyaret Tarihi: 14 Mart 2025]

EKLER

Ek-1 Anket Soru ve Cevapları

(<https://forms.gle/iffpbKG3hWXDUvCSA>)

Bu çalışma Mimarlık Anabilim Dalı'na bağlı olarak hazırlanan yüksek lisans tez çalışması için Konya İlinde yürütülmekte olan yapı denetim sistemini tüm boyutları ile analiz edebilmek adına uygulanmaktadır. Bu çalışma kapsamında ad, soyad, iletişim bilgileri gibi herhangi bir kişisel veri toplanmayacaktır. Anketin herhangi bir sorusunda katılımdan vazgeçme hakkınızı kullanabilir ya da cevap vermek istemediğiniz soruları boş bırakabilirsiniz. İlginiz ve katılımınız için teşekkür ederim.

Orhan ARSLAN

Mimar

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

1. Cinsiyetiniz:

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek

2. Yaşınız:

- ☐ 20-30 arası
- ☐ 31-40 arası
- ☐ 41-50 arası
- ☐ 51 ve üzeri

3. Medeni Durumunuz:

- ☐ Evli
- ☐ Bekar

4. Eğitim Durumunuz:

- ☐ Önlisans
- ☐ Lisans
- ☐ Lisans üstü
- ☐ Doktora

5. Mesleki Unvanınız:

- ☐ Teknisyen
- ☐ Tekniker
- ☐ Teknik Öğretmen
- ☐ Mimar
- ☐ Mühendis

6. Mesleğiniz:

- ☐ Mimar
- ☐ İnşaat Mühendisi
- ☐ Elektrik- Elektronik Mühendisi
- ☐ Makine Mühendisi
- ☐ Diğer

7. Mesleğinizi kaç yıldır yapmaktasınız?

- ☐ 5yıl ve altı
- ☐ 6-10 yıl arası
- ☐ 11-15 yıl arası
- ☐ 16-20 yıl arası
- ☐ 21 yıl ve üzeri

8. Çalıştığınız İşyeri/Kurum/Kuruluş:

- ☐ Yapı Denetim Kuruluşu
- ☐ Şantiye Şefi / SMM
- ☐ Müteahhit
- ☐ Ruhsat düzenleyen İdare (Büyükşehir Belediyesi / İlçe Belediyesi / OSB Müdürlüğü)
- ☐ Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

9. Aylık geliriniz?

- ☐ Asgari ücret ve altı
- ☐ Asgari ücret ve 30.000-TL arası
- ☐ 30.000-TL - 50.000-TL arası
- ☐ 50.000-TL - 70.000- TL arası
- ☐ 70.000-TL üstü

10. Yapı Denetim Sisteminde kaç yıldır çalışmaktasınız?

- ☐ 3 yıl ve altı
- ☐ 4-9 yıl arası
- ☐ 10-15 yıl arası
- ☐ 16-20 yıl arası
- ☐ 21 yıl ve üzeri

11. Unvanınız nedir?

- ☐ Proje Müellifi/Şantiye Şefi / Yapı Müteahhidi/Yapı Sahibi
- ☐ Proje ve Uygulama Denetçisi / Uygulama Denetçisi / Yardımcı Kontrol Elemanı
- ☐ Yapı Denetim Kuruluşu Ortağı / Yetkilisi
- ☐ İl Yapı Denetimi Çalışma Birimi / İl Yapı Denetimi Komisyon Üyesi
- ☐ Ruhsat düzenleyen İdare Personeli

12. Yapı denetim sisteminde görev almadan önce aşağıda belirtilen hangi görevlerde bulundunuz? (uygun olanların tümünü işaretleyin).

- ☐ Proje Müellifi
- ☐ Şantiye Şefliği
- ☐ Yapı Mütahhitliği
- ☐ Diğer

13. “Yapı denetim sistemindeki görevinizden elde ettiğiniz gelirinize eşdeğer gelir elde edeceğiniz mesleğinizle ilgili başka bir iş bulursanız, yapı denetim sistemi içerisinde çalışmaya devam eder miydiniz?” (yalnızca bir şıkkı işaretleyin).

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

14. Yapı denetimi sistemi içerisinde kullanılan Kanun, Yönetmeklik vb. mevzuatla ilgili eğitime katıldınız mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

15. Kanun ve ikincil mevzuata aykırılık sebebiyle cezai müeyyide uygulandı mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

16. Yapı denetimi sisteminin yürürlükte olmasını, kaçak yapının önlenmesi ile mücadele için yeterli buluyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

17. Yapı denetiminde yaşanan sorunlarla ilgili en çok rolü bulanan kişi / kurum / kuruluşların hangilerinin olduğunu düşünüyorsunuz? (İstedığınız kadar şık işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Yerel Yönetimler/ruhsat düzenleyen idareler
- ☐ Yapı Denetim kuruluşları
- ☐ Yapı Mütahhitleri
- ☐ Proje Müellifleri
- ☐ Şantiye Şefleri
- ☐ Yapı Malzemesi (beton çelik vb.) Laboratuvar kuruluşları
- ☐ Hazır Beton Kuruluşları
- ☐ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Merkez ve Taşra teşkilatları
- ☐ Yapı Sahipleri

18. Kanunda belirlenen yapı denetim hizmet bedeli, hizmet bedeline esas yapı yaklaşık maliyetinin %1,5'i kadardır. Bu bedelin yaklaşık maliyetin ne kadarı olması gerektiğini düşünmektесiniz?

- ☐ %1
- ☐ %1,5
- ☐ %2
- ☐ %2,5
- ☐ %3 ve üstü

19. “Yapı denetim kuruluşunun elektronik ortamda belirlenmesinden önce sorumluluğunuzun bulunduğu yapıda, yapı ruhsatı alınması için gerekli bürokratik işler kim tarafından takip edilmektedir?

- ☐ Yapı Sahibi
- ☐ Yapı Mütcahhidi
- ☐ Yapı Denetim Personeli
- ☐ Proje Müellifi
- ☐ Diğer

20. “Yapı denetim kuruluşunun elektronik ortamda belirlenmesinden sonra sorumluluğunuzun bulunduğu yapıda, yapı ruhsatı alınması için gerekli bürokratik işler kim tarafından takip edilmektedir?

- ☐ Yapı Sahibi
- ☐ Yapı Mütcahhidi
- ☐ Yapı Denetim Personeli
- ☐ Proje Müellifi
- ☐ Diğer

21. “Yapı denetimi mevzuatı ile şantiye şeflerine çok fazla sorumluluk verilmişken, şantiye şeflerinin yapıları denetlememesinin sebepleri nelerdir?” (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz).

- ☐ Kendileri ile ilgili yürürlükte bulunan, kanun ve ikincil mevzuattan haberdar olmamaları.
- ☐ Şantiye şefi görevlendirilmelerinin, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izin belgesi gibi evraklarda sadece imza atılması yönüyle yapılması
- ☐ Ruhsat düzenleyen idareler tarafından, şantiye şefi hakkında İmar Kanununun gereklerinin yerine getirilmemesi (idari para cezası veya TMMOB'ne bildirim).
- ☐ Bina inşaatlarının yaklaşık % 75'nin inşaat işlerinden oluşmasına rağmen, o işte, elektrik veya makina teknikerinin/mühendisinin/teknik öğretmeninin görevlendirilmesi, bu yüzden, ilgili şantiye şefinin görevini tam olarak yapamaması/bilmemesi.
- ☐ Diğer

22. Yapı denetim kuruluşlarında görev alan denetim personelinin, tecrübe, deneyim ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

23. “Yapı denetim kuruluşlarında görev alan denetim personelinin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu” görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

24. Belediyelerde imar / ruhsat biriminde görev alan personelin tecrübe ve mesleki bilgi açısından yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

25. Yapı denetim mevzuatının paydaşlara yüklediği görev, yetki ve sorumluluğun karşılığı ücret verildiği görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

26. Yapı denetim mevzuatında belirlenen ve yapı sahiplerince karşılanan yapı denetim hizmet bedelinin yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum

27. Mevcut yapı denetim sisteminde çalışan personelin sayısal olarak yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

28. Mevcut yapı denetim sisteminde kullanılan YDS, EBİS, Şantiye-m gibi web tabanlı portalların yeterli olduğu görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

29. Yapı denetim kuruluşlarınca, denetimini üstlendiği yapıların, ruhsata esas proje ve eklerini, yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

30. Ruhsat düzenlemeye yetkili ilgili idarelerce, ruhsatlandırılan yapının ruhsata esas proje ve eklerinin yürürlükteki mevzuata göre tam anlamıyla kontrol edildiği görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

31. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesinde mevcut uygulamanın gerekli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum

32. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasının mevcut haliyle yeterli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

33. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında 11.06.2025 tarihinde yürürlüğe girecek olan 500m² altında yapıların elektronik ortamda dağıtımdan çıkarılması düzenlemesinin doğru olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

34. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesi halinde 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının gerekli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

35. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesi halinde 3 ay boyunca sıralamadan çıkarılma cezasının yeterli olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

36. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında yapı denetim kuruluşunun atandığı işi kabul etmemesinin fesih işlemlerindekine benzer şekilde gerekçelere dayandırılması gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

37. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasında, yapı sahibinin atanan yapı denetim kuruluşunu herhangi bir gerekçe göstermeksizin kabul etmemesi halinde yeniden bir yapı denetim kuruluşu atanması uygulamasında yapı sahibine cezai müeyyide verilmemesi düzenlemesinin doğru olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

38. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşunun belirlenmesi uygulamasının şeffaf ve objektif olacak şekilde yürütüldüğü düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

39. Elektronik atamayla yapı denetim kuruluşu belirlenmesi uygulamasının kaldırılması ve yapı sahiplerinin özgür iradesiyle yapı denetim kuruluşu belirlemesi uygulamasına geri dönülmesi gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

40. Bakanlık tarafından, Konya İlinde 2024 yılı için 96 adet yapı denetim kuruluşu sayısı belirlemiştir. Belirlenen kuruluş sayının 2025 yılı için artırılması gerektiği düşüncesine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

41. Yapı denetimi kuruluşları çok fazla sayıda yapının denetimini üstlenmesi ve toplamda 360 bin m² 'lik yapı denetimine izin verilmesi nedeniyle, denetim kalitesinden ödün verdiği görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

42. Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren yapı müteahhitlerinin gruplandırılmasına yönelik yönetmeliğin, yapı kalitesini arttıracak fikrine katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

43. “Yapı denetim kuruluşları tarafından, sorumluluğunu üstlendiği yapıları, görevleri gereği, mevzuat kapsamında denetlemesi yapı müteahhitlerini rahatsız etmektedir.” Görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

44. “Konya İlinde, 01.01.2011 tarihinde, fenni mesuliyet uygulaması bırakılarak Yapı Denetimi Hakkında Kanununun uygulanmasına başlanması ile yapı kalitesi artmıştır.” Görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

45. “4708 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatla getirilen yapı denetim sistemi ile kaliteli, sağlam, güvenli, standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşılmıştır.” Görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

46. “01.01.2019 tarihinde yapı denetim kuruluşlarının, elektronik ortamda belirlenmesi uygulaması yürürlüğe girdikten sonra başlanılan işlerde, yapı denetim firmalarının denetim kalitesine verdiği önemde artış olmuştur.” Görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

47. “Konya İlinde, 01.01.2019 tarihinde yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi uygulamasına geçilmesiyle, yapı kalitesinde artış olmuştur.” Görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

48. “Bakanlığın taşra teşkilatı olan İl Müdürlüğü yapı denetim çalışma birimi personelinin sürekli şantiye denetimi yapması, yapı denetim kuruluşlarının, denetim görevini daha iyi yapmasını sağlar ve yapı sahipleri veya yapı müteahhidinin yapı kalitesine verdiği önemi arttıracaktır.” Görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

49. “Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuatta yapılan değişikliklerden sonra yapı denetim sisteminin son güncel hali ile; kaliteli, sağlam, güvenli, standartlara uygun yapı yapılması amacına ulaşılmıştır.” Görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

50. “Yapı Denetim Uygulama Yönetmeliği’nde yapılan değişiklik ile yapı denetim hizmet bedeli, yılın başında, Bakanlıkça belirlenen gruplara göre belirlenen birim maliyet üzerinden hesaplanmaktadır. Bakanlıkça 2025 yılında belirlenen birim maliyetin, 2025 yılında yayımlanan yapı yaklaşım birim maliyetlerine göre düşük (II. Grup = 10.776,00.-TL, III. Grup = 21.358,00 TL gibi) belirlenmiştir.” görüşüne katılıp katılmadıkları sorulmuştur ?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

51. “25.12.2018 tarihinde uygulanmaya başlanılan Elektronik Beton İzleme Sistemine göre, çip konularak alınan numunelerin 7 ve 28 günlük deney sonuçları, standartta belirtilen değerlerden daha düşük çıkmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

52. “Sorumluluğunu üstlendiğiniz yapılarda, 25.12.2018 tarihinde uygulanmaya başlanan Elektronik Beton İzleme Sistemine göre, numunelerin çip konularak alınması, yapıların beton kalitesini artırmıştır.” Görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

53. 7 ve 28 günlük deney sonuçları, standartta belirtilen değerlerden daha düşük çıktığını düşünüyorsanız, deney sonuçlarının, istenilen beton dayanım sonucunu sağlamamasını, neye bağlamaktasınız? sorusu sorulmuştur (istediğiniz kadar açıklama yapabilirsiniz) (katılımcıların cevapları ankete yazdıkları gibi teze aktarılmış olup, aynı veya benzer cevaplar tek bir seçenekte gösterilmiştir.)

- 1) Hazır beton tesislerinin standartlara uygun beton üretmemesi,
- 2) Şantiyede beton iyi yerleşsin diye usta işçi tarafından betona su katılması,
- 3) Taze beton numunesi içerisine yerleşen çip olmadan önce beton sonuçlarına yapı malzemeleri laboratuvarı tarafından manuel müdahale edilmesi

54. “Sorumluluğunu üstlendiğiniz yapıda, beton dökülürken, yapı denetim kuruluşunun denetim elemanı nezaret etmekte olup, laboratuvar personeli ile birlikte numune alma aşamasındaki deneyler (çökme (slump) deneyi, beton sıcaklığı tayini vb.) yapılmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz? (yalnızca bir şıkkı işaretleyin).

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

55. “Kanunun, 2. Maddesi, (f) bendi gereği, iş güvenliği tedbirlerini almayan ve mesleki yeterlilik belgesi bulunmayan işçi çalıştıran, şantiye şefi ve müteahhit ile ilgili, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirimde bulunulmakta ve müfettişi çağrılmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

56. “Ruhsat kesmeye yetkili idarelerde yapılan uygulamaların, idareden idareye farklılık göstermektedir.” görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

57. “Yapı denetim kuruluşunda görev yapan denetçi mimar ve mühendislerine, getirilen 75 yaş sınırının 65 yaş sınırına getirilmeli” görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

58. “Yapı malikleri, yapım işinin başlangıcından bitimine kadar, projede değişiklik yapılmasını istemekte ve denetim kuruluşu personeli, yapıda denetim yapması gerekirken, proje tadilatı ile uğraşmak zorunda kalmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

59. “Bir önceki soruya istinaden değişiklik taleplerine ilişkin proje tadilatının işin sonunda yapılması uygulamasına (as-build proje) geçilmesi için mevzuatın düzenlemesi gerektiği” görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

60. “İmar veya yapı denetimi mevzuatı ile ilgili yaşadığınız sorunlarla veya ihtilaflarla ilgili Bakanlığın merkez ya da taşra teşkilatına ulaşılabilmekte ve çözüm bulunmaktadır.” görüşüne katılıyor musunuz?

- ☐ Kesinlikle Katılıyorum
- ☐ Katılıyorum
- ☐ Kararsızım
- ☐ Katılmıyorum
- ☐ Kesinlikle Katılmıyorum

Ek-2 Yapı Denetim Sisteminde Kullanılan Mevzuat

Kanunlar;

- 3194 sayılı İmar Kanunu
- 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun
- 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun
- 5393 sayılı Belediyeler Kanunu

Yönetmelikler;

- Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği
- Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği
- Yapı Malzemeleri ve Zemin Laboratuvarları Uygulama Yönetmeliği
- Yapı Mütahhitlerinin Sınıflandırılması ve Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik
- Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmeliği
- 2018 Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği
- Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik
- Yapı Malzemeleri Yönetmeliği
- Binaların Yangından Korunması hakkında Yönetmelik
- Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği
- Sığınak Yönetmeliği
- Otopark Yönetmeliği
- Asansör Yönetmeliği
- Binalarda Su Yalıtımı Yönetmeliği
- Kazı Destek Yapıları Hakkında Yönetmelik
- Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği

Tebliğler;

- Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği Kapsamında Yapılacak Binalarla ilgili uygulama Esaslarına Dair Tebliğ
- Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği Kapsamında Yapılacak Tasarım Gözetimi ve Kontrolü Hizmetlerine Dair Tebliğ
- Yapı Sahipleri ile Yapı Denetimi Hizmet Sözleşmesi İmzalayacak Yapı Denetim Kuruluşlarının Elektronik Ortamda Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğ
- 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Kapsamında Denetimi Yürütülen Yapılara Ait Taze Betondan Numune Alınması, Deneylerinin Yapılması, Raporlanması Süreçlerinin İzlenmesi ve Denetlenmesine Dair Tebliğ
- Yapı Denetim Kuruluşlarının Faaliyetlerinin Denetlenmesi, İdari Müeyyide Uygulanması ve İdari Para Cezalarının Tahsil Edilmesinin Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ
- Laboratuvar Kuruluşlarının Faaliyetlerinin Denetlenmesi, İdari Müeyyide Uygulanması ve İdari Para Cezalarının Tahsil Edilmesinin Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ
- Zemin ve Temel Etüdü Uygulama Esasları ve Rapor Formatına Dair Tebliğ
- Yapı Kayıt Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Ek-3 Yapı Denetim Sözleşmeleri Fesih Hükümleri

Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinin 21. maddesinin 3. fıkrasında Yapı denetimi hizmet sözleşmelerinin aşağıda belirtilen hallerde feshedilebilir:

- a) Sözleşmenin taraflarının sözleşme hükümlerine uymaması.
- b) Yapının mülkiyetinin değişmesi.
- c) Yapı denetim hizmet sözleşmesi imzalandıktan sonra yapı sahibinin, en az iki ay süreyle yapı ruhsatı almaması ve bunu müteakip yapı ruhsatı almaktan vazgeçtiğini ilgili idaresine bildirmesi.
- ç) Yapı denetim kuruluşunun yazılı uyarısına rağmen yapı müteahhidinin ruhsat ve ekleri ile mevzuata aykırılığa devam etmesi.
- d) Yapının inşasının herhangi bir nedenle en az 6 ay süreyle devam etmemesi.
- e) Yapı denetim kuruluşunun o yapı için istihdam etmesi gereken denetim personelini en az bir ay süreyle eksik tutması.
- f) Yapı ruhsatının iptal edilmesi.
- g) Yapı denetim kuruluşunun o yapı nedeniyle yeni iş almaktan men cezası alması.
- ğ) Yapı denetim kuruluşunun izin belgesinin vize süresi dolduktan sonraki 30 takvim günü içinde vizesini yaptırmaması.
- h) Yapı denetim kuruluşunun izin belgesinin Bakanlıkça geçici olarak geri alınması veya iptal edilmesi.
- ı) Bakanlıkça yapı denetim kuruluşunun o yapı için görevlendirilmesinin kaldırılması.

Ek-4 Küme Yapı Tanımı

Yapı Sahipleri ile Yapı Denetimi Hizmet Sözleşmesi İmzalayacak Yapı Denetim Kuruluşlarının Elektronik Ortamda Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğin uygulanması ile birlikte aynı ada ve parsel içerisinde yapılacak olan yapıların aynı YDK tarafından denetlenebilmesi için “Küme Yapı” kavramı oluşturulmuştur.

Küme yapı: “Bu Tebliğin uygulanmasında;

1) 1/1/2019 öncesi için; yapı denetimi hizmet sözleşmesi imzalanarak ruhsatlandırılan yapılardan; yapı denetimi hizmet sözleşmesi feshedilen, aynı adada veya parselde aynı yapı müteahhidi tarafından inşasına devam edilecek, sayısı iki veya daha fazla olan ve herhangi birine daha önce Bakanlıkça elektronik ortamda görevlendirme yapılmadan yapı sahibi veya yapı sahiplerinin talebi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünün onayı alınan yapıları,

2) 1/1/2019 sonrası için; aynı adada veya parselde aynı yapı müteahhidi tarafından inşa edilecek ve proje müelliflerince elektronik ortama bilgileri en fazla 30 gün içerisinde girilen, sayısı iki veya daha fazla olan ve bu yapılardan herhangi birine daha önce Bakanlıkça elektronik ortamda görevlendirme yapılmadan talep üzerine bulunduğu ilin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerinin onayı alınan yapıları,

3) Aynı ilgili idare sınırları içerisinde enerji santralinin parçası olan yapılardan aynı yapı müteahhidi tarafından inşa edilecek, sayısı iki veya daha fazla olan ve proje müelliflerince elektronik ortama bilgileri en fazla 30 gün içerisinde girilen ve herhangi birine daha önce Bakanlıkça elektronik ortamda görevlendirme yapılmadan yapı sahibi veya yapı sahiplerinin talebi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünün onayı alınan yapıları,” şeklinde tanımlanmıştır.

Ek-5 Yapı Denetimi Kanununda Henüz Yürürlüğe Girmeyen Değişiklikler

12.12.2024 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 7534 sayılı Kanun ile, 4708 sayılı Kanunun 5 inci maddesi, “Yapı denetim hizmet sözleşmesi bedeline esas inşaat alanı 500 metrekareye kadar olan yapılarda yapı sahibince belirlenen yapı denetim kuruluşuyla, diğer hizmet sözleşmelerinde ise Bakanlıkça yayımlanacak usul ve esaslara göre o yapı için ilde faaliyet gösteren yapı denetim kuruluşu sayısı da dikkate alınarak elektronik ortamda aynı anda birinci ve ikinci sıralı olarak belirlenen en fazla iki yapı denetim kuruluşundan biriyle, yapı sahibi arasında yapı denetim hizmet sözleşmesi akdedilir. Bu sözleşmenin bir sureti taahhütname ekinde ilgili idareye verilir. Yapı denetim hizmet sözleşmeleri Bakanlıkça belirlenen haller dışında feshedilemez.” şeklinde değiştirilmiş, söz konusu değişiklik yayımından 6 ay sonra yürürlüğe girecek olup elektronik atamayla oluşan bazı sorunların çözüme kavuşturacağı öngörülmüştür.

12.12.2024 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 7534 sayılı Kanun ile, 4708 sayılı Kanunun 8 inci maddesine, “Denetim sorumluluğunu üstlendiği bir işe yönelik yapılacak tespitler doğrultusunda hazırlanacak teknik inceleme raporuna istinaden yapı denetim kuruluşu hakkında yukarıdaki bentlerde belirtilen idari müeyyidelerden bir veya birden fazla cezanın verilmesinin gerekmesi hâlinde uygulanacak idari para cezası, 50.000 Türk lirasından az olamaz. Yapı denetim hizmet sözleşmesi bedelinin %50’sinin 50.000 Türk lirasından fazla olduğu hallerde ise yapı denetim hizmet sözleşmesinin en fazla %50’si kadar idari para cezası verilir.” fıkrası eklenerek, yapı denetim kuruluşlarına verilecek idari para cezalarının miktarı artırılmıştır.

12.12.2024 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 7534 sayılı Kanun ile, 4708 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi, “Bu Kanun hükümlerinin uygulanması sırasında, yapı denetim veya laboratuvar kuruluşunun icrai veya ihmali davranışla yeni iş almaktan men cezası uygulanmasını gerektiren veya 8 inci maddenin birinci fıkrasının (h) bendinin (2) numaralı alt bendinde veya 8 inci maddenin onuncu fıkrasının (e) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer verilen fiillerine ilişkin görevini kötüye kullanan ortakları, yöneticileri, mimar ve mühendisleri ve diğer teknik personeli, yapı müteahhidi, şantiye şefi, proje müellifi gerçek kişiler ile laboratuvar görevlileri, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklinde değiştirilmiş, Kanunda belirtilen bazı maddelerle ilgili görevini kötüye kullananların, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması hükme bağlanmıştır.

Ek-6 Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.04.2025 - 203253

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-24433673-051-203253
Konu : Etik Kurul Kararı

28.04.2025

Sayın Doç. Dr. Zafer KUYRUKÇU

İlgi : 21.04.2025 tarih ve 202492 sayılı yazı

İlgi sayılı yazıda kayıtlı başvurunuz, Etik Kurulumuzun 28/04/2025 tarihli ve 2025/2-2 sayılı toplantısında incelenmiş olup söz konusu başvuruda yapılması planlanan "Yapı Denetim Kuruluşunun Belirlenmesine Yönelik Kanunda Yapılan Değişikliğin Yapı Denetim Sistemine Etkisi: Konya Örneği"adlı çalışma ile ilgili olarak, talep edilen verilerin bahsedildiği çerçevede amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak kullanılmasında etik açıdan sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Hüseyin DEVECİ
Kurul Başkanı